

ویرایش جدید

آشنایی با اطلاعات مالی

شرکت بورس اوراق بهادار تهران
(ت.س.خ)

abcBourse.ir

@abcBourse_ir

مرجع آموزش بورس

باز نشر:

سبب مرجع

abcBourse.ir

@abcBourse_ir

مرجع آموزش بورس

باز نشر :

آشنایی با اطلاعات مالی

راب درنسفیلد

مترجم: الهه ابراهیمی

کلیه حقوق مادی اثر / ترجمه متعلق به بورس اوراق بهادار تهران می باشد.
استفاده از مطالب این کتاب با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست

معرفی 3

روش استفاده از کتاب 4

فصل 1: معرفی

1.1 منابع اطلاعات مالی 8

1.2 استفاده کنندگان اصلی گزارش‌های مالی 9

فصل 2: اهمیت شرکت

2.1 شرکت چیست؟ 12

2.2 کنترل فعالیت‌های شرکت‌ها 14

2.3 نقش مدیران 15

2.4 نقش بورس 16

2.5 صندوق سرمایه‌گذاری مشترک 18

2.6 شرکت سرمایه‌گذاری 19

2.7 انواع سهام 20

2.8 منابع تأمین مالی از سوی شخص ثالث 22

پرسش‌ها ۲۳

فصل 3: خواندن گزارش‌های شرکت

3.1 اجزای اصلی گزارش‌های شرکت 26

3.2 نکات برجسته مالی 29

3.3 پیام رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل 30

3.4 گزارش مدیران و گزارش حاکمیت شرکتی 31

3.5 گزارش‌های مؤسسات حسابرسی 33

3.6 صورت‌های مالی اساسی 34

پرسش‌ها 35

فصل 4: صورت‌ها و گزارش‌های مالی

4.1 صورت سود و زیان 38

4.2 ترازنامه 40

4.3 صورت جریان وجوه نقد 47

4.4 یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی 50

4.5 گزارش تغییرات تجاری 52

4.6 اظهار نظر حسابرسان 54

4.7 خلاصه صورت‌های مالی 55

پرسش‌ها 56

فصل 5: تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

- 58 ..... 5.1 آشنایی با تجزیه و تحلیل نسبت‌ها
- 62 ..... 5.2 نسبت‌های سودآوری
- 64 ..... 5.3 نسبت‌های نقدینگی
- 66 ..... 5.4 نسبت‌های بازده سرمایه
- 68 ..... 5.5 نسبت‌های اهرمی
- 71 ..... 5.6 نسبت‌های کارایی
- 73 ..... 5.7 محدودیت‌های تحلیل
- 74 ..... پرسش‌ها

فصل 6: اطلاعات مالی در رسانه‌ها - سهام و اوراق قرضه شرکت‌ها

- 76 ..... 6.1 خواندن صفحات مالی یک روزنامه
- 78 ..... 6.2 خرید و فروش اوراق سهام
- 81 ..... 6.3 نسبت‌های مهم برای سهامداران
- 83 ..... 6.4 شاخص‌ها
- 85 ..... 6.5 اوراق قرضه شرکتی و دولتی
- 86 ..... پرسش‌ها
- 87 ..... پاسخ‌ها
- 92 ..... فرهنگ اصطلاحات
- 93 ..... پیوست (زیرنویس)

معرفی

این کتاب به منظور کمک به درک بهتر و سریع‌تر اطلاعات مالی که ممکن است در بخش‌های مالی روزنامه‌ها و گزارش‌های شرکت‌ها با آن مواجه شوید، نوشته شده است.

درک اطلاعات مالی به دلیل حجم زیاد و روش ارائه ظاهراً غیر قابل درک آن، برای بسیاری از مردم دشوار به نظر می‌رسد. برای نمونه، اکثریت مردم بخش‌های مالی یک روزنامه معتبر را به دلیل نبود شرح کافی در مورد آن‌ها از قلم می‌اندازند.

بنابراین، در این کتاب سعی شده است تا یک راهنمای سیستماتیک و ساختمندی در مورد اطلاعات مالی و گزارشگری مالی در اختیار شما قرار گیرد و به شما نشان داده شود که درک این موضوعات از آنچه در ابتدا به نظر می‌رسد بسیار آسان‌تر است. این کتاب تعدادی از خلاصه اطلاعات دریافت شده از گزارش‌های شرکت‌های معروف را برای کمک به درک بیش‌تر ارائه می‌شود.

متخصص مالی، ابزار ما برای کمک و راهنمایی شما در درک خصوصیات اصلی اطلاعات مالی، از جمله گزارشگری مالی است. امیدواریم که او بتواند برای شما راهنمایی مفید و دلسوز باشد.

در مورد نویسنده

راب درنسفیلد استاد باسابقه در تجارت، علوم اقتصادی و روش‌های کمی در دانشگاه ناتینگهام ترنت است. وی هم‌چنین به‌عنوان بازرس مستقل گزارش‌ها در دانشگاه موراتیوس فعالیت کرده است.

روش استفاده از این کتاب

حین مطالعه این کتاب شکل‌های زیر به شما کمک خواهند کرد.

ایده‌های اصلی

شامل بعضی از ایده‌های اساسی و زیربنایی در علم حسابداری و مالی است.

N ایده‌های اصلی

اجزای صورت سود و زیان

آنچه باید بدانید

اصطلاحات و اصولی است که باید حفظ یا فهمیده شود.

متخصص مالی می‌گوید "باید این را بدانید"
گزارش‌های مالی مستنداتی هستند که اطلاعاتی را
در مورد وضعیت مالی و عملکرد یک سازمان در
اختیار اشخاص ذی‌نفع قرار می‌دهند.

محاسبات متخصص مالی

این روش‌های محاسباتی را یاد بگیرید - در وقت شما بسیار صرفه جویی می‌شود.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{نسبت اهرم} = \frac{\text{سهم ممتاز} + \text{خالص بدهی}}{\text{سرمایه سهام عادی}}$$

تمییز دهید

در اینجا باید بتوانید تفاوت بین یک اصطلاح یا مفهوم را با اصطلاح یا مفهوم دیگر توضیح دهید.

دارایی مبلغی است که برای انجام
فعالیت تجاری در اختیار دارید

تمییز دهید

بدهی مبلغی است که از طریق انجام
فعالیت تجاری بدهکار می‌شوید.

نکات کلی از متخصص مالی

توضیحاتی از موضوعات و ایده‌های مهم در مورد حسابداری و امور مالی ارائه می‌دهد.

نکات کلی از متخصص مالی ... نسبت جاری و نسبت آنی (آزمون درجه نقدینگی)

دو نسبتی که اغلب برای اندازه‌گیری نقدینگی استفاده می‌شوند عبارتند از: نسبت جاری و نسبت آنی (آزمون درجه نقدینگی).
نسبت جاری، دارایی‌های جاری را با بستانکاران کوتاه مدت (کسانی که باید در آینده نزدیک به آن‌ها پرداخت شود) مقایسه می‌کند.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{نسبت جاری} = \frac{\text{دارایی‌های جاری}}{\text{طلب بستانکاران با سررسید کم‌تر از یک سال}}$$

نسبت آنی تنها دارایی‌های نقد و سایر دارایی‌های پولی را با بستانکاران کوتاه مدت مقایسه می‌کند.

$$\text{نسبت آنی (آزمون درجه نقدینگی)} = \frac{\text{موجودی کالا} - \text{دارایی‌های جاری}}{\text{طلب بستانکاران با سررسید کم‌تر از یک سال}}$$

فعالیت‌ها

حل مسائل عملی حسابداری توسط شما.

فعالیت

کدام یک از این دو شرکت بیشترین حاشیه سود را در سال 13xx داشته است؟

(الف)	(ب)
گردش 52,234	87,699
گردش سود عملیاتی 13,036	15,896

پرسش و پاسخ

تمرینات عملی و کوتاه برای آزمودن میزان یادگیری و درک شما.

فصل 1 معرفی

مباحث مطرح شده فصل

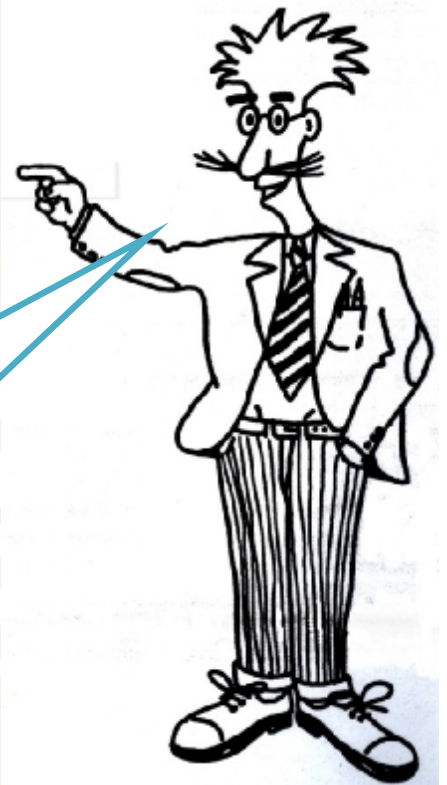
1-1 منابع اطلاعات مالی

شرحی از انواع اصلی اطلاعات مالی، شامل گزارش‌های شرکت و نشریات مالی.

2-1 استفاده کنندگان اصلی گزارش‌های مالی

این بخش نشان می‌دهد که نه تنها سرمایه گذاران بلکه چند گروه دیگر از جمله کارکنان شرکت، روزنامه نگاران مالی، عرضه کنندگان، وام دهندگان، صندوق‌ها و .... نیز گزارش‌های مالی را می‌خوانند.

در این فصل شرح داده می‌شود که چرا درک اطلاعات مالی، از جمله اطلاعات ارائه شده در گزارش‌های مالی بسیار مهم است. هم‌چنین در مورد استفاده کنندگان اصلی گزارش‌ها و اطلاعات مالی و استفاده ای که از این اطلاعات می‌کنند، توضیح داده می‌شود.

گزارش‌های مالی اطلاعاتی را به صورت اعداد، عبارات و تصاویر در مورد عملکرد مالی سازمان ارائه می‌دهد.

N ایده‌های اصلی

گزارشگری مالی

نکات کلی از متخصص مالی ... اهمیت توانایی تفسیر اطلاعات مالی

همه افراد نیازمند دانستن چیزی در مورد اطلاعات مالی و گزارشگری مالی هستند زیرا گر چه ممکن است شما هیچ سهمی نداشته باشید ولی هم شما و هم خانواده و دوستان شما ممکن است برای یک سازمان کار کنید. برای بدست آوردن جزئیات بیشتر در مورد چگونگی پیشرفت این سازمان‌ها، لازم است که شما قادر به خواندن و تفسیر اطلاعات مالی باشید. به علاوه بسیاری از مردم در صندوق‌های بازنشستگی سرمایه‌گذاری‌هایی انجام داده‌اند، به یک اتحادیه تجاری تعلق دارند، یا در یک مؤسسه مالی پس‌انداز دارند. هر یک از این واحدها پول شما را در اوراق بهادار مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند. اگر آن‌ها عاقلانه سرمایه‌گذاری کنند شما احساس اطمینان می‌کنید ولی اگر سرمایه‌گذاری ضعیف داشته باشند ممکن است دسترنج خود را هدر رفته ببینید. علاوه بر این بسیاری از محققان (از جمله دانشجویانی که یک پروژه تحقیقاتی انجام می‌دهند) لازم است مطالعات عمیقی در مورد گزارش‌های شرکتی انجام دهند. این محققان باید مفهوم اطلاعات شرکت و روش‌های مختلف ارائه آن را درک کنند.

همه روزه حجم گسترده‌ای از اطلاعات مالی تهیه می‌شود. بعضی از آن‌ها در گزارش‌های شرکتی، گزارش‌های دولتی و گزارش‌های سایر سازمان‌ها مثل مدارس و بیمارستان‌ها منتشر می‌شوند. اطلاعات مالی در مورد قیمت‌ها و معاملات بازارهای مالی و کالا از جمله بازار پول (بازاری برای وجوه کوتاه‌مدت)، بازار سرمایه (بازاری برای وجوه بلندمدت مثل بورس اوراق بهادار) و بازارهای کالا (مثل مبادلات فلز و غلات) نیز فراهم می‌شوند.

علاوه بر این روزنامه‌ها و مجلات، مجموعه‌ای از اطلاعات مالی را برای افراد متخصص و غیر متخصص ارائه می‌دهند و البته اینترنت یک منبع عظیم اطلاعات مالی است، زیرا می‌تواند اطلاعات را هر لحظه به روز کند.

بنابراین، این کتاب به شرح موارد زیر می‌پردازد:

- استفاده‌کنندگان گزارش‌ها و اطلاعات مالی.
- ماهیت و هدف گزارش‌های مالی؛
- تفسیر اطلاعات مالی.

متخصص مالی می‌گوید:
" باید این را بدانید!"

گزارش‌های مالی مستنداتی هستند که اطلاعاتی را در مورد وضعیت و عملکرد مالی یک سازمان به گروه‌های ذینفع ارائه می‌دهد.

N ایده‌های اصلی

استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی

گروه‌هایی از مردم خواستار استفاده از گزارش‌های مالی هستند تا نیازهای اطلاعاتی خود را تأمین کنند. این افراد همان گروه‌هایی هستند که از نشریات مالی و اینترنت برای کسب اطلاعات مالی بیشتر استفاده می‌کنند.

سرمایه‌گذاران

سرمایه‌گذاران، اشخاص حقیقی و نهادهای مالی (مثل شرکت‌های بیمه، صندوق‌های بازنشستگی و...) هستند که سهام یک شرکت را خریداری می‌کنند. آن‌ها به عنوان سهامداران مالک بخشی از شرکت می‌شوند. سرمایه‌گذاران با این امید سهام را خریداری می‌کنند که بازدهی آن‌ها به شکل سود تقسیمی (سهام سودشان) و چه به دلیل افزایش ارزش سهام، از آن کسب کنند.

به عبارت دیگر، سهامداران استفاده‌کنندگان اصلی گزارش‌های شرکت هستند و بنابراین بسیاری از قوانین و مقررات مربوط به گزارش‌های شرکت با نظر سهامداران تدوین می‌شود.

کارمندان

کارمندان و واحدهای معاملاتی، گزارش‌های شرکت را مطالعه می‌کنند تا چگونگی امنیت شغلی را در شرکت خود دریابند. آن‌ها به سودآوری شرکت نیز علاقه‌مند هستند زیرا آن‌ها را از تقاضای حقوق در سال‌های آینده مطلع می‌سازد. بسیاری از کارمندان نیز سهامدار شرکت خود هستند.

وام‌دهندگان

بانک‌ها و سایر وام‌دهندگان، گزارش‌های شرکت را مطالعه می‌کنند تا توان شرکت را برای بازپرداخت سود و اصل مبلغ وام، بررسی نمایند.

تأمین‌کنندگان و سایر اعتبار‌دهندگان

واحدهای تجاری که به یک شرکت کالای نسبی عرضه می‌کنند، خواستار اطمینان از پرداخت به موقع بهای آن خواهند بود. بنابراین، قبل از اعطای اعتبار به یک شرکت، مطالعه گزارش‌های مالی آن شرکت معقول خواهد بود.

مشتریان

مشتریان دائمی یک شرکت می‌توانند بررسی کنند که آیا شرکت توان عرضه محصول به آن‌ها را خواهد داشت. مطالعه گزارش مالی به آن‌ها تصویر خوبی از میزان سلامتی مالی واحد تجاری که با آن سر و کار دارند، ارائه می‌دهد.

دولت

بخش‌های آماری دولت، اطلاعاتی را در مورد نتایج فعالیت تجاری در سراسر کشور جمع‌آوری می‌کنند. نمایندگی‌های تخصصی دولتی، نیازمند مطالعه گزارش‌ها هستند تا بتوانند بدهی‌های مالیاتی شرکت‌ها (مثلاً مالیات بر سود) را ارزیابی کنند.

عموم مردم

عموم مردم به دلایل مختلف از گزارش‌های مالی استفاده می‌کنند. برای مثال دانشجویان در مباحث مربوط به فعالیت تجاری، گزارش‌ها را با اهداف مطالعاتی مورد استفاده قرار می‌دهند، در حالی که مردم در اجتماعات محلی ممکن است بخواهند اثر تغییرات شرکت یا محیط محلی را بر مشاغل بررسی کنند.

روزنامه‌نگاران

روزنامه‌نگاران مالی و تجاری از گزارش‌های مالی استفاده می‌کنند تا در مورد سلامت کلی اقتصاد، سلامت بخش‌های مختلف اقتصاد و سلامت تک تک واحدهای تجاری خصوصی آگاهی کسب کنند. گزارش‌های روزنامه‌نگاران مالی به صورت گسترده خوانده می‌شوند و توسط سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی که در بالا شرح داده شد، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

فصل 2 اهمیت شرکت

مباحث مطرح شده فصل

2-1- شرکت چیست؟

انواع اصلی واحدهای تجاری بخش خصوصی را شرح می‌دهد و نشان می‌دهد که چگونه شرکت‌های خصوصی (با مسؤلیت محدود) و دولتی با این طرح مطابقت می‌کنند.

2-2- کنترل فعالیت شرکت‌ها

نشان می‌دهد شرکت‌ها چگونه ثبت می‌شوند و چه مستنداتی ایجاد می‌شود که بر روابط داخل و خارج شرکت حاکم است.

2-3- نقش مدیران

نقش‌ها و مسؤلیت‌های مدیران شرکت‌ها را بیان می‌کند و روابط آن‌ها را با سرمایه‌گذاران نشان می‌دهد.

2-4- نقش بورس اوراق بهادار

شرح می‌دهد که چگونه بورس اوراق بهادار، بازاری را برای اوراق بهادار شرکت فراهم می‌آورد و از شرکت‌ها در جمع‌آوری سرمایه بلندمدت حمایت می‌کند.

2-5- صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک

نشان می‌دهد که چگونه صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهند تا ریسک‌های خود را حین تأمین سرمایه برای فعالیت تجاری تقسیم کنند.

2-6- امین سرمایه‌گذاری

شرح می‌دهد که چگونه شرکت‌های سرمایه‌گذاری بر حسب مقدار ریسکی که می‌پذیرند، سرمایه بلندمدت را برای فعالیت‌های تجاری فراهم می‌آورند و نیز یک بازده ثابت در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌دهند.

2-7- انواع سهام

شرکت‌ها تحت مالکیت سهامداران هستند. دو نوع سهامدار وجود دارد: سهامدار ممتاز و سهامدار عادی.

2-8- منابع تأمین مالی از سوی شخص ثالث

انواع اصلی منابع مالی خارجی که در دسترس شرکت هستند را شرح می‌دهد.

پرسش‌ها

مهمترین نوع اطلاعات مالی اطلاعات مربوط به شرکت‌ها و عملکرد آنان است. در این فصل شرح داده می‌شود که شرکت چیست، چگونه تأسیس می‌شود و چطور منابع مالی بلندمدت را از طریق بورس اوراق بهادار تأمین می‌کند.

مالکان (سهامداران) مشترکاً مبلغ سرمایه (پول) را وارد واحد تجاری می‌کنند. بدین ترتیب آن‌ها مستحق سهمی از سود به شکل سود تقسیمی سهام هستند.

N ایده‌های اصلی

شرکت سهامی تضامنی

هر فردی با بعضی از بزرگ‌ترین شرکت‌های کشور و فعالیت‌های آن‌ها آشنایی دارد. نمونه روشن آن شرکت رجاء است که در امر حمل و نقل ریلی فعالیت می‌کند. با این حال همه‌ی مردم در مورد چگونگی تأسیس و وضعیت قانونی شرکت‌ها اطلاع ندارند. قانون پارلمانی انگلستان در سال 1844 تمام شرکت‌های سهامی تضامنی را که در آن به‌عنوان مجموعه‌های مستقل ثبت شده‌اند، شناسایی نمود. بدین ترتیب، شرکت‌های سهامی تضامنی به‌عنوان شخصیتی مستقل از اشخاص حقیقی مالک آن‌ها، محسوب می‌شوند.¹

متخصص مالی می‌گوید:
" باید این را بدانید!"
شرکت، گروهی از مردم‌اند
که مسئولیت یک فعالیت
تجاری را مشترکاً بر عهده
می‌گیرند.

نکات کلی از متخصص مالی... انواع واحدهای تجاری

چهار نوع اصلی واحدهای تجاری خصوصی در انگلستان وجود دارد:²

1. واحد تک مالکی. به واحد تجاری اطلاق می‌گردد که متعلق به یک فرد است.
2. فعالیت تضامنی. این فعالیت تجاری شامل دو یا چند شریک است و با ثبت یک شرکت‌نامه توسط مشاور حقوقی تشکیل می‌شود. فعالیت تضامنی فعالیتی است که با مشارکت گروه‌هایی از قبیل دامپزشک‌ها، پزشک‌ها، دندانپزشک‌ها، مشاوران حقوقی و سایر واحدهای تجاری کوچک شکل می‌گیرد و افراد مهارت‌ها و سود را در آن به مشارکت می‌گذارند. هم واحد تک مالکی و هم فعالیت‌های تضامنی دارای مسئولیت نامحدود هستند.
3. شرکت‌های سهامی خاص. این‌ها شرکت‌های خصوصی ثبت شده‌ای با حداقل دو سهامدار هستند.³ سهامداران هیئت‌مدیره را انتخاب می‌کنند. سهام شرکت‌های خصوصی با اجازه هیئت‌مدیره فروخته می‌شوند. شرکت‌های سهامی خاص نوعاً شرکت‌های کوچک و متوسط هستند و مسئولیت سهامداران محدود به مبلغ اسمی سهام آن‌ها است.
4. شرکت‌های سهامی عام. این‌ها شرکت‌هایی هستند که سهامشان در بورس اوراق بهادار مبادله می‌شود. این شرکت‌ها معمولاً شرکت‌های بزرگی هستند و مسئولیت سهامداران محدود به مبلغ اسمی سهام آن‌ها است.

مسئولیت محدود

به سهامداران یک شرکت، یک حفاظت قانونی بسیار مهم به نام مسئولیت محدود داده می‌شود. مسئولیت محدود بدین معنی است که اگر یک شرکت دچار مشکلات مالی شود و بدهکار شود، حداکثر مبلغی از این بدهی که سهامداران متعهد به پرداخت آن هستند، ارزش سهام آنهاست. به عبارت دیگر، گرچه سهامداران مالک بخشی از شرکت هستند، اما انتظار نمی‌رود که آن‌ها برای پرداخت بدهی‌های شرکت، اموال و دارایی‌های شخصی خود را بفروشند.

سایر فعالیت های تجاری

انواع فعالیت تجاری در این کشور عبارتند از:

فرانشیز (امتياز): یک صاحب فرانشیز می‌تواند فرانشیز (حق معامله تحت یک نام معروف و در یک زمینه خاص) را به خریدار فرانشیز بفروشد. معروفیت این قرارداد در بین مردم رو به رشد است و در بخش غذای آماده، خدمات نظافتی و توزیع و بسیاری زمینه‌های دیگر متداول است.⁴

تعاونی‌ها: تعاونی از گروهی از تولیدکنندگان، فروشندگان یا کارگران تشکیل می‌شود که با همکاری هم در یک واحد تجاری کار می‌کنند.⁵

شرکت تعاونی رفاه: شرکت تعاونی رفاه، شرکتی است که به منظور خدمات رسانی به اعضای خود تاسیس و اداره می‌شود. بسیاری از شرکت‌های ساختمانی نوعاً به این شکل هستند. گرچه امروزه بسیاری از این شرکت‌ها به سمت شرکت سهامی عام گرایش پیدا کرده‌اند تا بتوانند سرمایه بیشتری جمع‌آوری کنند.

مثال

رشد مارکس و اسپنسر*

مارکس و اسپنسر نمونه خوبی از یک مرکز تجاری را که به این چهار مرحله وارد شدند، نشان می‌دهد. در ابتدا مایکل مارس به‌عنوان یک واحد تک مالکی شروع به کار کرد و اقلامی مثل سوزن و نخ را در خانه‌ها می‌فروخت. او یک مهاجر یهودی از روسیه بود که در اواخر قرن نوزدهم به انگلستان آمد و خیلی کم انگلیسی صحبت می‌کرد. او یک شراکت را با تام اسپنسر ترتیب داد و آن‌ها مغازه‌هایی را برای کسب و کار در شمال انگلستان باز کردند. تام اسپنسر فقط برای مدت کوتاهی در این کار ماند. این فعالیت تجاری به صورت یک شرکت سهامی خاص رشد پیدا کرد و بیشتر سهام آن در اختیار خانواده‌های مارکس و سیف (دو خانواده‌ای که با یک ازدواج با هم مرتبط شدند) قرار داشت. این خانواده‌ها تصمیم گرفتند که یک فروشگاه زنجیره‌ای باز کنند. مجدداً، منبع مالی بیشتری برای توسعه لازم بود و بدین ترتیب می‌بایست یک شرکت سهامی عام ایجاد می‌کردند.

* -Marks & Spencer

ایده‌های اصلی N

ثبت شرکت

شیوه تاسیس و اداره مراکز تجاری

براساس یک مجموعه از قوانین شرکتی کنترل می‌شود⁶اساس‌نامه باید شامل موارد زیر باشد:⁷

- نام شرکت
  - آدرس دفتر ثبت شده
  - اهداف شرکت
  - ارزش اسمی مبلغ سرمایه شرکت
  - مبالغ انواع مختلف سهام سرمایه
- اگر شرکتی بکوشد تا فعالیت‌هایی را فراتر از دامنه اهدافش انجام دهد این امر ممکن است توسط یک دادگاه، به‌عنوان موارد فراتر از اختیارات، تلقی شود و مجاز نباشد.

شرکت‌نامه قراردادی است بین شرکت و سهامدارانش. اسامی سهام داران در دفتر ثبت شرکت نگهداری می‌شود. شرکت‌نامه، شامل جزئیات زمان جلسات سهامداران، حق رای سهامداران و ... است.⁸

دو نوع شرکت سهامی با مسؤولیت محدود وجود دارد:

1- شرکت سهامی خاص با مسؤولیت محدود. این شرکت‌ها به دنبال اسمشان Ltd می‌آید. یک شرکت با مسؤولیت محدود نمی‌تواند سهام خود را به عموم عرضه نماید.⁹

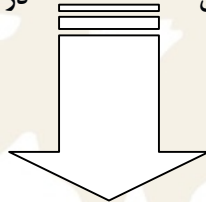
2- شرکت‌های سهامی عام با مسؤولیت محدود. این شرکت‌ها به دنبال اسمشان Plc می‌آید و می‌توانند سهام خود را به عموم مردم عرضه نمایند به شرط آن که دارای بیش از 5,000,000 ریال سرمایه باشند.¹⁰ شرکت‌ها باید قبل از اینکه بتوانند گواهی‌نامه تاسیس شرکت را دریافت نمایند، نزد مرجع ثبت کننده شرکت‌ها ثبت شوند تا بتوانند بعنوان یک واحد شرکتی هویت قانونی پیداکنند.¹¹

اساس‌نامه

شرکت‌نامه

در برگیرنده روابط شرکت با عوامل خارجی

در برگیرنده روابط داخلی شرکت با سهامداران

نزد مرجع ثبت شرکت‌ها نگهداری می‌شود برای دریافت

گواهی‌نامه تاسیس شرکت

سهامداران مالک شرکت هستند. شرکت دارای تعدادی دارایی (آنچه که مالک آن است و آنچه که بقیه به آن بدهکار هستند) و بدهی (آنچه که مقروض است) می‌باشد.

N ایده‌های اصلی

حاکمیت شرکتی

متخصص مالی می‌گوید:
"باید این را بدانید!"
حاکمیت شرکتی سیستمی است
که شرکت‌ها به وسیله آن هدایت و
کنترل می‌شوند.

سهامداران مدیران را انتخاب می‌کنند تا از طرف آن‌ها شرکت را اداره کنند. مدیران اجرایی مسئولیت اجرای تصمیمات را بر عهده دارند. مدیران غیراجرایی به هیئت‌مدیره مشاوره می‌دهند و از طریق برقراری ارتباطات به شرکت کمک می‌کنند. مدیران ملزم هستند که هر سال در مورد مباشرت خود در شرکت گزارش دهند.¹² سهامداران می‌توانند در مجمع عمومی سالانه شرکت کنند و سئوالاتی را در مورد فعالیت شرکت بپرسند. سهامداران می‌توانند در مجمع عمومی سالانه رأی دهند. حق رأی آن‌ها اغلب متناسب با تعداد سهامی است که در اختیار دارند.¹³

سهامداران در مورد تصویب گزارش سالانه ارائه شده توسط مدیران، نظر می‌دهند و می‌توانند در مورد تعیین مجدد اعضای هیئت‌مدیره رأی دهند. مدیران می‌توانند مسؤولانی را برای اداره شرکت از طرف خودشان انتخاب کنند.¹⁴

رئیس هیئت‌مدیره، ریاست جلسات مدیران و مجمع عمومی سالانه را بر عهده دارد.¹⁵ با این حال، رئیس هیئت‌مدیره غالباً با مدیرعامل یعنی کسی که نقش اصلی را در مدیریت سازمان ایفا می‌کند، متفاوت است.¹⁶ (در اصول حاکمیت شرکتی توصیه می‌شود که نقش رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل در یک شرکت از هم جدا باشد اما این یک الزام قانونی نیست). هیئت‌مدیره دارای اختیار کامل برای اداره شرکت است. سهامداران در نصب و عزل مدیران نقش دارند. با این حال، مدیرعامل نقش اصلی را در تعیین مدیران اجرایی یعنی کسانی که مسؤول اجرای تصمیمات در شرکت هستند، ایفا می‌کند. رئیس و مدیران غیر اجرایی می‌توانند نقش مهمی در عزل مدیرعامل از طریق رأی‌گیری در مورد هیئت‌مدیره ایفا کنند.¹⁷

می‌توانیم نقش هیئت‌مدیره را با یک مثال شرح دهیم:

مثال

هتل‌های تیسستل، مالک و گرداننده هتل‌ها در انگلستان، از جمله تعدادی از هتل‌ها در لندن است. هیئت‌مدیره این شرکت، متشکل از سه مدیر اجرایی و هفت مدیر غیر اجرایی است. غیر از رئیس، نایب رئیس نیز از مدیران ارشد غیراجرایی مستقل شرکت است. طبق اساسنامه شرکت، اعضای هیئت‌مدیره باید به صورت چرخشی حداقل هر سه سال یکبار کنار گذاشته شوند.

هیئت‌مدیره در طی سال جلسات منظمی برگزار می‌کند تا عملکرد مالی و عملیاتی شرکت را مورد بررسی قرار دهد و آن را رسماً برای تصمیمات هیئت‌مدیره در نظر می‌گیرد. این موضوعات، شامل استراتژی‌ها، سیاست‌تحصیل و عدم بهره‌مندی، تصویب بودجه و مخارج سرمایه‌ای و سیاست‌های مدیریت ریسک است. اطلاعات مناسب و به موقع پیش از هر جلسه هیئت‌مدیره، در خصوص امور مالی و تجاری گروه در اختیار مدیران قرار می‌گیرد.

مزیت اصلی فروش سهام از طریق بورس این است که می‌توان مبالغ زیاد سرمایه را سریعاً جمع‌آوری کرد.

N ایده‌های اصلی

بورس

دو اشکال وجود دارد:

- اگر مقادیر زیادی سهم به عنوان بخشی از معامله کنترلی، خریداری شود کنترل فعالیت تجاری ممکن است از دست سهامداران اصلی خارج شود،
- همچنین پذیرفته‌شدن در بورس، هزینه‌بر است.

نکات کلی از متخصص مالی ... بورس

بورس یکی از مهمترین موسسات در فعالیتهای تجاری هر کشور است. زیرا بازاری ایجاد می‌کند که سرمایه‌گذاران می‌توانند به وسیله آن سهام صدها شرکت سهامی عام مختلف را خرید و فروش نمایند. سرمایه‌گذاران می‌دانند که می‌توانند سهام را در بورس خریداری کنند، همانطور که می‌توانند سهام خود را بفروشند. خرید و فروش سهام به وسیله واسطه‌گران صورت می‌گیرد، یعنی کارگزاران و بازاسازان که از این معاملات سود کسب می‌کنند. سهام یک شرکت سهامی عام در بورس خرید و فروش می‌شود. شرکت‌ها ممکن است متحمل هزینه برآورد قیمت در بورس شوند، بدین ترتیب قیمت سهام آن‌ها در تابلوها در معرض دید معامله‌گران قرار می‌گیرد. برای ایجاد یک شرکت سهامی عام، مدیران باید با مقام ناظر بورس‌ها که گزارش‌ها را با دقت بررسی خواهد کرد، در ارتباط باشند.

برای مثال، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس لندن باید الزامات اطلاعاتی مندرج در "کتاب زرد"، ثبت پذیرش اوراق بهادار در بورس را پاسخ دهند. این کتاب بیان می‌کند که آن‌ها چگونه باید گزارش‌های خود را ارائه دهند. شرکت‌های پذیرفته شده در بورس باید گزارش نیم ساله یا میان دوره‌ای نیز تهیه کنند. بورس اوراق بهادار، تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس را ملزم به ارائه گزارش سالانه می‌نماید تا مشخص شود که آیا "قانون بهترین عملکرد در مورد حاکمیت شرکتی" را رعایت کرده‌اند یا خیر.

نکات کلی از متخصص مالی ... چگونه شرکت ها می توانند به یک شرکت سهامی عام تبدیل شوند و سهام خود را به عموم مردم عرضه کنند؟

یک واحد تجاری که می خواهد سهام خود را به عموم عرضه کند، ترتیبی می دهد تا یک شرکت تأمین سرمایه امور اولیه و تشریفات اداری را انجام دهد. فروش سهام جدید کاری کاملاً پریسک است. بورس اوراق بهادار دارای روزهای خوب (زمانی که افراد بسیاری خواستار خرید سهام هستند) و روزهای بد (زمانی که افراد بسیار زیادی خواستار فروش سهام هستند) است. اگر انتشار سهام جدید با یک روز بد همزمان شود، شرکت ممکن است دچار مشکلاتی شود.

مثال

اگر شرکتی امیدوار به فروش یک میلیون سهم جدید به مبلغ 100 ریال به ازای هر سهم باشد و همه چیز خوب پیش برود 100 میلیون ریال به دست می آورد (1 میلیون × 100)، اما در یک روز بد ممکن است شرکت تنها قادر به فروش نیمی از سهام خود به این قیمت شود. بنابر این در انتخاب روز اول عرضه سهام جدید، شانس نقش زیادی دارد زیرا تاریخ باید از قبل خوب انتخاب شود. بعضی از شرکت ها بسیار بد شانس هستند و عرضه جدید سهام آنها در روزی اتفاق می افتد که مردم از وضعیت اقتصادی تصور

یک راه برای پشت سر گذاشتن این مشکل این است که شرکت پیدا کردن مشتری را به عهده شرکت تامین سرمایه قرار دهد. شرکت تامین سرمایه، سهام شرکت را به بعضی از موسسات خریدار سهام که با آنها معامله می کند، پیشنهاد می نماید (مثل صندوق های بازنشستگی و شرکت های بیمه) که ممکن است با خرید بخش خاصی از سهام، مثلاً نیمی از سهام جدید موافقت کنند. با این روش، شرکت تامین سرمایه پیش از فرارسیدن تاریخ واقعی انتشار، مطمئن می شود که سرمایه گذاران بزرگ، خرید سهام را تعهد کرده اند.

بنابراین، حتی اگر زمان انتشار سهام یک روز بد در بورس باشد، پول شرکت محافظت می شود. روش معمول دیگر برای افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام، عرضه سهام جدید برای فروش به عموم است. سهام شرکت در روزنامه های معتبر آگهی می شود و از عموم برای خرید آن دعوت می شود.

فهرست رسمی و بازار سرمایه گذاری جایگزین (بازار فرعی)

شرکت هایی که مایلند سهام خود را در بورس لندن عرضه کنند دو بازار را می توانند انتخاب کنند، فهرست رسمی یا بازار سرمایه گذاری جایگزین (AIM)

تمییز دهید

فهرست رسمی، یا بازار اصلی، برای شرکت های بزرگ تاسیس شده است. هم اینک بیش از 3000 شرکت وجود دارد که سهامشان در فهرست رسمی معامله می شود و از این تعداد بیش از 500 شرکت، غیرانگلیسی هستند. شرکت هایی که درصدد پیوستن به فهرست رسمی هستند باید شرایط دشواری را احراز نمایند تا بتوانند اعتماد سرمایه گذاران را جلب کنند.

بازار سرمایه گذاری جایگزین (بازار فرعی) بازاری برای شرکت های کوچک تر است که در 1995 تشکیل شد تا امکان دهد که واحدهای تجاری جوان تر و رو به رشد، سرمایه خود را برای دستیابی به رشد افزایش دهند. برای بازار فرعی قوانین کمتری وجود دارد اما شرکت هایی که سهامشان در این بازار عرضه می شود ملزم به حفظ کمک یک شرکت ارائه دهنده خدمات بازارگردانی (تحت عنوان مشاور منتخب) هستند. ممکن است سهام شرکت ها در صورت عدم احراز شرایط، از سوی بازار فرعی تعلیق گردد. به عنوان مثال، در دسامبر سال 2001، سهام باشگاه فوتبال ناتینگهام فورست به دلیل عدم تهیه یک مجموعه از گزارش های مالی تعلیق گردید.

N ایده‌های اصلی

تقسیم ریسک‌ها

- **صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک** توسط سرمایه‌گذاران حرفه‌ای که طیف گسترده‌ای از سهام را خریداری می‌کنند مدیریت می‌شود، بنابراین ریسک تقسیم می‌گردد.
- **پرتفوی** فهرستی از سهام نگهداری شده توسط صندوق سرمایه‌گذاری مشترک است.
- **صندوق امین** بطور قانونی تحت مالکیت مدیران آن است اما سود به هر یک از سرمایه‌گذاران تعلق می‌گیرد که به مدیران خود اعتماد می‌کنند تا پول آنها را عاقلانه سرمایه‌گذاری کنند.
- **مدیران صندوق امین** تعداد زیادی از شرکت‌ها را کنترل می‌کنند که هر یک دارای نام خود هستند. بعضی از شرکت‌ها در گروه خاصی از سهام تخصص دارند، مثل سهام شرکت‌های بریتانیایی، سهام شرکت‌های آمریکایی، سهام بخش‌های خاص اقتصاد و ...

بسیاری از سرمایه‌گذاران در بورس، دارای پول کافی برای خرید مجموعه گسترده‌ای از سهام نیستند. ممکن است این افراد در صورت کاهش ارزش سهام زیان کنند. صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک گروه‌های سرمایه‌گذاران را قادر می‌سازد تا به یکدیگر بپیوندند و پول خود را برای خرید مجموعه وسیعی از سهام جمع کنند و نرخ بازده بهتری از سرمایه‌گذاری خود دریافت کنند.

بعضی از صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک برای ایجاد درآمد منظم به شکل سود تقسیمی طراحی می‌شوند، در حالی که سایر صندوق‌ها تنها زمانی پول ایجاد می‌کنند که سهامشان فروخته شود زیرا ارزش سهامشان افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته است. بنابراین بعضی از سرمایه‌گذاران بازده بالا را ترجیح می‌دهند در حالی که سایر سرمایه‌گذاران سود سرمایه‌ای (افزایش ارزش سهام) را ترجیح می‌دهند.

رشد یعنی افزایش ارزش وجوه امانی ناشی از افزایش ارزش سهام.

تمییز دهید

بازده یعنی درآمدی که مالکان از وجوه امانی خود دریافت می‌کنند. بازده به عنوان درصد سود سالانه هر صندوق تفسیر می‌گردد.

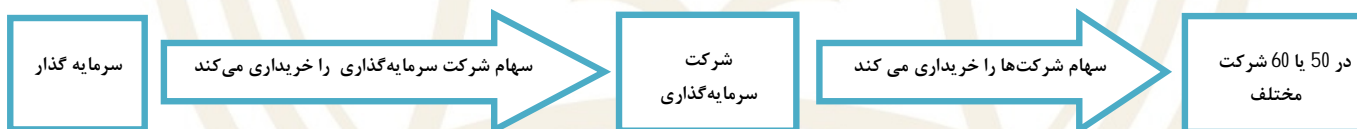
صندوق‌هایی هستند که تعداد ثابتی سهم منتشر می‌کنند.

N ایده‌های اصلی

صندوق‌های با سرمایه محدود

نکات کلی از متخصص مالی ... ماهیت امین سرمایه‌گذاری

شرکت سرمایه‌گذاری (صندوق با سرمایه محدود) شکل دیگری از صندوق‌های سرمایه‌گذاری است که برای واحدهای تجاری، سرمایه بلندمدت فراهم می‌کند. بدون وجوه بلندمدت خرید تجهیزات سرمایه‌ای گران، ساختن ساختمان‌های جدید، راه‌یابی به بازارهای خارجی یا تحصیل واحدهای تجاری جدید غیر ممکن است. شرکت سرمایه‌گذاری، یک شرکت سهامی عام با مسؤلیت محدود و پذیرفته شده در بورس است. بدین ترتیب این شرکت دارای هیئت‌مدیره مستقل است که حقوق سهامداران را حفظ می‌کند و شرکت مدیریت سرمایه‌گذاری را تعیین می‌کند. سرمایه‌گذاران سهام شرکت را خریداری می‌کنند. یک شرکت سرمایه‌گذاری از سایر شرکت‌های بازرگانی از این نظر که در آن کالاهای فیزیکی ساخته و یا فروخته نمی‌شود، متفاوت است، در عوض تنها هدف آن استفاده از پول سهامداران برای سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌های دیگر است. شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌هایی با سرمایه محدود هستند. بدین معنی که ابتدا تعداد ثابتی سهم منتشر می‌شود تا مبلغ اولیه برای سرمایه‌گذاری را تامین کند. مبلغ جمع شده اولیه سرمایه، بر حسب اینکه چطور سرمایه‌گذاری شود افزایش یا کاهش می‌یابد. عموماً یک شرکت سرمایه‌گذاری، سهام 50 یا 60 شرکت مختلف را در یک زمان نگه می‌دارد و این‌ها بخشی از سبد سرمایه‌گذاری یا دارایی‌های آن را تشکیل می‌دهند. سرمایه‌گذاری در چنین سطح گسترده‌ای از شرکت‌ها به کاهش ریسک سرمایه‌گذار کمک می‌کند.

سرمایه‌گذاران از مالکیت امین سرمایه‌گذاری به دو صورت نفع می‌برند:

1. آن‌ها سود تقسیمی دریافت می‌کنند، که سهم آن‌ها از سود به دست آمده توسط شرکت سرمایه‌گذاری در یک دوره معین، مثل 6 ماه یا یک سال است.
2. ارزش سرمایه‌گذاری آن‌ها طی زمان رشد می‌کند، به ویژه اگر امین سرمایه‌گذاری برای رشد، سرمایه‌گذاری کرده باشد. سهام شرکت سرمایه‌گذاری بسیار در دسترس است - سرمایه‌گذاران می‌توانند مثلاً یکجا به اندازه 2,500,000 ریال یا حتی ماهانه و با مبالغ کمتر سرمایه‌گذاری کنند. بسیاری از سرمایه‌گذاران می‌خواهند که سطح بالایی از درآمد را از پول خود کسب کنند و سرمایه کافی برای سرمایه‌گذاری با این هدف دارند. بنابراین بعضی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری سازمان یافته‌اند تا بیشترین درآمد ممکن را از سرمایه‌گذاری‌شان ایجاد کنند. به عنوان مثال، شرکت‌های سرمایه‌گذاری با درآمد بالا بخش وسیعی از دارایی‌هایشان را در سهام پربازده سرمایه‌گذاری می‌کنند. اولویت آن‌ها ایجاد درآمد بالا و رو به رشد است. سایر سرمایه‌گذاران بیشتر متوجه رشد سرمایه‌گذاری‌شان در طول زمان هستند. اگر شرکت‌هایی که یک شرکت سرمایه‌گذاری در آن سرمایه‌گذاری می‌کند خوب عمل کنند، ارزش سبد سرمایه‌گذاری و در نتیجه ارزش سهام در شرکت سرمایه‌گذاری بیشتر می‌شود.

N ایده‌های اصلی

سهام سرمایه

دو نوع سهام اصلی وجود دارد:

سهام عادی و سهام ممتاز. هر یک از این دو نوع سهام، از حقوق متفاوتی نسبت به سود (بازده) و باز پرداخت سهام برخوردارند.¹⁸

تمییز دهید

سهام‌داران ممتاز حق دارند که سود تقسیمی را دریافت کنند حتی اگر سود کافی برای پرداخت به سهام‌داران عادی وجود نداشته باشد. با این حال، آن‌ها حق رای کمی دارند و بدین ترتیب در تعیین خط‌مشی شرکت نفوذ کمتری دارند.

سهام‌داران عادی در سود های واحد تجاری، پس از پرداخت بدهی‌های سایر سرمایه‌گذاران، سهیم هستند. سهام‌دار عادی قادر است در مجامع عمومی شرکت رأی دهد، مثلاً در تعیین هیئت مدیره. ثروت شرکت تحت مالکیت سهام‌داران عادی است و تحت عنوان سهام سرمایه شناخته می‌شود.

مثال

به‌عنوان نمونه شرکت ج، در گزارش‌ها و سایر حساب‌های سالانه خود در سال 1385 دارندگان سهام خود را این‌گونه گزارش نمود:

سهام عادی در 31 شهریور 1385

سهام	تعداد سهام داران	درصد سهام‌داری	تعداد	درصد کل سهام نگهداری شده
بالای 2500	4,035	83.02	2,322,325	1.10
2,501 تا 10,000	431	8.87	2,067,966	0.97
10,001 تا 250,000	319	6.56	16,017,402	7.58
250,001 تا 500,000	28	0.58	9,686,493	4.59
500,001 تا 1,000,000	14	0.29	10,684,606	5.06
بالای 1,000,000	33	0.68	170,432,351	80.70
	4,860	100	211,211,143	100

لازم به ذکر است که اکثر سهام داران در این شرکت دارای سهام کوچکی هستند.

هم‌چنین بیشتر سهام تنها توسط 33 سهام‌دار بزرگ نگهداری می‌شوند.

بررسی اطلاعات ارائه شده برای سهام‌داران در گزارش سالانه شرکت مذکور نشان می‌دهد که بزرگ‌ترین سهام‌داران این شرکت، صندوق‌های بازنشستگی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و شرکت‌های بیمه هستند که دو شرکت از بزرگ‌ترین آن‌ها هر یک حدود 10% سهام دارند.

به طور معمول، تعداد سهام ممتاز نسبت به سهام عادی کمتر است و بعضی شرکت ها اصلاً سهام ممتاز ندارند.

عمدتاً بیشترین درصد سهام در شرکت های بزرگ در دست مؤسسات مالی است. گرچه سهام داران کوچک بسیاری با تعداد کمتری از سهام وجود دارند.

بازده سهام داران ممتاز معمولاً با درصد اندازه گیری می شود. مثلاً 8 درصد از 100 ریال سهام ممتاز، یعنی 8 ریال در هر سال برای هر سهم به دارنده سهام تعلق می گیرد.

سرمایه مجاز یک شرکت و سرمایه منتشر شده:¹⁹

سرمایه منتشر شده یعنی تعداد و ارزش اسمی سهامی که واقعاً برای سهام داران در یک لحظه زمانی خاص منتشر می شود.

تمییز دهید

سرمایه مجاز (ثبت شده) یعنی حداکثر تعداد سهمی که مدیران می توانند طبق اساس نامه شرکت منتشر کنند.

تا این جا سرمایه‌ای را که توسط سهام‌داران برای شرکت‌ها تامین می‌شود بررسی کرده‌ایم. علاوه بر این، شرکت‌ها از بیرون از شرکت هم پول دریافت می‌کنند یعنی تأمین مالی توسط شخص ثالث.

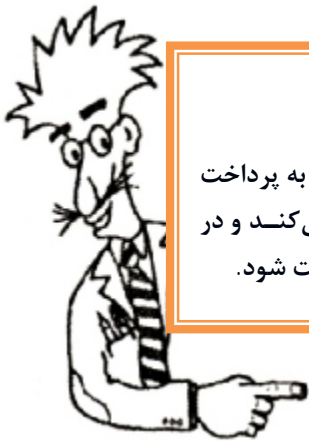
N ایده‌های اصلی

اوراق قرضه

نکات کلی از متخصص مالی ... شرکت‌ها و اوراق قرضه²⁰

منابع عمده‌ای از تأمین مالی فعالیت تجاری، توسط سرمایه‌گذارانی تهیه می‌شود که نمی‌خواهند ریسک سهام‌دار بودن یک شرکت را بپذیرند. این اشخاص ثالث شامل بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و صندوق‌های بازنشستگی هستند که برای بعضی از سرمایه‌گذاری‌هایشان حداقل درآمد ثابت و اطمینان خاطر بیش از سهام‌داری نیاز دارند. اصطلاح اوراق قرضه یا اوراق قرضه شرکتی، برای بیان وام شخص ثالث با سود ثابت به شرکت‌ها استفاده می‌شود. اصل اساسی اوراق قرضه این است که یک وام مطابق با شرایط مندرج در سند گواهی به شرکت پرداخت می‌شود. معمولاً، اوراق قرضه شامل نرخ سود ثابت است و در تاریخ سررسید توسط شرکت بازپرداخت می‌شود. گاهی اوقات و در مواردی که شرکت با مشکلات مالی مواجه است، اوراق قرضه، با دارایی‌های خاصی تضمین می‌شود.

مثال

اوراق قرضه 8%، 100 ریالی به تاریخ 1 بهمن 1385 شرکت را به پرداخت 8 ریال در سال به دارندگان اوراق قرضه تا سررسید ملزم می‌کند و در این تاریخ (سررسید)، مبلغ 100 ریال اصلی هم باید بازپرداخت شود.

اوراق قرضه قابل تبدیل، گزینه جذاب دیگری برای سرمایه‌گذاران است زیرا در تاریخ مشخص و به قیمت از پیش تعیین شده، قابل تبدیل به سهام هستند. بنابراین، دارندگان اوراق قرضه ضمن دارا بودن درآمد ثابت در کوتاه مدت با احتمال سود سرمایه‌ای با ریسک پایین مواجه هستند.

سایر اشکال تامین مالی از سوی شخص ثالث برای شرکت شامل موارد زیر است:

- وام بانکی
- اضافه برداشت‌ها
- رهن
- اجاره به شرط تملیک
- اعتبار تجاری و مانند آن

بخش 1-2: شرکت چیست؟

تفاوت بین موارد زیر را شرح دهید:

- شرکت سهامی عام و شرکت سهامی خاص
- شرکت سهامی خاص با مسئولیت محدود و شرکت سهامی عام با مسئولیت محدود
- واحد تک مالکی و تضامنی
- مسئولیت محدود و نامحدود

3. چه سازمان‌هایی برای عرضه عمومی سهام اقدامات لازم را انجام می‌دهند؟

4. مشتری‌یابی برای سهام، چگونه ریسک معرفی سهام به بورس را کاهش می‌دهد؟

5. تفاوت بین فهرست رسمی و بازار سرمایه‌گذاری جایگزین چیست؟

بخش 2-5: صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک

خرید واحدها در یک صندوق سرمایه‌گذاری مشترک چگونه به سرمایه‌گذاران در تقسیم ریسک کمک می‌کند؟
تفاوت بین بازده و رشد در مفهوم صندوق سرمایه‌گذاری چیست؟

بخش 2-6: شرکت سرمایه‌گذاری

چگونه یک شخص حقیقی می‌تواند سهام یک شرکت سرمایه‌گذاری را خریداری کند؟
مزیت‌های سرمایه‌گذاری با این شیوه چیست؟

بخش 2-7: انواع سهام

کدام یک از اظهارات زیر درست و کدام یک نادرست است؟

1. شرکت عرضه‌کننده سهام در بورس منتفع می‌شود، زیرا بدلیل وجود بازاری برای خرید و فروش سهام شرکت، جمع‌آوری وجوه آسان‌تر می‌شود.

2. یک سهام‌دار عادی قبل از این که سایر سرمایه‌گذاران بدهی‌شان را دریافت کنند از سود سهم می‌برد.

3. سرمایه‌فراهم‌آمده توسط سهامداران ممتاز سهام سرمایه‌نامیده می‌شود.

4. سرمایه‌سهمی منتشر شده یک شرکت حداکثر مبلغی است که شرکت مجاز به انتشار آن است.

5. مدیران یک شرکت پاسخ‌گوی عملکرد شرکت در مقابل سهامداران هستند.

بخش 2-8: منابع تأمین مالی توسط شخص ثالث

موارد زیر را شرح دهید:

1. اوراق قرضه
2. اوراق قرضه قابل تبدیل

بخش 2-2: کنترل فعالیت‌های شرکت

بیان کنید که آیا اطلاعات زیر در شرکت‌نامه می‌آید یا اساس‌نامه:

- جزئیات مدت زمانی که مدیران مجاز به داشتن سمت مدیریت هستند.
- حق رأی سهامداران
- بیانیه اهداف شرکت
- مبالغ انواع مختلف سهام شرکت
- شرح چگونگی انتخاب رئیس هیئت‌مدیره شرکت
- جزئیات مجمع عمومی سالیانه شرکت
- دفتر ثبت شده شرکت

بخش 2-3: نقش مدیران

درست یا نادرست بودن موارد زیر را بیان کنید:

1. رئیس هیئت‌مدیره شرکت همان مدیرعامل است.
2. تنها مدیران اجرایی مسئول اداره شرکت هستند.
3. مدیران غیراجرایی می‌توانند در عزل مدیرعامل نقش داشته باشند.
4. سهامداران در مورد انتخاب مجدد هیئت‌مدیره حق رأی دارند.
5. حق رأی سهامداران اغلب متناسب با تعداد سهامی است که دارند.
6. حاکمیت شرکتی سیستمی است که شرکت‌ها به وسیله آن هدایت و کنترل می‌شوند.

بخش 2-4: نقش بورس

1. نام سازمان مسؤول نظارت بر کار بورس اوراق بهادار چیست؟
2. اطلاعات مورد نیاز برای درخواست پذیرش در بورس کجا درج می‌شوند؟

فصل 3 خواندن گزارش‌های شرکت

مباحث مطرح شده فصل

این فصل محتوای اصلی گزارش‌های شرکت را نشان می‌دهد و خواننده را آگاه می‌سازد که شرکت‌های مختلف گزارش‌ها و اطلاعات مالی را به شیوه‌های مختلف ارائه می‌دهند. این امر به نوع فعالیتی که شرکت‌ها به آن مشغول هستند و نیز میزان آمادگی آن‌ها برای افشای اطلاعات بستگی دارد.

3-1- اجزای اصلی گزارش‌های شرکت
ماهیت و اهمیت گزارش‌های شرکت را نشان می‌دهد و بخش‌های اصلی حاکم بر الگوی گزارش‌های شرکت را بیان می‌کند. به علاوه، فهرستی از اجزای اصلی گزارش یک شرکت وجود دارد.

3-2- نکات برجسته مالی
گزارش‌های شرکت نوعاً با تعدادی از نکات برجسته مالی شروع می‌شود که برای جذب و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران طراحی گردیده است.

3-3- پیام رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل
رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل در برقراری ارتباط با سهامداران و گروه‌های گسترده‌تر ذینفع نقش اصلی را ایفا می‌کنند. این بخش از گزارش در مورد شرکت و عملکرد عمومی گروه بحث می‌کند و در مورد رویدادهای سال تجاری توضیح می‌دهد. چشم انداز آتی نیز بحث می‌شود.

3-4- گزارش مدیران و حاکمیت شرکتی
مدیران از نظر قانونی طبق قانون شرکت‌ها باید به سهامداران گزارش دهند و این مسؤولیت را دارند تا در بورس باقی بمانند. مدیران ملزم هستند تا صورت‌های مالی و گزارش بررسی عملیات تهیه کنند، شرکت‌ها همچنین ملزم هستند که کنترل داخلی، مسؤولیت‌های مدیران و سایر جنبه‌های سازمان‌دهی داخلی شرکت را ایجاد کنند.

3-5- گزارش‌های مؤسسات حسابرسی
نقش حسابرسان را در بررسی صحت و اعتبار گزارش‌های شرکت نشان می‌دهد.

3-6- صورت‌های مالی اساسی
صورت‌های مالی اساسی را که در گزارش شرکت مورد نیاز است فهرست وار نشان می‌دهد که در بخش 4 این کتاب به تفصیل در مورد آن توضیح داده شده است.

پرسش‌ها

N ایده‌های اصلی

مسئولیت پاسخگویی

مسئولیت پاسخگویی²¹ به معنی پاسخگویی نسبت به اعمال و رفتار است. طی سال‌ها، فشارهای روزافزونی بر سازمان‌ها اعمال شده است که نسبت به سهام‌داران خود پاسخگو باشند. مسئولیت پاسخگویی شامل بیان روشن و منصفانه و آرایه دقیق فعالیت شرکت و نحوه انجام آن است. در بسیاری از شرکت‌ها در قرن بیست و یکم این امر از طریق تهیه اطلاعات مالی شامل حسابرسی محیطی، جزئیات رویه‌های تجاری، روابط با کارکنان و بسیاری زمینه‌های دیگر صورت می‌گیرد. امروزه روش اصلی برقراری ارتباط شرکت‌ها با سهام‌داران انتشار گزارش سالانه و صورت‌های مالی شرکت است.

الزامات قانونی

الزامات قانونی توسط انواع قوانین بیان می‌شود. هر شرکت باید بر اساس زمان‌بندی تعیین‌شده، یک گزارش سالانه به سهام‌داران ارائه دهد و کپی از آن را به اداره ثبت شرکت‌ها یا بورس تحویل دهد.²²

محتوای گزارش شرکت

گزارش سالانه باید شامل موارد زیر باشد.²³

- گزارش مدیران
- گزارش حسابرسی
- صورت سود و زیان
- ترازنامه
- صورت جریان وجوه نقد
- صورت کل درآمد و هزینه‌ها
- یادداشت‌های توضیحی برای ارائه اطلاعات بیش‌تر در مورد حساب‌ها

مدیران، مسئول تهیه گزارش‌هایی هستند که تصویری مطلوب و درست ارائه دهد.²⁴

چه اطلاعاتی در گزارش سالانه باید منعکس شود؟

الزاماتی که باید در گزارش‌های شرکت مدنظر قرار گیرد، توسط چهار منبع اصلی بیان می‌شود:

متخصص مالی می‌گوید:

" باید این را بدانید!"

تصویر درست و مطلوب یعنی اینکه گزارش‌ها، آنچه را که واقعاً اتفاق افتاده است منعکس کند و خواننده را گمراه نسازد. گزارش‌ها، باید مبتنی بر استانداردهای حسابداری باشد.

مدیران باید گزارش‌ها را برای هر شرکت تهیه کنند. به علاوه اگر یک شرکت، شرکت اصلی (مادر) باشد باید صورت‌های مالی گروه را که شامل ترازنامه و صورت سود و زیان تلفیقی است ارائه دهد.

شکل گزارش‌های شرکتی

در قانون تجارت و استانداردهای حسابداری دارد. همچنین تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس باید در گزارش سالانه خود بیان کنند که منطبق بر قانون عملکرد حاکمیت شرکتی هستند.²⁶

طرح لازم برای ارائه گزارش‌های مالی از قبل در مقررات تعیین می‌شود البته بعضی تغییرات اندک در صورتی که موجب درک بهتر استفاده‌کنندگان شود، مجاز است.

حاکمیت شرکتی : قانون بهترین رویه‌ها

گزارش **کمیته کدبری*** که در دسامبر 1992 منتشر شد قانون بهترین رویه‌ها را برای حصول استانداردهای ضروری و برتر رفتار شرکتی، بیان می‌دارد.

این قانون، هیئت‌مدیره را ملزم می‌سازد تا در مورد مسئولیت‌های مدیران در ارتباط با تهیه صورت‌های مالی و اثر بخشی رویه‌های کنترل داخلی شرکت گزارش دهند و ارزیابی متعادل و قابل درکی از موقعیت شرکت ارائه کنند.

استانداردهای حسابداری

گزارش‌های مالی مندرج در گزارش سالانه شرکت‌ها، مشمول استانداردهای گزارشگری مالی و بیانیه‌های استاندارد عملکرد حسابداری است. استانداردهای گزارشگری مالی، توسط هیئت استانداردهای حسابداری منتشر می‌شود.²⁵

قوانین بورس

شرکت‌هایی که در بورس پذیرفته شده‌اند باید الزامات گزارشگری را که در قوانین پذیرش بیان شده رعایت کنند. این الزامات شرکت‌ها را به تهیه گزارش‌های میان دوره‌ای (یعنی در فواصل شش ماهه) هم ملزم می‌سازد. نیازهای اطلاعاتی بورس شباهت زیادی به نیازهای اطلاعاتی بیان شده

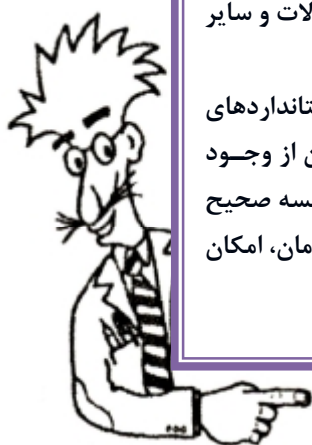
نکته‌های بیشتر در مورد استانداردهای حسابداری

متخصص مالی می‌گوید:

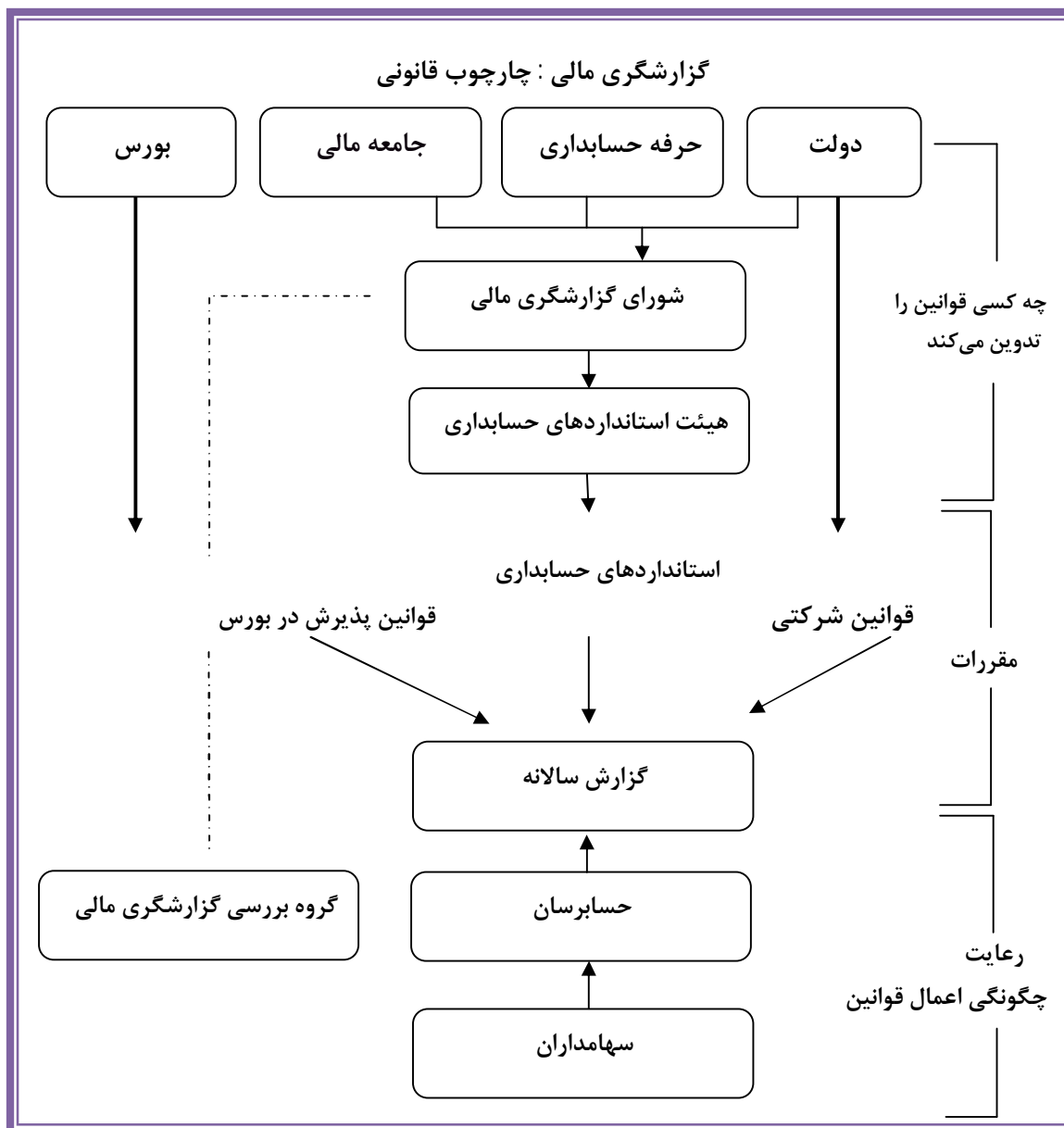
"باید این را بدانید!"

استانداردهای حسابداری، قوانین و مقررات حاکم بر اندازه‌گیری و یا افشای انواع خاصی از اطلاعات هستند برای مثال، تهیه یک استاندارد برای حسابداری استهلاک ماشین‌آلات و سایر دارایی‌ها.

هدف استانداردهای حسابداری ایجاد راه‌های کلی گزارشگری است که بتواند استانداردهای قابل قبول بین‌المللی را احراز نماید. به عبارت دیگر، هدف، تلاش و کسب اطمینان از وجود روش‌های یکنواخت و ثابت برای گزارشگری عملکرد شرکت است، به طوری که مقایسه صحیح بین عملکرد یک شرکت و شرکت دیگر و نیز مقایسه عملکرد یک شرکت در طول زمان، امکان پذیر باشد.

* - Cadbury Committee

نقش حسابرسان

سهمداران، حسابرسان را برای ارزیابی صورت‌های مالی از منظر ارائه تصویری مطلوب و منصفانه از وضعیت شرکت انتخاب می‌کنند. حسابرسان ملزم هستند تا سوابق حسابداری، عملیات جاری و چشم‌انداز آتی را مورد بررسی قرار دهند.

نکات برجسته مالی یک شرکت عمدتاً شاخص‌های مالی را نشان می‌دهد که در سال‌های قبل، فوق‌العاده خوب بوده است.

N ایده‌های اصلی

نکات برجسته مالی

نکات کلی از متخصص مالی ... اهمیت صفحه مربوط به نکات برجسته مالی

صفحه اول گزارش شرکت معمولاً نکات برجسته مالی سال قبل را نشان می‌دهد. هدف این بخش ارائه شاخص‌های مالی و سایر شاخص‌های قابل توجه به سرمایه‌گذاران است.

در بسیاری از گزارش‌های شرکت، خلاصه پنج ساله‌ای نیز در بخش نکات برجسته مالی بیان می‌شود که تغییرات بازده، سود، سود تقسیمی و... را طی یک دوره پنج ساله نشان می‌دهد.

مثال

شرکت «ب» نکات برجسته مالی خود را این گونه بیان نموده است.

- 43% افزایش فروش تا 87/8 میلیون ریال (61/4 میلیون ریال در سال 1384)
- 49% افزایش سود عملیاتی تا 15/9 میلیون ریال (10/6 میلیون ریال در 1384)
- 39% افزایش سود هر سهم تا 14/6 ریال (10/5 ریال در سال 1384)
- 47% افزایش مجموع اعضاء تا 191/316 عضو (109، 130 عضو در سال 1384)

این ارقام، افزایش در موارد زیر را نشان می‌دهد:

ارزش فروش (بازده)

سود (سود عملیاتی)

سود مربوط به ارزش سهام (سود هر سهم)

تعداد اعضای شرکت «ب»

در صورتی که رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل یک شرکت دو شخص جداگانه باشند، همان‌طور که حاکمیت شرکتی پیشنهاد کرده است، گزارش سالانه می‌تواند شامل هم پیام رئیس هیئت‌مدیره و هم پیام مدیرعامل باشد.

پیام رئیس هیئت‌مدیره یک الزام قانونی نیست بلکه فرصت خوبی برای وی فراهم می‌شود تا وضعیت مثبت شرکت را برای سرمایه‌گذاران و نیز سایر علاقمندان مالی، از جمله روزنامه‌های مالی و سایر رسانه‌ها به نمایش بگذارد. لازم است پیام رئیس هیئت‌مدیره خوش‌بینانه ولی محتاطانه باشد و لازم است که شرکت را در یک وضعیت مثبت نمایش دهد، البته نه اینکه انتظارات از عملکرد شرکت را بالاتر از سطح پایدار تبلیغ نماید.

پیام رئیس هیئت‌مدیره خلاصه‌ای از موفقیت‌های اصلی سال قبل را بیان می‌کند و در مورد سود تقسیمی که هیئت‌مدیره برای پرداخت به سهامداران پیشنهاد می‌کند، توضیح می‌دهد.

پیام مدیرعامل یک الزام قانونی نیست. همان‌طور که انتظار می‌رود، این پیام شرح مفصل‌تری از استراتژی و اداره شرکت ارائه می‌دهد به طوری که سهامداران بتوانند تصویر بهتری از مسیر پیش‌روی شرکت دریافت کنند. استراتژی یعنی برنامه‌ریزی بلندمدت شرکت که شامل منابع اساسی است.

پیام مدیرعامل بخش‌های کلیدی سازمان و حوزه‌های موفقیت و ضعف آن را بیان می‌کند، مثلاً تحصیل‌های صورت گرفته توسط شرکت و بخش‌هایی که فروخته شده‌اند.

خواندن این گزارش به خواننده درک بهتری از دامنه فعالیت‌های انجام شده و همچنین چشم‌انداز آتی ارائه می‌کند.

مثال

پیام مدیرعامل برای شرکت «ب» بیان می‌دارد که: استراتژی ما ایجاد ارزش برای سهامدار از طریق بهترین بودن است. استراتژی ما برای تحقق این هدف، تمرکز بر توسعه در شهرهای مورد نظر در کشور و مناطق انتخابی در خارج از کشور است. افتتاح کارخانه‌های جدید نشان می‌دهد که کارخانه‌های موجود موفق بوده‌اند. این گزارش همچنین موفقیت عملیات مدیریت، اداره و افتتاح کارگاه‌های جدید را نیز به وضوح نشان می‌دهد. در نهایت این گزارش آینده درست با رشد پیوسته فعالیت را به تصویر می‌کشد.

مثال

پیام رئیس هیئت‌مدیره شرکت «ب» در سال 1385 بیان می‌دارد که: در طول سال، ما هشت کارخانه در کشور و پنج کارخانه در خارج از کشور، افتتاح کردیم و تا پایان سال 1385 فعالیت بیش از 52 کارخانه، شامل 39 کارخانه در کشور و 13 کارخانه در خارج از کشور آغاز شد. گزارش این گونه ادامه یافت، هیئت‌مدیره سود تقسیمی را 30 ریال به ازای هر سهم پیشنهاد می‌کند. به همراه سود تقسیمی میان دوره‌ای (شش ماهه) معادل 16/5 ریال که در بهمن پرداخت شد، سود تقسیمی کل برای این سال 46/5 ریال خواهد بود.

نکات کلی از متخصص مالی... اهمیت گزارش مدیران

گزارش مدیران بر اساس قانون تجارت، یک تعهد قانونی است. به علاوه، پذیرش در بورس اوراق بهادار نیز مدیران را ملزم می‌کند تا اطلاعاتی را برای به‌روز نگه داشتن سهامداران در مورد پیشرفت‌های جاری تهیه کنند.²⁷ گزارش مدیران به طور مرسوم جزئیاتی را در مورد حاکمیت شرکتی در برمی‌گرفت اما حجم زیادی از این اطلاعات به یک بخش جداگانه در گزارش حاکمیت شرکتی منتقل شده است. این فهرست در گزارش مدیران برای شرکت «ب»، نمایانگر انواع اطلاعاتی است که شما در گزارش مدیران در هر شرکتی می‌یابید.

مثال

گزارش مدیران برای شرکت «ب» در سال 1385 عمدتاً مانند گزارش‌های بسیاری از مدیران، اطلاعاتی را حول موارد زیر ارائه می‌کند:

- فعالیت اصلی گروه
- نتایج اصلی - یعنی سودها (جایی که سود و زیان را بتوان در گزارش پیدا کرد)
- سود تقسیمی پیشنهادی برای پرداخت به سهامداران
- گزارش فعالیت تجاری و توسعه آتی
- (مندرج در پیام‌های مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره)
- فهرستی از مدیران اجرایی و غیر اجرایی
- فهرستی از سهامداران اصلی شرکت
- گزارشی در مورد اهمیت کارکنان در سازمان
- گزارشی در مورد اهمیت سیاست پرداخت به بستانکار
- گزارشی از جزئیات سرمایه سهمی شرکت
- گزارشی که نام حسابرسان شرکت را بیان می‌کند

نکات کلی از متخصصان مالی ... اهمیت گزارش مدیران

پیش‌تر دیدیم که در همه کشورها، تاکید روزافزونی بر توضیح روشن روش‌های سازماندهی و مدیریت شرکت‌ها صورت گرفته است. سهامداران و سایر ذی‌نفعان حق دارند که در مورد کار و عملکرد شرکت‌ها بدانند. به‌علاوه لازم است، امور مالی یک شرکت بی‌پرده مورد بررسی دقیق قرار گیرد. **کمیته کدبری** قانون عملکرد در مورد حاکمیت شرکتی را بیان می‌کند و تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس باید در گزارش و صورت‌های مالی خود در مورد رعایت این قانون توضیح دهند (و هرگونه عدم رعایت را مشخص کنند). این قانون با سایر قوانین ترکیب شده است.

بنابراین گزارش در مورد حاکمیت شرکتی، شامل بخش‌های زیر است:

1- بیان این که "قانون" اعمال می‌شود.

2- بخشی که کنترل‌های داخلی در یک گروه/شرکت را بیان می‌کند. این بخش شرح می‌دهد که چه کسی مسئول مدیریت ریسک در شرکت است و چگونه ریسک به حداقل می‌رسد. مثلاً بیان این که چطور مدیران اجرایی و مدیرعامل عملکردهای اصلی واحد تجاری را کنترل می‌کنند. همچنین این بخش روش نظارت و کنترل بودجه‌بندی و سایر جنبه‌های مربوط به کنترل داخلی برای کاهش ریسک را تعیین می‌کند.

3- بخشی که هدف و ساختار هیئت‌مدیره و نقش آن در کنترل شرکت را بیان می‌کند. این بخش شامل شرحی از کمیته‌های اصلی تعیین شده توسط هیئت‌مدیره است. از جمله کمیته حسابرسی، کمیته پاداش و کمیته انتصاب (برای انتصاب مدیران جدید). **کمیته کدبری** بیان می‌کند که هیئت‌مدیره باید به طور منظم تشکیل جلسه دهد، کنترل کامل و موثر بر شرکت داشته باشد و بر مدیریت اجرایی نظارت کند.²⁸

4- بخشی برای تعیین پاداش مدیران و سیاست گروه یا شرکت در مورد پاداش مدیران.

5- بخشی برای بیان روابط با سهامداران، یعنی ماهیت و زمان جلسات و روابط با سهامداران.

6- بخشی برای تعیین شرایط حسابرسی شرکت، از جمله ترکیب کمیته حسابرسی و نیز مسؤولیت مدیران بابت صورت‌های مالی.

7- بخشی برای تعیین ترکیب کمیته انتصاب برای مدیران جدید.

8- گزارشی از این که بعد از ملاحظات دقیق، مدیران خوشحال هستند که گروه یا شرکت دارای تداوم فعالیت است.

9- گزارشی از رعایت قوانین، بیانگر این که شرکت طبق اظهارات مقام ناظر، "قانون" را رعایت کرده است.

مثال

به عنوان مثال، گزارش حسابرسی در مورد شرکت «ب» در سال 1385:

1. خطاب به اعضای شرکت «ب» صورت گرفت.
2. صورت‌های مالی که حسابرسی شده بودند از جمله ترازنامه و صورت سود و زیان را معرفی نمود.
3. الف) بیان نمود که با توجه به قانون کشور و استانداردهای حسابداری، مدیران مسؤول تهیه گزارش سالانه از جمله صورت‌های مالی بودند.
- ب) بیان نمود که نظر حسابرسی بر مبنای استانداردهای حسابرسی منتشر شده توسط سازمان حسابرسی است.²⁹
- ج) بیان نمود که به نظر ما صورت‌های مالی تصویری درست و مطلوب از وضعیت امور شرکت و گروه در 29 اسفند ارائه می‌دهد.
4. توسط شرکت حسابرسان، حسابداران مجاز و حسابرسان رسمی امضاء گردید.

صورت‌های مالی، یک سابقه مالی از عملکرد شرکت ارائه می‌دهد و باید در گزارش‌های شرکت وجود داشته باشند.

N ایده‌های اصلی

صورت‌های مالی و گزارش‌های شرکت

نکات کلی از متخصص مالی ... صورت‌های مالی

سپس، خلاصه‌ای از رویه‌های حسابداری که استفاده شده است، به دنبال موارد یادشده ذکر می‌شود. سرانجام مجموعه‌ای از یادداشت‌های توضیحی که جزئیات بیشتری را برای خواننده ارائه می‌دهد، بیان می‌شود.

بخش 3-1: اجزای اصلی گزارش‌های شرکت

1. در کدام بخش گزارش شرکتی انتظار دارید، بیانیه بالا را ببینید؟
2. تهیه گزارش مدیران برای شرکت‌ها یک الزام قانونی است؟
3. مسؤولیت پاسخ‌گویی یعنی چه؟ گزارش حاکمیت شرکتی چگونه به بهبود مسؤولیت پاسخ‌گویی کمک می‌کند؟

1. چهار منبع اصلی مقررات حاکم بر مندرجات و ساختار گزارش‌های شرکتی چیست؟
2. پنج مورد اصلی که باید در یک گزارش شرکتی وجود داشته باشد بیان کنید.

بخش 3-2: نکات برجسته مالی

بخش 3-5: گزارش‌های مؤسسات حسابرسی
چهار عنصر اصلی یک گزارش حسابرسی چیست؟

جدول زیر خلاصه پنج ساله بعضی از شاخص‌های مالی کلیدی را برای شرکت فرضی تا تاریخ 1389 نشان می‌دهد.

بخش 3-6: صورت‌های مالی اساسی
سه نوع اصلی صورت‌های مالی که شرکت‌ها باید در گزارش‌های خود ارائه دهند، بیان کنید.

	1381	1382	1383	1384	1385
بازده گروه (میلیون ریال)	71.1	99.6	126.6	150.1	185.6
سود قبل از مالیات (میلیون ریال)	15.6	22.5	28.7	32.2	40.0
سود تقسیمی (ریال)	3.35	4.25	5.4	6.7	8.4

چرا سهامداران باید از اطلاعاتی که در بالا ارائه گردیده، خشنود باشند؟

بخش 3-3: پیام رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل

1. آیا پیام رئیس هیئت‌مدیره یک الزام است؟
2. چرا این پیام‌ها نباید بدبینانه یا بیش از حد خوش بینانه باشند؟
3. علاوه بر سرمایه‌گذاران چه کسان دیگری احتمالاً این بیانیه‌ها و گزارش‌ها را می‌خوانند؟

بخش 3-4: گزارش مدیران و گزارش حاکمیت شرکتی
اظهارات زیر از گزارش یک شرکت معروف گرفته شده است:

هیئت‌مدیره هم‌اینک از چهار مدیر اجرایی و سه مدیر غیر اجرایی مستقل تشکیل می‌شود. مدیرانی که در طول سال انتخاب می‌شوند مشمول انتخاب مجدد توسط سهامداران در مجمع عمومی سالانه بعدی هستند. یک تصویر روشن از مسؤولیت بین رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل و سایر مدیران اجرایی وجود دارد. ده جلسه منظم هیئت‌مدیره در هر سال تشکیل می‌شود و جلسات غیررسمی ضروری نیز برای هدایت استراتژی و عملیات کل گروه، برگزار می‌شود.

فصل 4 حساب‌ها و صورت‌های مالی

مباحث مطرح شده فصل

در این بخش هر یک از صورت‌های مالی اساسی که شرکت‌ها باید در گزارش‌های خود به سهامداران ارائه دهند، بررسی می‌شود.

4-1- صورت سود و زیان
صورت سود و زیان، جزئیات سود و زیان شرکت را در یک دوره تجاری معین مثلاً 6 ماهه یا یک ساله ارائه می‌دهد. صورت سود و زیان، ارزش فروش ایجاد شده توسط سازمان و بهای تمام شده این فروش‌ها را نشان می‌دهد و بدین ترتیب مشخص می‌کند که برای سود و زیان آن دوره مالی چه پیش آمده است.

4-2- ترازنامه
ترازنامه انعکاسی از وضعیت مالی شرکت در یک مقطع زمانی خاص است. تراز نامه از دو بخش تشکیل می‌شود: لیستی از دارایی‌های شرکت و خلاصه‌ای از بدهی‌ها و سرمایه آن.

4-3- صورت جریان وجوه نقد
صورت جریان وجوه نقد، دریافت‌ها و پرداخت‌های نقدی واقعی را طی یک دوره زمانی خاص مثلاً یک سال بیان می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه جریان وجوه نقد، مانده نقدی دوره‌های خاص را تغییر داده است.

4-4- یادداشت‌های توضیحی
یادداشت‌های توضیحی، جزئیات بیش‌تری را از اقلام مختلفی که در صورت سود و زیان، ترازنامه و صورت جریان وجوه نقد پدیدار شده است، ارائه می‌دهد و نیز رویه‌های حسابداری اتخاذ شده توسط شرکت را بیان می‌کند.

4-5- گزارش تغییرات فعالیت تجاری
اگر شرکت فعالیت تجاری را تغییر داده یا متوقف کرده یا بعضی شرایط غیر معمول دیگر را تجربه کرده باشد، این امر باید به روشنی مشخص شود.

4-6- اظهار نظر حسابرس
حسابرس باید در گزارش شرکت، اظهار نظر خود را در مورد این که حساب‌ها تصویر مطلوب و منصفانه‌ای از وضعیت امور شرکت ارائه می‌دهد، بیان کند.

4-7- خلاصه صورت‌های مالی

پرسش‌ها

N ایده‌های اصلی

اجزای صورت سود و زیان

صورت سود و زیان، چگونگی محاسبه سود و زیان یک شرکت را به صورت جزء به جزء نشان می‌دهد.³¹

نکات کلی از متخصص مالی ...

صورت سود و زیان را می‌توان به چهار شکل مختلف ارائه نمود که در این کتاب ما به معمول‌ترین شکل آن می‌پردازیم. سود یا زیان یک شرکت در نتیجه فعالیت‌های شرکت در زمینه ساخت ارقام قابل فروش، ارائه خدمات و یا خرید ارقام و سپس فروش آن‌ها به قیمت بالاتر به وجود می‌آید. برای محاسبه سود باید بهای تمام شده فروش و هزینه‌های اداره فعالیت تجاری را از ارزش فروش کسر نمود.

جدول زیر صورت سود و زیان یک شرکت را برای سال منتهی به 29 اسفند سال 1385 نشان می‌دهد. (قابل ذکر است که ارقام منفی داخل پرانتز نشان داده شده‌اند).

	میلیون ریال	یادداشت‌ها	
	324/6	1	فروش
	(196/8)		بهای تمام شده فروش
	127/8	1	سود ناخالص
	(22/4)		هزینه‌های اداری
چگونگی به وجود آمدن سود یعنی درآمد منهای بهای تمام شده فروش و هزینه‌ها	105/4	2	سود عملیاتی
	1/2		سود حاصل از فروش دارایی‌های ثابت مشهود
	(38/4)		سود تضمین شده پرداختی و هزینه‌های مشابه
	68/2		سود قبل از مالیات
	(13/4)		مالیات
تخصیص سود	54/8		سود خالص سال مالی (بعد از مالیات)
	(24/6)		سود تقسیمی
	30/2		سود انباشته

بخش بالایی صورت سود و زیان چگونگی به وجود آمدن سود را نشان می‌دهد:

فروش یعنی ارزش افزوده یا درآمد ایجاد شده توسط شرکت در طی سال: مثلاً مبلغ دریافتی از مشتریان.

بهای تمام شده فروش یعنی مخارجی که مستقیماً در ایجاد حجم فروش صرف می‌شود. به عنوان مثال، بهای تمام شده فروش شامل بهای تمام شده موادی که برای تهیه محصول استفاده می‌شود یا حقوقی که مستقیماً به کارکنان پرداخت می‌شود.

سود ناخالص از طریق کسر ارزش بهای تمام شده فروش از ارزش فروش محاسبه می‌شود .

($127/8 = 324/6 - 196/8$) : میلیون ریال

هزینه‌ها باید از سود ناخالص کسر شود تا سود عملیاتی به دست آید. در نمونه هتل‌ها، هزینه‌ها و مخارج اداری جهت اداره فعالیت هتل هستند. این مخارج سر بار را نمی‌توان مستقیماً به فروش فعالیت تجاری مربوط ساخت. به عنوان مثال حقوق مدیران ارشد باید بدون در نظر گرفتن میزان اشتغال هتل‌ها پرداخت شود.

بخش پایین تر نشان می‌دهد که چگونه سود، بین مالیات شرکتی پرداخت شده، سود تقسیمی به سهامداران و استفاده سود در فعالیت تجاری تسهیم می‌گردد. سودهای انباشته در فعالیت تجاری با دارایی فعالیت تجاری جمع می‌شود و برای رشد فعالیت تجاری مورد استفاده قرار می‌گیرد. مثلاً برای سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری یا خرید سایر واحدهای تجاری، خرید ماشین آلات و تجهیزات و.....

یادداشت‌های توضیحی: این بخش شامل مجموعه‌ای از یادداشت‌هایی است که جزئیات بیشتر را ارائه می‌دهد و می‌تواند در بخش جداگانه‌ای از گزارش شرکت یافت شود.

بعضی از فعالیت‌های تجاری در سال هیچ سودی ایجاد نمی‌کند و این موضوع به عنوان زیان در صورت سود و زیان ارائه می‌شود. به عنوان مثال تعدادی از باشگاه‌هایی معروف فوتبال، گاهی زیان گزارش می‌کنند.

N ایده‌های اصلی

زیان

به عنوان مثال گزیده‌ای از صورت سود و زیان باشگاه فوتبال لسترسیتی برای سال مالی منتهی به 31 جولای 2000 (مبالغ به 1000 پوند):

26/038	فروش
(30/019)	بهای تمام شده فروش
(3/981)	زیان ناخالص
(3/313)	هزینه اداری
(7/294)	زیان عملیاتی

باشگاه‌های مطرح فوتبال، سودآوری معمول و منظم را مشکل می‌بینند چرا که بهای تمام شده حقوق بازیکنان (عنصر اصلی بهای تمام شده فروش) بسیار بالاست. بازده یک باشگاه فوتبال لیگ برتر عمدتاً از فروش بلیط‌های فصلی یا سایر بلیط‌ها، حق پخش تلویزیونی، معاملات پشتیبانی و فروش کالا است. باشگاه‌هایی که برای حفظ موقعیت خود در جدول لیگ برتر برنامه‌ریزی می‌کنند از حقوق تلویزیون بسیار بهره مند می‌شوند. با این حال زمانی که یک باشگاه سقوط می‌کند این منبع درآمد، کاهش بسیار زیادی پیدا می‌کند و در نتیجه باشگاه‌هایی که از لیگ برتر به لیگ دسته اول تنزل پیدا می‌کنند بازده‌شان به شدت کاهش می‌یابد و این در حالی است که بهای تمام شده فروش (که بخش زیادی از آن حقوق بازیکنان است) بالا می‌ماند و این امر زیان بالایی برای باشگاه به وجود می‌آورد.

N ایده‌های اصلی

دارایی‌ها و بدهی‌ها

اگر از شما پرسیده شود که "ارزش ثروت شخصی شما در این لحظه زمانی چقدر است؟"، پاسخ مناسب اینست: "ارزش آن چیزهایی که شما دارید و پولی که طلب‌کار هستید منهای آن چه که به سایر مردم بدهکارید". این در مورد شرکت هم صدق می‌کند.

برای درک وضعیت مالی فعالیت تجاری، لازم است که ارزش بخش‌های مالی را در مقطع زمانی خاص ثابت نگه داریم. این ارزش‌ها برای تهیه ترازنامه استفاده می‌شوند. ترازنامه رابطه بین دارایی‌ها (آنچه که واحد تجاری مالک یا طلب‌کار است) و بدهی‌های واحدهای تجاری (آنچه که واحد تجاری بدهکار است) را نشان می‌دهد. زمانی که بدهی‌ها را از دارایی‌ها کسر کنیم، رقم به دست آمده رقم خالص دارایی‌ها است که نشان می‌دهد یک فعالیت تجاری در مقطعی از زمان، چقدر ارزش دارد. ارزش خالص دارایی‌ها، همان ارزش سرمایه سهامداران است، زیرا سهامداران مالک واحد تجاری هستند. اگر شما از سهامداران بپرسید که در این مقطع زمانی شرکت شما چقدر ارزش دارد؟ آن‌ها پاسخ خواهند داد که "به اندازه ارزش خالص دارایی‌ها".

نکات کلی از متخصص مالی ... چرا تراز نامه تراز است

دارایی‌های نقد (قابل تبدیل به وجوه نقد طی یک سال)

ترازنامه به طور خلاصه نشان می‌دهد که :

بدهی‌ها - دارایی‌ها = سرمایه واحد تجاری

از آن جایی که این یک معادله است می‌توان آن را به صورت زیر نیز مرتب کرد :

بدهی‌ها + سرمایه = دارایی‌ها

دارایی‌های ثابت

دارایی‌های جاری

منه‌ای طلب بستانکاران طی یک سال

منه‌ای طلب بستانکاران بعد از یک سال

در کوتاه مدت پرداخت می‌شود

بدهی بلند مدت

خالص دارایی‌ها =

سرمایه سهامداران =

دارایی‌ها منهای بدهی‌ها

سهام مالک

32 ساختار ترازنامه

نمونه بالا، ساختار اصلی ترازنامه را نشان می‌دهد. سر فصل حساب‌ها اغلب متشکل از مانده چند حساب است. به عنوان مثال، طلب بستانکاران در یک سال ممکن است شامل ارقامی در مورد اعتبار تجاری، اضافه برداشت‌های بانکی و سایر بستانکاران مثل بدهی مالیاتی به نمایندگی دولتی باشد. در گزارش‌های منتشر شده، ترازنامه شامل ارقام مقایسه‌ای سال قبل و یادداشت‌های توضیحی برای شرح تک تک مانده حساب‌ها است.

ساختار ترازنامه

ترازنامه گروهی برای یک شرکت فرضی برای سال مالی منتهی به 29 اسفند 1385 (میلیون ریال)

		دارایی‌هایی که سرمایه‌گذاری ← دارایی‌های ثابت می‌شوند	
	1,932	دارایی‌های نامشهود	
	12,211	دارایی‌های مشهود	
	<u>271</u>	سرمایه‌گذاری‌ها	
	<u>14,414</u>	کل دارایی‌های ثابت	
دارایی‌ها		دارایی‌هایی که می‌توان سریعاً به وجه نقد تبدیل کرد ← دارایی‌های جاری	
	1,180	موجودی کالا	
	8,401	بدهکاران	
	<u>3,277</u>	موجودی نقد	
	<u>12,858</u>	کل دارایی‌های جاری	
		بدهی‌ها یا وام‌هایی که ← طلب بستانکاران در یک سال باید سریعاً پرداخت شوند	
بدهی‌های کوتاه مدت	9,899	طلب بستانکاران در یک سال	
سرمایه در گردش	<u>2,959</u>	خالص دارایی‌های جاری	
	<u>17,373</u>	کل دارایی‌ها منهای بدهی‌های جاری	
		طلب بستانکاران با سررسید بیش از یک سال ← سرمایه و اندوخته‌ها	
بدهی‌های بلند مدت	<u>8,218</u>	طلب بستانکاران با سررسید بیش از یک سال	
دارایی‌ها پس از کسر بدهی‌ها	<u>9,155</u>	کل دارایی‌های خالص	
		چگونگی تأمین خالص کل دارایی‌ها ← سرمایه و اندوخته‌ها	
	2,502	سرمایه	
سرمایه مالکان	2,064	حساب صرف سهام	
	<u>4,589</u>	سود انباشته	
	<u>9,155</u>	حقوق صاحبان سهام	

هر یک از بخش‌های ترازنامه را به نوبت نگاه می‌کنیم:

1. دارایی‌های ثابت

گزیده‌ای از ترازنامه شرکت فرضی برای سال مالی منتهی به 29 اسفند 1385

	دارایی‌های ثابت ³³
1,932	دارایی‌های نامشهود ³⁴
12,211	دارایی‌های مشهود ³⁵
271	سرمایه‌گذاری‌ها ³⁶
<u>14,414</u>	جمع دارایی‌های ثابت

متخصص مالی می‌گوید:
" باید این را بدانید!"
سه نوع اصلی از دارایی‌های جاری وجود دارند: موجودی انبار، مطالبات و وجه نقد. این سه نوع دارایی به ترتیبی در ترازنامه ظاهر می‌شوند که دارایی با کمترین نقدینگی در ابتدا قرار گیرد.

شرکت فرضی، یک پیشرو در بازار رو به رشد تحویل پیتزا در کشور است. افتخار این شرکت سیستمی است که متشکل از سه عامل است: محصول، خدمات و وجهه عمومی.

دارایی‌های ثابت "ابزار معامله" هستند که یک واحد تجاری را قادر می‌سازد تا درآمد ایجاد کند و فعالیت روزمره داشته باشد. این دارایی‌ها را برای فروش مجدد به مشتری، خریداری نمی‌کنند.

دارایی‌های نامشهود اقلام غیر فیزیکی هستند که ثروت واحد تجاری را افزایش می‌دهند و در مورد شرکت فرضی شامل نام تجاری و وجهه عمومی مثبت شرکت است این‌ها دارایی‌های واقعی هستند که به شرکت و فراهم نمودن مستمر ثروت کمک می‌کنند.

دارایی‌های مشهود اقلام فیزیکی هستند که توسط شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرند، از جمله ارزش ساختمان و محوطه، ماشین‌آلات و تجهیزات ساخت پیتزا و مانند آن.

سرمایه‌گذاری‌ها به داشتن سهام در شرکت‌های دیگر گفته می‌شود و در مورد شرکت فرضی شامل سرمایه‌گذاری در مشارکت‌های خاص است.

2. دارایی‌های جاری³⁷

دارایی‌های جاری دارایی‌هایی هستند که از معاملات روزانه واحد تجاری، حاصل می‌شوند یا برای انجام این‌گونه معاملات ضروری می‌باشند.

در عمل، هر دارایی که دارایی ثابت نباشد یک دارایی جاری است.

- **نقدینگی** یعنی سهولت امکان تبدیل دارایی به وجه نقد. مسلماً وجه نقد، نقدترین نوع دارایی‌هاست.
- **موجودی انبار³⁸** متشکل از هزینه‌های صرف شده در تولید کالاها و یا ارائه خدمات به مشتریان است.

سه نوع موجودی برای کالای ساخته شده وجود دارد:

1. مواد اولیه، کالاهایی هستند که در وضعیت اولیه، از عرضه کنندگان بیرونی خریداری می‌شوند. مثل ذغال سنگ، کانی فلزی و مانند آن.
2. کار در جریان پیشرفت، به کالاهای نیمه ساخته اطلاق می‌گردد.
3. کالاهای ساخته شده، به محصولات آماده فروش گفته می‌شود.

بدهکاران

در معاملات تجاری بیشتر فروش‌ها اعتباری (نسیه) است و عمدتاً دوره 30 یا 60 روز بعد از فروش را در بر می‌گیرد. بدهکاران، مشتریانی هستند که کالاها را به صورت نسیه خریداری کرده‌اند.

وجه نقد

وجه نقد، یک دارایی جاری است، زیرا منبعی است که به واحد تجاری کمک می کند تا در کوتاه مدت به تعهداتش نسبت به عرضه کنندگان و کارکنان عمل کند.

واحدهای تجاری به دلیل بدهی ایجاد شده در گذشته، بدهکار هستند.

متخصص مالی می گوید:
"باید این را بدانید!"

گزارش های مالی، بدهی هایی را که موعدهش بیش از یک سال است از بدهی هایی که موعدهش کمتر از یک سال است و بدهی های جاری نامیده می شوند، تفکیک می کند.

محاسبات متخصص مالی

شما می توانید ارزش کل دارایی های جاری را با جمع کردن اقلام مختلفی که در اینجا نشان داده شده است محاسبه کنید. نمونه ای از بخش دارایی های جاری در گزارش یک شرکت فرضی:

دارایی های جاری	میلیون ریال
موجودی مواد اولیه	1,180
مطالبات	8,401
وجه نقد	3,277
کل دارایی های جاری	<u>12,858</u>

بدهی های جاری شرکت فرضی برابر با 9,899 میلیون ریال بود. این رقم در ترازنامه در پراونت گذاشته می شود تا نشان دهد که این مبلغ بدهی است، یعنی یک رقم منفی است. بدهی های جاری شامل بدهی بابت اضافه برداشت های بانکی، مالیات پرداخت نشده شرکت، کالاها و مواد دریافت شده نسیه، سود سهام پیشنهادهی به سهامداران که هنوز پرداخت نشده³⁹ و... است.

در ترازنامه شرکت فرضی این رقم به صورت زیر نشان داده شده است

بستانکاران:

میلیون ریال
(9,899) مبالغی که سررسید آنها طی یک سال فرا می رسد

3. بدهی های جاری

دارایی یعنی مبلغ متعلق به واحد تجاری

تمییز دهید

بدهی یعنی مبلغ طلب از واحد تجاری

4. خالص دارایی‌های جاری

رقمی که در ترازنامه برای خالص دارایی‌های جاری گذاشته می‌شود خیلی با اهمیت است. چون نشان دهنده توان شرکت برای بازپرداخت بدهی‌هاست. تداوم فعالیت یعنی توان شرکت برای پرداخت بدهی‌های کوتاه مدت خود و انجام مخارجی مثل صورت‌حساب دستمزد و توان خرید مواد اولیه. گاهی اوقات اصطلاح سرمایه در گردش بیشتر از خالص دارایی‌های جاری استفاده می‌شود. این اصطلاح مناسبی است زیرا بیانگر سرمایه‌ای است که شرکت باید در هر مقطع زمانی خاص با آن کار کند.

5. کل دارایی‌ها پس از کسر بدهی‌های جاری

رقم بعدی که در ترازنامه ظاهر می‌شود، محاسبه‌ای از کل دارایی‌ها منهای بدهی‌های جاری است. در مورد شرکت فرضی، می‌توانیم این اطلاعات ترازنامه‌ای را به صورت زیر خلاصه کنیم:

میلیون ریال

14,414	کل دارایی‌های ثابت
12,858	کل دارایی‌های جاری
(9,899)	بدهی‌های جاری
<u>17,373</u>	کل دارایی‌ها پس از کسر بدهی‌های جاری

محاسبات متخصص مالی

سرمایه در گردش (خالص دارایی‌های جاری) تنها از طریق جدا کردن بدهی‌های جاری از دارایی‌های جاری محاسبه می‌شود.

می‌توانید چگونگی این محاسبه را در مورد یک شرکت فرضی مشاهده کنید:

میلیون ریال

1,180	دارایی‌های جاری موجودی مواد اولیه
8,401	مطالبات
3,277	وجه نقد
<u>12,858</u>	کل دارایی‌های جاری بستانکاران
(9,899)	مبالغی که طی یک سال سررسید می‌شوند
<u>2,959</u>	خالص دارایی‌های جاری

6. خالص دارایی‌های واحد تجاری

خالص دارایی‌های یک واحد تجاری، نشان دهنده دارایی‌های واحد تجاری منهای تمام بدهی‌ها در یک مقطع زمانی خاص است. این رقم معیار خوبی از ارزش واحد تجاری است که بر مبنای این اصل که ارزش یک شرکت به اندازه دارایی‌های آن منهای بدهی‌های آن است، پایه‌گذاری شده است. به منظور یافتن خالص دارایی‌ها از یک ترازنامه، کافی است ما بدهی‌های بلند مدت را از رقم کل دارایی‌ها منهای بدهی‌های جاری جدا کنیم.

میلیون ریال

17,373	کل دارایی‌ها پس از کسر بدهی‌های جاری بستانکاران
(8,218)	مبالغی که بعد از یک سال سررسید می‌شوند
<u>9,155</u>	خالص دارایی‌ها

بدهی‌های بلند مدت شامل اقلامی از قبیل وام بانکی و اجاره به شرط تملیک و قراردادهای اجاره است.

7. سرمایه و اندوخته

بخش پایانی ترازنامه، وجوه سهامداران را نشان می‌دهد زیرا سهامداران یک شرکت مالک خالص دارایی‌های واحد تجاری هستند. به عنوان مثال، اگر در پایان سال، خالص دارایی‌های شرکت فرضی بیش از سال قبل باشد، سرمایه سهامداران به همان میزان افزایش یافته است.

صرف سهام یعنی تفاوت بین مبلغ جمع‌آوری شده و ارزش اسمی در زمانی که سهام جدید منتشر می‌شود. در مورد شرکت فرضی این به صورت زیر نشان داده می‌شود:

سهام سرمایه قابل بازخريد	میلیون ریال
2,502	
صرف سهام	2,064

رقمی که در ترازنامه تحت سر فصل سود و زیان ظاهر می‌شود، مانده سود (یا زیان) انباشته است که از مانده انباشته سال قبل (انتقال یافته به دوره آتی) به اضافه مانده سال جاری، به دست می‌آید.

واحد تجاری می‌تواند از این سودهای انباشته برای تأمین وجوه، بدون استفاده از منابع مالی بیرون از شرکت، استفاده کند.

در مورد شرکت فرضی، این مبلغ در صورت سود و زیان به میزان 4,589 میلیون ریال انباشته شده بود - وجوهی که برای رشد مالی در دسترس هستند.

متخصص مالی می‌گوید:

"باید این را بدانید!"

وجوه سرمایه سهامداران (سرمایه مالکان) باید از نظر ارزش، برابر با خالص دارایی‌های واحد تجاری باشد.

ما می‌توانیم توازن بین خالص دارایی‌ها و وجوه سهامداران سرمایه ای را با مثالی از یک شرکت فرضی نشان دهیم:

یک واحد تجاری مثل شرکت فرضی دارای سرمایه‌ای است که توسط مالکان آن آورده شده است. این واحد تجاری، همچنین می‌تواند با استفاده از سودها به منظور تأمین مالی، سرمایه‌ی خود را افزایش دهد.

خالص دارایی‌ها	ریال
سرمایه و اندوخته‌ها	1000
سهام سرمایه قابل بازخريد	9,155
صرف سهام	2,502
سود و زیان	2,064
وجوه سرمایه سهامداران	4,589
	9,155

وجوه سهامداران در ترازنامه با توجه به چگونگی به وجود آمدن آن‌ها به شیوه‌های مختلف نمایش داده می‌شود. مبالغ مربوط به سرمایه سهمی منتشر شده به دو بخش تقسیم می‌شوند: ارزش اسمی و صرف سهام.

ایده‌های اصلی N

جریان وجوه نقد

متخصص مالی می‌گوید:

" باید این را بدانید!"

ذهن خود را بیش از حد مشغول جزئیات صورت جریان وجوه نقد نکنید. فقط کافی است که هدف اصلی آن و انواع اصلی جریان وجوه نقد را بدانید.

لازم به ذکر است که جریان نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی برای شرکت آلفا از 986 میلیون ریال در سال 1384 به 1,103 میلیون ریال در سال 1385 افزایش یافته است که نشان دهنده سطح بالاتری از فعالیت عملیاتی است.

2. بازده سرمایه‌گذاری و سود پرداختی بابت تأمین مالی این جریان به‌عنوان بهره دریافتی منهای بهره پرداختی محاسبه می‌شود. لازم به ذکر است در سال 1384 و 1385 گروه شرکت آلفا، مجبور بود تحت این سر فصل بیش از میزان دریافتی پرداخت کند (منهای 142 میلیون ریال در سال 1385 و منهای 135 میلیون ریال در سال 1384).

3. مالیات

این مورد نشان دهنده پرداخت‌های مالیاتی شرکت است که در طول دوره حسابداری صورت می‌گیرد.

4. مخارج سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری مالی

یعنی مبلغی که صرف دارایی‌های ثابت شده است. مقایسه این رقم با هزینه استهلاک در صورت سود و زیان، نشانه‌های مهمی برای سرمایه‌گذاری آتی ارائه می‌دهد. اگر هزینه استهلاک با هزینه جایگزینی‌هایی که برای حفظ متوسط عمر و قابلیت خدمات دارایی‌های ثابت لازم است، برابر شود، انجام هزینه بیشتر به نفع فعالیت تجاری خواهد بود و ظرفیت سودآوری آن را افزایش می‌دهد.

انجام هزینه کمتر، اثر معکوس خواهد داشت.

5. تحصیل

یعنی مبلغ پرداختی برای تحصیل دارایی‌های غیر نقدی هنگام تحصیل سایر واحدهای تجاری. این ارقام نشان دهنده تأکید بیشتر بر تحصیل‌ها در سال 1385 نسبت به سال 1384 است.

صورت جریان وجوه نقد فقط جریان خروجی و ورودی وجه نقد به واحد تجاری را در یک دوره زمانی خاص، مثلاً 1 سال یا 6 ماه، بیان می‌کند و نشان می‌دهد که انواع اصلی جریان نقد چگونه مانده وجه نقد را در دوره‌های خاص، تغییر داده‌اند.

صورت جریان وجوه نقد ارائه شده در ادامه، جریان وجوه نقد شرکت آلفا را برای سال منتهی به 29 اسفند 1385 نشان می‌دهد. شرکت آلفا از مجموعه‌ای از هتل‌ها، و رستوران‌ها تشکیل می‌شود.

مطالعه صورت جریان وجوه نشان می‌دهد که جریان خروجی عادی وجه نقد، شامل پرداخت مالیات، پرداخت سود تقسیمی، پرداخت بابت خرید دارایی‌های ثابت مثل هتل‌ها و غیره است. جریان ورودی وجه نقد شامل وجه نقد دریافتی از فعالیت‌های عملیاتی، دریافتی بابت واگذاری دارایی‌های ثابت و مانند آن است.

انواع اصلی جریان وجوه نقد عبارتند از:⁴⁰

1. خالص جریان وجوه نقدی فعالیت‌های عملیاتی.

متشکل از دریافت‌ها و پرداخت‌های ناشی از فعالیت‌های تجاری شرکت است.

6. سود تقسیمی سهام

مبالغ پرداختی به سهامداران در سال 1385، 285 میلیون ریال بوده است.

7. خالص جریان نقدی

نشان دهنده تفاوت بین جریان نقدی ورودی به شرکت عمدتاً ناشی از فعالیت‌های عملیاتی و جریان نقدی خروجی مانند سود پرداختی، سود تقسیمی سهام، مالیات و مانند آن می‌باشد. این رقم برای شرکت آلفا برابر با 1,732 میلیون ریال است.

8. تأمین مالی

مبالغ ایجاد شده از سوی سرمایه‌گذاران در شرکت یا مبالغ بازپرداخت شده به آن‌ها. به عنوان مثال، بازپرداخت وام بانکی یا ایجاد منبع مالی تازه از طریق انتشار سهام.

3-4 صورت جریان وجوه نقد

صورت جریان وجوه نقد شرکت آلفا

1384	1384	1385	1385	
میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	
986		1,103		فعالیت‌های عملیاتی
		11		سود سهام دریافتی از شرکت‌های وابسته
			(191)	سود تضمین شده پرداختی
	(4)		(4)	سود سهام پرداختی به سهامداران اقلیت
	(1)		(1)	سود سهام پرداختی به سهامداران غیر سرمایه‌ای
	44		54	سود تضمین شده دریافتی
(135)		(142)		بازده سرمایه گذاری‌ها و سود پرداختی بابت تامین مالی
	(138)		(101)	پرداخت مالیات شرکت
	(36)		(57)	پرداخت مالیات خارجی شرکت
(174)		(158)		مالیات
		(656)	(686)	پرداختی: دارایی‌های ثابت مشهود
		(60)	(39)	وام‌های تجاری
		(20)	(31)	سایر سرمایه‌گذاری‌های دارای ثابت
		140	76	دریافتی: دارایی‌های ثابت مشهود
		92	62	وام‌های تجاری
		51	3	سایر سرمایه‌گذاری‌های دارای ثابت
(453)		(615)		مخارج سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری مالی
		(17)	(417)	تحصیل‌ها
		1	1	وجه نقد و اعتبارات تحصیل شده
		-	2,290	واگذاری‌ها
		-	(56)	وجه نقد و اعتبارات واگذار شده
(16)		1,818		تحصیل و واگذاری
(245)		(285)		سود تقسیمی سهام
(27)		1,732		خالص جریان نقدی
95		(1,818)		مدیریت منابع نقدینگی و تأمین مالی
68		(86)		تغییر وجه نقد و اعتبارات

N ایده‌های اصلی

رویه‌های حسابداری

رویه‌های حسابداری

خواننده مجموعه گزارش‌های مالی باید چگونگی تهیه آن‌ها را بداند. زمانی که یک شرکت از مجموعه‌ای یکنواخت از رویه‌های حسابداری استفاده می‌کند، مقایسه یک سال با سال بعدی و مقایسه بین شرکت‌ها ممکن می‌شود. به عنوان مثال، یادداشت‌های گزارش سالانه و گزارش‌های مالی برای باشگاه وحدت در سال 1385 با این عبارت شروع شد.

رویه‌های حسابداری

مبنای حسابداری

صورت‌های مالی بر مبنای بهای تمام شده تاریخی و طبق استانداردهای حسابداری قابل اجرا تهیه شده است.

مبنای تلفیق

صورت‌های مالی بر مبنای بهای تمام شده تاریخی تهیه می‌شوند و شامل نتایج فعالیت‌های شرکت اصلی و واحدهای تجاری فرعی است. صورت‌های مالی بر مبنای تداوم فعالیت تهیه شده است.

در مطالعه گزارش سالانه شرکت، شما در ابتدا به گزارش‌هایی که توسط مدیران تهیه می‌شود و شامل سه صورت مالی اساسی سود و زیان، ترازنامه و جریان وجوه نقد علاقه‌مند می‌شوید. با این حال اشاره به یادداشت‌های توضیحی، مهم است. این یادداشت‌ها پس از صورت‌های مالی می‌آید و معمولاً به تفصیل بیان می‌شود. یادداشت‌های مذکور به شماره‌های مندرج در صورت‌های مالی مربوط می‌شود.

نکات کلی از متخصص مالی ... یادداشت‌های توضیحی

یادداشت‌های توضیحی گزارش باشگاه وحدت نشان می‌دهد که شرکت به استانداردهای حسابداری وفادار بوده است. مبنای بهای تمام شده تاریخی نشان می‌دهد که گزارش‌ها بر مبنای بهای تمام شده در زمان تحصیل دارایی یا مبلغ تحمل شده در زمان ایجاد بدهی (و نه بر مبنای ارزش‌های بالاتر ناشی از افزایش قیمت به دلیل تورم) است.

- حق الزحمه ثبت نام و پرداخت حق امتیاز طی دوره قرارداد هر بازیکن به حساب سود و زیان منظور می‌شود.

بیش‌تر گزارش‌های شرکت یک تجزیه و تحلیل بخشی را نیز شامل می‌شود که فعالیت‌های شرکت را به‌طور مفصل و جزء به جزء در برمی‌گیرد.

به عنوان مثال کمپانی برادران تحلیل بخشی را ارائه می‌دهد که نشان دهنده جنبه‌هایی از قبیل بازده، سود، مخارج سرمایه‌ای و مانند آن و همچنین چگونگی تقسیم آن‌ها بین عملیات در مناطق مختلف دنیا است.

- مبنای تلفیق، به واحد تجاری نشان می‌دهد که گزارش‌ها، فعالیت‌های شرکت اصلی و شرکت‌های فرعی را دربرمی‌گیرد.

- مبنای تداوم فعالیت نشان می‌دهد که بقای عملیاتی شرکت در آینده قابل پیش بینی ادامه می‌یابد. بدین ترتیب، یادداشت‌ها با ارائه توضیحات مفید برای خواننده ادامه می‌یابد. مثلاً این‌که:

- حجم فروش بیانگر کل درآمد بااستثنای حق الزحمه انتقال و مالیات ارزش افزوده است.

- دارایی‌های ثابت مشهود به بهای تمام شده ارائه می‌شوند.

- سود حاصل از فروش دارایی‌های ثابت
- جزئیات خالص بهره پرداختنی توسط شرکت
- گزارشی از جزئیات هزینه‌ی کارکنان
- گزارشی از مالیات پرداخت شده
- توضیح سود سهام پرداختی به سهامداران
- بیان کلی و شرح دارایی‌های ثابت مشهود و غیر مشهود و روش‌های استهلاک
- شرح سرمایه‌گذاری‌های انجام شده توسط شرکت
- بیان جزئیات در مورد نوع و ماهیت بدهکاران و بستانکاران و مبالغ طلب و بدهی
- شرح کامل کمک‌های بلاعوض
- بیان مفصل جزئیات سرمایه‌سهمی
- گزارشی از اندوخته‌های شرکت
- گزارشی از تغییرات وجوه سهامداران نسبت به سال قبل
- بیان کلی قراردادهای بازنشستگی
- گزارشی از بدهی‌ها و سایر تعهدات
- اعلامیه مجمع عمومی سالانه شرکت و مواردی که قرار است شامل شود
- شما باید برای درک بهتر اقلام نامفهوم یا مواردی که نیاز به توضیح بیشتر دارد، از این یادداشت‌ها استفاده کنید.

اگر شرکت در بیش از یک نوع فعالیت تجاری یا بیش از یک بازار جغرافیایی درگیر باشد، نیاز به تحلیل بخشی در مورد فعالیت‌های شرکت است که در آن هر فعالیت تجاری یا سطح جغرافیایی به عنوان یک بخش جداگانه در نظر گرفته می‌شود⁴¹.

لازم است شرکت‌ها فروش، سود عملیاتی و خالص دارایی‌های واحد تجاری را بر اساس هر یک از بخش‌های فعالیت‌های تجاری مورد بررسی قرار دهند.

باشگاه وحدت یک تحلیل بخشی از فروش ارائه می‌دهد که نشان دهنده چگونگی ایجاد آن است. به عنوان مثال باشگاه مبنا از دو سرفصل عمده برای فروش استفاده می‌کند. - بازی و عملیات تجاری.

یادداشت‌های توضیحی بسیار مفید هستند: واحدهای تجاری مختلف گزارش‌های خود را به دلیل ماهیت فعالیت تجاری که به آن مشغولند، به گونه‌ای مختلف بیان می‌کنند. به عنوان مثال، یک شرکت تولیدی گزارش‌های خود را متفاوت از یک شرکت بازرگانی بیان می‌کند. در مورد یک باشگاه حرفه‌ای فوتبال هزینه عمده از دستمزد بازیکنان ناشی می‌شود. بعضی از باشگاه‌ها دستمزد را در بهای تمام شده فروش وارد می‌کنند در حالی که برخی دیگر دستمزدها را به عنوان هزینه در نظر می‌گیرند. خواننده گزارش‌های مالی لازم است بداند که این ارقام در کجا نشان داده می‌شود بدین ترتیب است که اهمیت یادداشت‌های توضیحی مشخص می‌شود.

(میلیون ریال)

7,967	بازی
11,112	دریافت‌های مسابقه
19,079	تلویزیون و رسانه‌های مرتبط
1,466	عملیات تجاری
2,422	خرده‌فروشی و خرید و فروش
3,071	کنفرانس، ضیافت و تدارکات
6,959	پشتیبانی، سرویس‌های اجرایی
26,038	تبلیغات و سایر درآمدها

سایر اقلامی که اغلب در یادداشت‌های توضیحی ارائه می‌شوند عبارتند از:⁴²

N ایده‌های اصلی

اقدام استثنایی

زمانی که این شرایط غیرمعمول به وجود می‌آید، برای خواننده گزارش‌های مالی مقایسه یک دوره با دوره دیگر مشکل می‌شود.

استانداردهای حسابداری در موارد زیر، ارائه اطلاعات بیش‌تر را لازم می‌داند:

1. شرکت فعالیت‌های تجاری جدیدی را تحصیل نموده و یا فعالیت‌های قبلی را فروخته یا متوقف ساخته است.
  2. شرکت یک قلم استثنایی را تجربه کرده است، یعنی یک رویداد یا عاملی که هم در نوع خود و هم از نظر اندازه یا مقیاس غیرمعمول است.
- هرگاه تحصیل یا توقف فعالیت تجاری رخ دهد، فروش، بهای تمام شده فروش، هزینه‌ها و سود عملیاتی باید بین بخش‌های مناسب فعالیت تجاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.
- فروش و سود باید در صورت سود و زیان مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. سایر اقلام معمولاً در یادداشت‌های توضیحی بررسی می‌شوند.

اگر شرکت یک شاخه فعالیت تجاری را تحصیل نموده یا متوقف ساخته باشد و یا شرایط غیر معمول دیگری را تجربه کرده باشد، این موضوع باید به روشنی مشخص شود.

جدول زیر نشان می‌دهد که چطور شرایط غیرمعمول ممکن است در مجموعه‌ای از گزارش‌ها ظاهر شود. این جدول در مورد سودآوری نسبی مستمر و متوقف شده واحد تجاری چه می‌گوید؟ این جدول در مورد آینده اشاره به چه دارد؟

میلیون ریال

5,000

2,000

7,000

500

7,500

4,000

3,500

1,000

1,000

1,250

500

1,750

-250

1,500

فروش

عملیات مستمر

تحصیل

عملیات متوقف شده

بهای تمام شده فروش

سود ناخالص

مخارج توزیع

هزینه اداری

سود عملیاتی

(در یادداشت همراه مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد)

عملیات مستمر

تحصیل

عملیات متوقف شده

متخصص مالی می گوید:
" باید این را بدانید!"
اقلام استثنایی در گزارش های
مالی یک شرکت باید مطابق
با قوانین گزارش شوند در
غیراین صورت تصویری گمراه
کننده از کل عملکرد مالی
واحد تجاری ارائه می دهند.

N ایده های اصلی

اقلام استثنایی

رهنمودهای گزارش اقسام استثنایی در زیر شرح داده می شود.

نکات کلی از متخصص مالی... گزارشگری اقسام استثنایی

یک قلم در صورتی استثنایی است که:⁴³

- به طور معمول به وجود نیاید، مثل پرداخت های اضافی در زمان تعطیلی یک کارخانه.
- به طور غیر معمول بزرگ باشد مثل عدم پرداخت بدهی توسط یک مشتری اصلی.

اقلام استثنایی در صورت سود و زیان نشان داده می شوند یا به تفصیل در یادداشت های توضیحی صورت های مالی توضیح داده می شوند.

با بیرون کشیدن اقسام استثنایی، ایجاد تصویری درست تر از روند اصلی عملکرد مالی ممکن می شود. در مثال، تحلیل نشان می دهد که سودها تنها در سال 2001 و به واسطه اقسام استثنایی افزایش یافت. همان طور که می بینید، این یک تصویر کاملاً متفاوت در مورد عملکرد مالی شرکت ارائه می دهد.

مثال

باشگاه منچستر یونایتد افزایش استثنایی در هزینه های اداری خود در صورت سود و زیان 6 ماهه منتهی به 31 ژانویه 2001 را در نتیجه مخارج استثنایی ایجاد شده در بازسازی عملیات خرید و فروش خود گزارش نمود (مثل فروش مجموعه کلی کاپ های یاد بود منچستر یونایتد).

72,008	فروش گروه
(13,184)	بهای تمام شده فروش
58,824	سود ناخالص
(37,416)	هزینه های اداری، قبل از مخارج استثنایی
(739)	هزینه های اداری، مخارج استثنایی
(38,155)	کل هزینه های اداری
<u>20,669</u>	سود عملیاتی گروه

N ایده‌های اصلی

یکنواختی (ثبات رویه)

ارائه صورت‌های مالی به روش درست و منصفانه و مطابق با اصل یکنواختی حسابداری امری ضروری است. اصل یکنواختی مربوط به استفاده از رویه‌های حسابداری یکسان در سال‌های مختلف، مثلاً در روش محاسبه مخارج، در حسابداری استهلاک و ... است.

در گزارش سالانه و صورت‌های مالی سال 2000 باشگاه وحدت، حسابرسان موارد زیر را اظهار کردند:

اظهار نظر

به نظرما، صورت‌های مالی مورد نظر تصویری مطلوب و منصفانه از وضعیت شرکت و گروه در 29 اسفند 1385 و صورت سود و زیان و جریان وجوه نقد گروه در سال مالی ارائه می‌دهد.

مبنای اظهار نظر حسابرسی

ما حسابرسی خود را بر طبق استانداردهای حسابرسی منتشر شده توسط سازمان حسابرسی انجام دادیم. حسابرسی شامل رسیدگی نمونه‌ای شواهد پشتیبان مبالغ و افشای صورت گرفته در صورت‌های مالی و نیز ارزیابی برآوردهای عمده و قضاوت‌های انجام شده توسط مدیران در تهیه صورت‌های مالی و بررسی مناسب بودن رویه‌های حسابداری با شرایط شرکت و یکنواختی و افشای کامل آنهاست.

بدین ترتیب، حسابرس قادر به اظهار نظر است:

**یادداشت‌های توضیحی
صورت‌های مالی**

توضیحات مفصل‌تری از نکات
شماره‌گذاری شده ارائه می‌دهد

اظهار نظر حسابرس

بیانگر این است که
حسابرس صورت‌های مالی
را درست و منصفانه می‌بیند
یا خیر⁴⁴

صورت سود و زیان

نشان می‌دهد که چگونه واحد
تجاری در دوره زمانی مشخص
به سود یا زیان دست پیدا
می‌کند

اشکال اصلی صورت‌های
مالی را به خاطر بسپارید

صورت جریان وجوه نقد

جریان‌های ورودی و
خروجی وجه نقد به یک
واحد تجاری در دوره زمانی
معین را نشان می‌دهد

ترازنامه

وضعیت مالی واحد تجاری
را در یک مقطع زمانی به
تصویر می‌کشد

بخش 4-1: سود و زیان

- 1- ارقام زیرگزیده‌ای از یک صورت سود و زیان است، ارقامی را که جای آنها خالی گذاشته شده است بدست آورید:
- الف - سود ناخالص
- ب - سود عملیاتی
- ج - سود قبل از مالیات
- د - سود سال مالی (بعد از مالیات)
- ه - سود انباشته

صورت سود و زیان شرکت نمونه در 29 اسفند 1385

میلیون ریال

350	فروش
200	بهای تمام شده فروش
?	سود ناخالص
50	هزینه‌های اداری
?	سود عملیاتی
(10)	سود تضمین شده پرداختنی
?	سود قبل از مالیات
(15)	مالیات
?	سود سال مالی (بعد از مالیات)
25	سود سهام
?	سود انباشته
	2- مفهوم الف) فروش ب) بهای تمام شده فروش ج) هزینه چیست؟

بخش 4-3: صورت جریان وجوه نقد

- 1- معمولاً منبع اصلی جریان ورودی وجه نقد به درون واحد تجاری چیست؟
- 2- دو منبع احتمالی دیگر از جریان ورودی وجه نقد را نام ببرید؟
- 3- سه منبع معمول برای جریان خروجی وجه نقد از واحد تجاری را شرح دهید.

بخش 4-4: یادداشت‌های توضیحی

- 1- بهای تمام شده تاریخی به چه معناست؟
- 2- چه نوع اطلاعاتی در یک تحلیل بخشی بیان می‌شود؟
- 3- یک نوع اطلاعات دیگری که ممکن است در یادداشت‌های توضیحی ارائه شود، شناسایی کنید.

بخش 4-5: گزارشگری تغییرات تجاری

- 1- دو نمونه از اقلام استثنایی که ممکن است در صورت سود و زیان ظاهر شود، نام ببرید.
- 2- چرا به حساب آوردن اقلام استثنایی اهمیت دارد؟

بخش 4-6: اظهار نظر حسابرس

- 1- نقش حسابرس چیست؟
- 2- چرا برای حسابرس گزارش مطابقت شرکت با استانداردهای حسابداری، اهمیت دارد؟

بخش 4-2: ترازنامه

- 1- فرق بین دارایی‌ها و بدهی‌ها چیست؟
- 2- معادله زیر را کامل کنید: دارایی‌ها =
- 3- یک نمونه دارایی ثابت مشهود نام ببرید.
- 4- یک نمونه دارایی ثابت نامشهود نام ببرید.
- 5- سه نوع دارایی جاری را به ترتیب نقدینگی رتبه‌بندی نمایید.
- 6- سرمایه در گردش یک واحد تجاری چیست و چگونه محاسبه می‌شود؟
- 7- رابطه بین کل دارایی‌های خالص یک شرکت و سرمایه و اندوخته چیست؟

فصل 5 تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

مباحث مطرح شده فصل

بخش 5-1 آشنایی با تجزیه و تحلیل نسبت‌ها
روش محاسبه یک نسبت حسابداری و استخراج نسبت‌ها از صورت سود و زیان و ترازنامه.

بخش 5-2 نسبت‌های سودآوری
روش محاسبه و سپس تجزیه و تحلیل حاشیه سود.

بخش 5-3 نسبت‌های نقدینگی
روش بررسی اینکه واحد تجاری دارایی نقد کافی دارد یا خیر.

بخش 5-4 نسبت‌های بازده سرمایه
روش مقایسه فروش با منابع مالی یک واحد تجاری.

بخش 5-5 نسبت‌های اهرمی
روش بررسی صورت‌های مالی شرکت بر حسب رابطه بین سرمایه مالکان و سرمایه تهیه شده از طریق وام‌های بلند مدت و سهام ممتاز.

بخش 5-6 نسبت‌های کارایی
روش بررسی استفاده صحیح شرکت از دارایی‌ها - معمولاً در ایجاد فروش‌ها.

بخش 5-7 محدودیت‌های تجزیه و تحلیل نسبت‌ها
چرا تجزیه و تحلیل نسبت‌ها تصویر کامل به ما ارائه نمی‌دهد.

پرسش‌ها

این فصل به شما نشان می‌دهد که چگونه از نسبت‌های مختلفی که به امر تحلیل عملکرد شرکت کمک می‌کند استفاده کنید. در اینجا اطلاعات تا حد زیادی بر مبنای صورت سود و زیان ارائه شده در صفحه 57 و ترازنامه ارائه شده در صفحه 58 است.

به‌منظور تشریح اهداف فوق، فصل 5 این کتاب مبتنی بر اطلاعات صورت‌های مالی شرکت سلامت است که در این صفحه و صفحه بعد ارائه شده است.

اگر ارزش‌های مندرج در صورت‌های مالی یک واحد تجاری در دوره‌های مناسب مورد تحلیل قرار گیرد، مفهوم بیشتری پیدا می‌کند.

شرکت سلامت

صورت سود و زیان سال 1385

1384	1385	
60,000	90,000	فروش
40,000	60,000	بهای تمام شده فروش
20,000	30,000	سود ناخالص
10,000	15,000	هزینه اداری
10,000	15,000	سود عملیاتی
1,000	1,500	سود تضمین شده پرداختی
9,000	13,500	سود قبل از مالیات
2,500	3,500	مالیات شرکتی
6,500	10,000	سود بعد از مالیات
1,500	2,500	سود تقسیمی سهام
5,000	7,500	سود انباشته سال

شرکت سلامت

ترازنامه

1384	1385	
میلیون ریال	میلیون ریال	
125,000	200,000	دارایی‌های ثابت
		دارایی‌های جاری
2,000	2,500	موجودی کالا
10,000	15,000	بدهکاران
3,000	7,500	موجودی نقد
15,000	25,000	
10,000	15,000	طلب بستانکاران با سررسید یک سال
5,000	10,000	خالص دارایی‌های جاری
130,000	210,000	کل دارایی‌ها پس از کسر بدهی‌های جاری
50,000	60,000	طلب بستانکاران با سررسید بیش از یک سال
80,000	150,000	خالص دارایی‌ها
		سرمایه پرداخت شده و اندوخته‌ها
4,000	5,000	سرمایه
51,000	85,000	حساب صرف سهام
25,000	60,000	حساب سود و زیان
80,000	150,000	
		یادداشت‌های توضیحی
		طلب بستانکاران با سررسید یک سال
1,000	1,000	اضافه برداشت بانکی
4,000	5,000	اجاره سرمایه‌ای
2,000	4,000	بستانکاران تجاری
3,000	5,000	سایر بستانکاران از جمله مالیات
10,000	15,000	جمع کل
		بستانکاران با سررسید بیش از یک سال
30,000	40,000	سهام قرضه
20,000	20,000	اجاره سرمایه‌ای
50,000	60,000	جمع کل

نسبت حسابداری یعنی مقایسه دو قلم از صورت‌های مالی یک واحد تجاری:

$$\text{نسبت} = \frac{\text{ارزش 1}}{\text{ارزش 2}}$$

نسبت‌های مالی معمولاً از سود و زیان یا ترازنامه مشتق می‌شوند. زمانی که یک نسبت را برای مقایسه یک رقم از سود و زیان با ترازنامه بررسی می‌کنید، مطمئن شوید رقم صورت سود و زیان یک مبلغ سالانه است.

روش‌های تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

استفاده از ارزش‌های ترازنامه

مثال

مقایسه دارایی‌های جاری با بدهی‌های جاری نسبت سرمایه در گردش را به شما می‌دهد و نشان می‌دهد که واحد تجاری چقدر سرمایه نقد برای تأمین مالی فعالیت‌های روزانه دارد.

نسبت‌های مبتنی بر دو ارزش ترازنامه‌ای می‌تواند اطلاعات زیادی در مورد ساختار سرمایه واحد تجاری و چگونگی استفاده از منابع مالی ارایه کند.

استفاده از نسبت‌های صورت سود و زیان

مثال

مقایسه سود عملیاتی با ارزش فروش (بازده) نشانه خوبی از چگونگی سودآوری واحد تجاری از فروش‌هایش ارائه می‌دهد.

نسبت‌های مبتنی بر ارزش‌های صورت سود و زیان می‌تواند اطلاعات مفیدی در مورد سودآوری و دلایل تغییرات آن ارائه کند.

استفاده از نسبت‌های ترازنامه و صورت سود و زیان

مثال

مقایسه ارزش بدهکاران با ارزش فروش نشان می‌دهد که بهای فروش‌ها طی چه دوره زمانی پرداخت نشده باقی می‌ماند. بنابراین به ما می‌گوید که اعتبار مشتری چگونه مدیریت می‌شود.

نسبت‌هایی که مبتنی بر یک ارزش از صورت سود و زیان و یک ارزش از ترازنامه هستند نیز می‌تواند اطلاعات خوبی در مورد کارایی مالی واحد تجاری ارائه کند.

نکات کلی از متخصص مالی ... نسبت‌ها و معیارهای مبنا

نسبت‌ها ممکن است برای واحدهای تجاری در یک شرکت، مثلاً تک تک فروشگاه‌ها در یک فروشگاه زنجیره‌ای یا برای شرکت‌های مشابهی که در یک دوره معامله می‌کنند، محاسبه شود. مبنا، تشخیص آن‌چه را که توسط موفق‌ترین واحدها یا واحدهای مشابه در صنعت مشابه حاصل شده است ممکن می‌سازد.

نگریستن به نسبت‌های حسابداری خام، بی معنی است مگر این‌که مقیاس معناداری داشته باشیم تا این ارقام را با آن مقایسه کنیم. بنابراین، تجزیه و تحلیل موثر تنها در صورتی ممکن است که یک نسبت با یک مبنا مقایسه شود. مبنا ممکن است هر یک از موارد زیر باشد:

- همان نسبت که برای یک دوره دیگر مثلاً سال قبل محاسبه شده است. این مقایسه، اطلاعاتی در مورد روند کار ارائه می‌کند.
- همان نسبت که برای واحدهای تجاری مشابه محاسبه شده است. این عمل وسیله‌ای برای مقایسه عملکرد مالی شرکت‌های مختلف ارائه می‌کند.

سایر تیم‌های فوتبال لیگ برتر ممکن است رقم‌های سود یک باشگاه را به عنوان مبنا تعیین کنند. باشگاه ممکن است سودهای سال 1384 خود را به عنوان مبنای سودهای 1385 خود استفاده کند.

ایده‌های اصلی N

اندازه‌گیری سودآوری

مثال

ارقام زیر برای شرکت الف در سال 1384 در دسترس است.

$$\text{حاشیه سود} = \frac{15,000,000}{90,000,000} \times 100 = 16.66\%$$

این حاشیه سود بالا محسوب می‌شود زیرا بسیاری از شرکت‌ها حاشیه‌های کم‌تر از 10% به دست می‌آورند. به منظور ارزیابی مناسب بودن عملکرد شرکت الف لازم است به سال‌های قبل مراجعه کنیم و حاشیه سود معمول در صنعت را ببینیم.

نسبت سودآوری معمولاً از ارزش‌های صورت سود و زیان استفاده می‌کند و به‌عنوان درصدی از فروش بیان می‌گردد. سود نشانه‌ای از موقعیت رقابتی واحد تجاری از منظر مشتریان و عرضه‌کنندگان است. موقعیت ایده‌آل یعنی سود زیاد در ارتباط با فروش‌ها و فشار رقابتی کم.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{حاشیه سود} = \frac{\text{سود عملیاتی}}{\text{فروش}} \times 100\%$$

فعالیت

کدامیک از این دو شرکت حاشیه سود بیشتری در سال 1384 دارند؟

شرکت ج	شرکت ب	
میلیون ریال	میلیون ریال	فروش
52,234	87,699	سود عملیاتی
13,036	15,896	

به منظور ارزیابی توان نسبت‌های سودآوری لازم است آن‌ها را با نسبت‌هایی از واحدهای مشابه یا دوره‌های زمانی قبل مقایسه کنید.

N ایده‌های اصلی

تجزیه و تحلیل حاشیه سود

تحلیل کامل حاشیه سود با استفاده از ارقام بهای تمام شده برای یافتن اثرات انواع مختلف مخارج مثل دستمزدها، هزینه اداری و مانند آن بر سود مفید است. این تحلیل روشن می‌کند که بعضی از مخارج سودها را تحت تاثیر قرار می‌دهد و بنابراین باید مؤثرتر کنترل شوند.

$$100\% \times \frac{\text{دستمزدها}}{\text{فروشها}} = \text{نسبت دستمزد به فروش}$$

به این ترتیب ما می‌توانیم بررسی کنیم که آیا افزایش دستمزدها سود را کاهش می‌دهد.

فعالیت

ارقام زیر برای شرکت سلامت در سال مالی 1385 در دسترس است (به صورت سود و زیان در صفحه 58 مراجعه کنید).

$$\frac{60,000}{90,000} \times 100\% = 66\frac{2}{3}\% = \text{نسبت بهای تمام شده فروش به فروش}$$

$$\frac{15,000}{90,000} \times 100\% = 16\frac{2}{3}\% = \text{نسبت مخارج اداری به فروش}$$

با تجزیه و تحلیل ساختار بهای تمام شده فعالیت تجاری و مقایسه آن با سایر واحدهای تجاری، تعیین قابلیت بخش‌های مختلف و شرکت ممکن می‌شود.

نسبت‌های زیر را برای شرکت سلامت در سال 1385 محاسبه کنید (به صورت سود و زیان در صفحه 58 مراجعه کنید).

الف) بهای تمام شده فروش به فروش

ب) مخارج اداری به فروش

حال این نسبت‌ها را با نسبت‌های سال قبل مقایسه کنید.

چه نتایجی می‌توانید بگیرید؟

N ایده های اصلی

تعریف نقدینگی

نقدینگی یعنی سهولت تبدیل به نقد شدن یک دارایی. داشتن دارایی های نقدی برای انجام معاملات هزینه بر روزانه واحد تجاری، مهم است. سرمایه در گردش یعنی نقدینگی که یک واحد تجاری برای انجام معاملات روزمره در اختیار دارد. سرمایه در گردش از طریق کم کردن بدهی های جاری از دارایی های جاری به دست می آید.

متخصص مالی می گوید:

" باید این را بدانید!"

به خاطر داشته باشید که میزان سودآوری واحد تجاری هر قدر که باشد، آن واحد باید همیشه دارای سرمایه در گردش کافی برای ایجاد نقدینگی به منظور پرداخت روزانه به فروشندگان و کارکنان باشد.

نکات کلی از متخصص مالی... نسبت جاری و نسبت آنی (آزمون درجه نقدینگی)

دو نسبتی که معمولاً برای اندازه گیری نقدینگی مالی استفاده می شوند عبارتند از نسبت جاری و یک نسبت دقیق تر تحت عنوان نسبت آنی (آزمون درجه نقدینگی). نسبت جاری، دارایی های جاری را با بستانکاران کوتاه مدت (کسانی که در آینده بسیار نزدیک باید به آنها پرداخت شود) مقایسه می کند.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{نسبت جاری} = \frac{\text{دارایی های جاری}}{\text{طلب بستانکاران با سررسید کمتر از یکسال}}$$

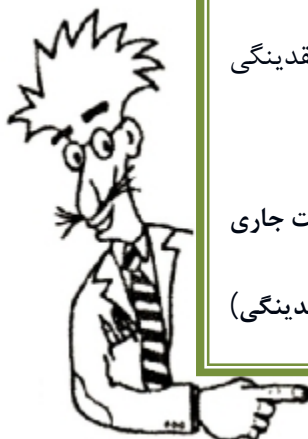
نسبت آنی تنها وجه نقد و سایر دارایی های پولی را با بستانکاران کوتاه مدت مقایسه می کند.

$$\text{نسبت درجه نقدینگی} = \frac{\text{موجودی کالا - دارایی های جاری}}{\text{بستانکاران سررسید با کم تر از یکسال}}$$

ارقام زیر برای شرکت سلامت در سال 1385 در دسترس است:

$$\text{نسبت جاری} = \frac{25,000}{15,000} = 1/66$$

$$\text{نسبت آنی (آزمون درجه نقدینگی)} = \frac{22,500}{15,000} = 1/5$$

اینک نسبت ها را با سال قبل مقایسه کنید. چه نتایجی به دست می آید؟

N ایده‌های اصلی

استفاده از نسبت نقدینگی

هرچه نسبت نقدینگی واحد تجاری بیشتر باشد، دارایی‌های بیشتری برای پرداخت به بستانکاران شرکت در دسترس است.

اما نسبت‌های بالا ممکن است نشان‌دهنده این باشد که وجوه زیاد در سرمایه در گردش نگه‌داشته شده است که می‌تواند بازده سرمایه مورد استفاده را کاهش دهد.

بررسی تغییرات

تغییر نسبت‌ها ممکن است به دلیل تغییر دارایی‌ها یا تغییر بدهی‌ها باشد. دانستن دلیل واقعی برای نشان دادن این‌که تغییر به سمت بهتر شدن است یا بدتر شدن بااهمیت است.

به عنوان مثال کاهش نسبت جاری می‌تواند هم به دلیل کاهش موجودی‌ها به واسطه کنترل بهتر موجودی (تغییر به سمت بهتر شدن) و هم به دلیل افزایش بدهی‌ها (تغییر به سمت بدتر شدن) باشد.

نسبت نقدینگی ایده‌آل چیست؟

نتیجه‌گیری کلی در مورد نسبت نقدینگی ایده‌آل کار دشواری است زیرا این نسبت بسته به نوع فعالیت تجاری متفاوت است. برای مثال، یک فروشگاه زنجیره‌ای بزرگ خرده فروشی ممکن است قادر باشد نسبت‌های نقدینگی کم را تحمل کند زیرا کالاها را به صورت نسیه می‌خرد و اغلب از مشتریان پول دریافت می‌کند. حتی قبل از این که از فروشنده فاکتور بگیرد. در مقابل یک شرکت تولیدی ممکن است به دلیل زمان مورد نیاز برای دریافت پول کالای فروخته شده به نقدینگی بیشتری نیاز داشته باشد.

ممکن است در جایی بخوانید که یک نسبت جاری 2/0 و نسبت آئی 1/0 " معیارهای ایده‌آلی " هستند. اما این امر به موقعیت بستگی دارد.

فعالیت

نسبت‌های جاری و آئی را برای باشگاه در سال 1384 به دست آورید.
در 31 شهریور 1384

میلیون ریال

191
9,112
1,405
1,008
11,716
(32,700)

دارایی‌های جاری
موجودی کالا
بستانکاران
سپرده‌های کوتاه مدت
موجودی نقد و وجوه نقد در بانک
بستانکاران (با سررسید یک سال)

چرا ممکن است که باشگاه‌های فوتبال لیگ برتر با نوع نسبتی که در بالا شرح داده شده است، مواجه شوند.

ایده‌های اصلی

محاسبه بازده مالی

نسبت‌هایی که سود را با مبالغ سرمایه‌گذاری شده مقایسه می‌کنند روش‌های مفیدی برای اندازه‌گیری بازده مالی هستند. این نسبت‌ها به سرمایه‌گذاران امکان مقایسه عملکرد شرکت‌های مختلف و انتخاب سود آورترین فرصت‌های سرمایه‌گذاری را می‌دهند.

بازده حقوق صاحبان سهام

همان‌طور که شرکت‌های سهامی خاص از اندوخته‌های خود انتظار بازده معقول دارند (مثلاً در کارهای ساختمانی یا بانک)، سهامداران نیز از سرمایه‌گذاری خود انتظار حداقل بازده معین را دارند. بازده حقوق صاحبان سهام در بعضی از واحدهای تجاری و صنایع، بیش‌تر از موارد دیگر است.

متخصص مالی می‌گوید:
"باید این را بدانید!"

"هزینه سرمایه" اصطلاحی است که برای بیان بازده مالی مورد انتظار سرمایه‌گذاران استفاده می‌شود. بازده حقوق صاحبان سهام به ما نشان می‌دهد که آیا یک شرکت هزینه سرمایه را پوشش می‌دهد یا خیر؟ مدیران شرکت نسبت به سهام‌داران خود پاسخگو هستند بنابراین کسب یک بازده رضایت بخش از سهام سرمایه، معیار کلیدی برای درک چگونگی عملکرد آنهاست.

محاسبات متخصص مالی

سود (بعد از مالیات و سود تقسیمی سهام ممتاز) : بازده حقوق صاحبان سهام = $\frac{\text{سود (بعد از مالیات و سود تقسیمی سهام ممتاز)}}{\text{سرمایه سهام عادی و اندوخته‌ها}}$

فعالیت

ارقام زیر برای شرکت سلامت در سال 1385 در دسترس است: (به بخش گزارش‌های مالی در صفحات 57-58 مراجعه کنید).

$$\text{بازده حقوق صاحبان سهام} = \frac{10,000}{1,500,000} \times 100\% = 6/66\%$$

بازده حقوق صاحبان سهام را برای سال قبل محاسبه کنید.

فرض کنید که سهامداران انتظار بازده 7 درصد را داشته باشند این رقم چه چیز را نشان می‌دهد؟

فعالیت

با استفاده از رویکرد "خالص دارایی" سرمایه به کار گرفته شده شرکت سلامت برای سال 1385 به صورت زیر محاسبه می‌شود:

200,000	دارایی‌های ثابت
2,500	موجودی کالا
15,000	بدهکاران
4,000	پس از کسر بستانکاران تجاری
5,000	سایر بستانکاران
<u>208,500</u>	

با استفاده از رویکرد "منابع تأمین مالی" سرمایه به کار گرفته شده شرکت سلامت برای سال 1385 به صورت زیر محاسبه می‌شود:

150,000	سرمایه سهمی
1,000	اضافه برداشت بانکی
25,000	اجاره سرمایه‌ای
40,000	سهام قرضه
7,500	منهای وجه نقد
<u>208,500</u>	

$$ROCE = \frac{15,000}{208,500} = 7.19\%$$

با استفاده از ارقام صفحه 57، بازده سرمایه مورد استفاده سال 1384 را محاسبه کنید.

همچنین مهم است که به خاطر داشته باشید سود اشکال دیگر سرمایه باید پیش از این که سهام‌داران عادی سود تقسیمی دریافت کنند، پرداخت شود.

N ایده‌های اصلی

بازده سرمایه به کار گرفته شده (ROCE)

ROCE، بازده تمام اشکال سرمایه به کار گرفته شده در یک فعالیت تجاری (نه فقط سرمایه سهامداران) را اندازه‌گیری می‌کند.

$$ROCE = \frac{\text{سود عملیاتی}}{\text{کل سرمایه به کار گرفته شده}} \times 100\%$$

از منظر مدیریت یک شرکت فعال، این مهم‌ترین نشانه از عملکرد مالی است. بدین دلیل که شرکت‌ها معمولاً از منابع مختلف تأمین مالی می‌کنند، مثل وام، اضافه برداشت و مانند آن. لازم است که سود دربرگیرنده کل هزینه سرمایه، از جمله تأمین بدهی باشد.

نکات کلی از متخصص مالی ...

سود عملیاتی و سرمایه به کار گرفته شده

سود عملیاتی پس از کسر هزینه، اما قبل از کسر بهره پرداختی محاسبه می‌شود.

کل سرمایه به کار گرفته شده را به دو شیوه می‌توان محاسبه کرد که هر دو مورد نتیجه یکسان دارد.

1- رویکرد "دارایی خالص":

دارایی‌های ثابت

+ سهام

+ بدهکاران

- بستانکاران (غیرتأمین‌کننده منابع مالی) -

2- رویکرد "منابع تأمین مالی"

سرمایه و اندوخته‌ها

+ بستانکاران مالی

(از جمله وام‌ها، اضافه برداشت‌ها و اجاره‌ها)

- وجه نقد

N ایده های اصلی

اهرم چیست؟

اهرم ، رابطه بین منبع مالی که از نرخ بازده ثابت بهره مند می شود، صرف نظر از میزان سودی که فعالیت تجاری مورد نظر ایجاد می کند و سرمایه ای که از بازده مرتبط با سود بهره مند می شود، را شرح می دهد. نسبت اهرم، سهم سرمایه آورده شده توسط مالکان واقعی شرکت - سهامداران واقعی را نشان می دهد.

اگر سهام داران، سرمایه خیلی کمی را آورده باشند، خطری که وجود دارد این است که شرکت مجبور به پرداخت بهره زیاد شود.

اهرم اصطلاحی است که برای شرح رابطه بین منبع تامین مالی با نرخ بازده ثابت و سرمایه (سرمایه ای که بازده مرتبط با سود را دریافت می کند) استفاده می شود.

در صورتی که خالص بدهی از تمام منابع مالی متضمن سود تضمین شده (مثل وام ها و اجاره ها) منهای دارایی های نقدی به دست آید، منابع مالی با بازده ثابت شامل سهام ممتاز و خالص بدهی است. سرمایه یک شرکت شامل سرمایه سهام عادی، سودهای انباشته و سایر اندوخته هاست.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{نسبت اهرم} = \frac{\text{خالص بدهی} + \text{سهام ممتاز}}{\text{سرمایه سهام عادی}}$$

نکات کلی از متخصص مالی... اهرم و ریسک سرمایه گذاری

ساختار اهرمی یک شرکت بر بازده سرمایه گذاران و ریسک های مربوط اثر می گذارد. به طور کلی، هر چه سرمایه گذاری پرریسک تر باشد، بازدهی که سرمایه گذار انتظار دارد، بیشتر می شود. سرمایه گذاران با بهره ثابت، مثل سهام داران ممتاز، ابتدا مشمول پرداخت قرار می گیرند و بنابراین مجبورند که بازده ثابت ناچیزی از سرمایه گذاری خود بپذیرند. سهامداران عادی سودی را که باقی می ماند، دریافت می کنند (بعضی سال ها این بازده خوب خواهد بود و در سایر سال ها چندان خوب نخواهد بود).

فراهم کردن منابع مالی بیشتر تر (با بهره ثابت) توسط شرکت، منجر به پرداخت های بیشتر بهره می شود که لازم است این پرداخت ها قبل از این که سهامداران عادی سهم خود را بگیرند صورت گیرد. بدین ترتیب، هر چه استقراض با بهره ثابت توسط شرکت بیشتر صورت گیرد، ریسک برای سهامدار عادی بیشتر خواهد بود.

با تغییر کل سود، اثر روی مبلغ باقیمانده (آن چه که بعد از پرداخت مبلغ بهره ثابت برای سهامداران عادی باقی می ماند) متناسباً بیشتر خواهد بود (اثر اهرمی).

اهرم در صورتی برای سهامداران سودمند خواهد بود که بازده سرمایه به کار گرفته شده، بیش از بهره وام ها باشد.

اجازه بدهید به شما نشان دهم که چطور اهرم می‌تواند بازده سهامدار عادی را بی‌ثبات سازد.

N ایده‌های اصلی

محاسبه نسبت اهرم

مثال

سه شرکت هر یک از 100,000 ریال سرمایه استفاده می‌کنند. در هر یک سال آن‌ها می‌توانند سودهایی را به میزان 5,000 ریال تا 20,000 ریال قبل از کسر بهره بدهی ایجاد کنند.

تامین مالی

نسبت اهرمی	اوراق قرضه	سهام	
$9 = 10,000 \text{ ریال} / 90,000 \text{ ریال}$	90,000 ریال	10,000 ریال	شرکت الف
$1 = 50,000 \text{ ریال} / 50,000 \text{ ریال}$	50,000 ریال	50,000 ریال	شرکت ب
$0/11 = 10,000 \text{ ریال} / 90,000 \text{ ریال}$	10,000 ریال	90,000 ریال	شرکت ج

جدول زیر نشان می‌دهد که چطور سطوح متفاوت اهرم بر سطح سود اثر می‌گذارد:

ج	ب	الف	شرکت
			ساختار سرمایه
90,000	50,000	10,000	سهام عادی
<u>10,000</u>	<u>50,000</u>	<u>90,000</u>	اوراق قرضه 10%
<u>100,000</u>	<u>100,000</u>	<u>100,000</u>	
			تخصیص سود 5,000 ریال
4,000	0	-4,000	سهام عادی
<u>1,000</u>	<u>5,000</u>	<u>9,000</u>	اوراق قرضه 10%
<u>5,000</u>	<u>5,000</u>	<u>5,000</u>	
			تخصیص سود 10,000 ریال
9,000	5,000	1,000	سهام عادی
<u>1,000</u>	<u>5,000</u>	<u>9,000</u>	اوراق قرضه 10%
<u>10,000</u>	<u>10,000</u>	<u>10,000</u>	
			تخصیص سود 20,000 ریال
19,000	15,000	11,000	سهام عادی
<u>1,000</u>	<u>5,000</u>	<u>9,000</u>	اوراق قرضه 10%
<u>20,000</u>	<u>20,000</u>	<u>20,000</u>	

سطح سود هرچه باشد، دارندگان اوراق قرضه همیشه 10 درصد ارزش اوراق قرضه، مثلاً 9,000 ریال، در زمان انتشار 90,000 ریال اوراق قرضه را دریافت خواهند کرد. با این حال درصد بازدهی که سهام‌داران عادی از آن بهره‌مند می‌شوند به طور گسترده‌ای متفاوت است و به اهرم و میزان سود بستگی دارد.

مثال

با توجه به مطالب صفحه قبل، درصد بازده برای سهام‌داران عادی عبارت است از :

شرکت	الف	ب	ج
اهرم	9	1	0/11
	اطمینان بیشتر از بازده ناچیز		
	پرریسک‌تر: احتمال سود زیاد یا زیان سنگین		
سود 5,000 ریال	-40%	0%	4/4 %
سود 10,000 ریال	10%	10%	10%
سود 20,000 ریال	110%	30%	21/1 %
میزان بازده	150%	30%	16/7 %

به طور کلی نسبت‌های کمتر از 25%، اهرم پایین را نشان می‌دهد و ارزش‌های بیش از 1، اهرم بالا را نشان می‌دهد.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{پوشش بهره} = \frac{\text{سود قبل از بهره}}{\text{بهره پرداختی}}$$

پوشش بهره

معیار ارزشمند دیگر از ریسک مالی، رابطه پرداخت‌های بهره با سودهای ایجاد شده توسط واحدهای تجاری است. این معیار به پوشش بهره معروف است. هرچه پوشش بهره بیشتر باشد، در آینده ریسک کمتری ناشی از پرداخت بهره که بتواند شرکت را زیان‌ده کند، وجود خواهد داشت.

فعالیت

با استفاده از ارقام بالا، برای شرکت‌های الف، ب و ج، نسبت‌های پوشش بهره‌ای زیر را می‌توان در صورتی که سود قبل از بهره 10,000 ریال باشد محاسبه نمود:

$$\text{شرکت الف} = \frac{10,000 \text{ ریال}}{1/11} = 9,000 \text{ ریال}$$

$$\text{شرکت ب} = \frac{10,000 \text{ ریال}}{2} = 5,000 \text{ ریال}$$

$$\text{شرکت ج} = \frac{10,000 \text{ ریال}}{10} = 1,000 \text{ ریال}$$

نسبت اهرمی و پوشش بهره شرکت را برای سال‌های 1385 و 1384 محاسبه کنید.

ارقام را ارزیابی کنید. چه نتیجه‌ای می‌توانید بگیرید.

محاسبات متخصص مالی

$$\text{نسبت کارایی} = \frac{\text{حجم یا ارزش معاملات}}{\text{ارزش دارایی‌ها}}$$

نسبت‌های کارایی به مبلغ فروش‌های مرتبط با منابع مالی سرمایه‌گذاری شده در واحدهای تجاری مربوط می‌شود. هر چه سرمایه مورد استفاده در یک واحد تجاری بیشتر باشد، میزان فروش مورد نیاز برای کارایی بیشتر می‌شود. یک باشگاه فوتبال که حامیان زیادی را جذب نمی‌کند احتمالاً سود زیادی را برای مالکانش ایجاد نمی‌کند.

N ایده‌های اصلی

نسبت کارایی چیست؟

یک دارایی کارا (سودمند)

محاسبات متخصص مالی

همانند سایر نسبت‌ها، نسبت کارایی را می‌توان با عملکرد گذشته شرکت یا سایر واحدهای تجاری در یک صنعت مشابه مقایسه نمود. اگر کارایی یکنواخت و ثابت باقی بماند، بدین ترتیب هرگونه افزایش سرمایه‌گذاری باید منجر به افزایش نسبی بازده شود. از لحاظ تئوری، نسبت‌های کارایی باید تا حد ممکن بالا باشد، گرچه در بسیاری از موارد یک تعادل بین حجم و قیمت وجود دارد که ممکن است بر سودآوری اثر بگذارد. فرمول‌های نسبت کارایی که در زیر ارائه شده را یاد بگیرید:

$$\text{نسبت کارایی} = \frac{\text{فروش}}{\text{سرمایه به کار گرفته شده}} = \frac{\text{گردش سرمایه به کار گرفته شده}}{\text{سرمایه به کار گرفته شده}}$$

$$\text{نسبت کارایی ثابت} = \frac{\text{فروش}}{\text{دارایی‌های ثابت}} = \frac{\text{گردش دارایی‌های ثابت}}{\text{دارایی‌های ثابت}}$$

$$\text{نسبت کارایی جاری} = \frac{\text{فروش}}{\text{دارایی‌های جاری}} = \frac{\text{گردش دارایی‌های جاری}}{\text{دارایی‌های جاری}}$$

نسبت کارایی یعنی برآورد این که یک واحد تجاری از دارایی‌هایش چقدر درست استفاده می‌کند. دارایی‌های مورد استفاده توسط یک واحد تجاری فروش‌هایی را ایجاد می‌کنند - هرچه این دارایی‌ها فروش‌های بیشتری ایجاد کنند، دارایی‌های کاراتری هستند. به عنوان مثال، یک بازیکن فوتبال مثل دیوید بکهام قادر است که با امکان دادن به منچستر یونایتد برای فروش پیراهن بیشتر، فروش‌های فراوانی ایجاد کند. نسبت کارایی، حجم فعالیت تجاری مرتبط با مبلغ سرمایه‌گذاری شده در دارایی‌های واحد تجاری را اندازه‌گیری می‌کند.

N ایده‌های اصلی

سایر نسبت‌های کارایی

سایر نسبت‌ها برای اندازه‌گیری کارایی، استفاده از انواع مختلف دارایی‌ها است.

نمونه‌های زیر بر مبنای ارقامی است که از صورت سود و زیان و ترازنامه یک سوپر مارکت زنجیره‌ای گرفته شده است.

	هزار ریال	
فروش (بازده)	90,000	(صورت سود و زیان)
بهای تمام شده فروش	60,000	(صورت سود و زیان)
موجودی کالا	1,000	ترازنامه
بدهکاران	5,000	ترازنامه
بستانکاران تجاری	5,000	(یادداشت‌ها)

گردش موجودی، همان‌طور که از اسم آن پیداست، تعداد دفعاتی را که موجودی طی یک دوره معین (مثلاً یک سال) گردش می‌کند اندازه‌گیری می‌کند. میزان معمول گردش موجودی از یک واحد تجاری به یک واحد تجاری دیگر متفاوت است. مثلاً سوپر مارکت‌ها نسبت به فروشگاه‌های دیگر، دارای گردش موجودی بیشتری هستند.

دوره وصول مطالبات، برآوردی است از میانگین تعداد روزهایی که پرداخت بدهی توسط بدهکاران به طول می‌انجامد. پایین بودن دوره گردش دریافتی نشان‌دهنده کنترل اعتباری خوب است. مقایسه‌ها باید با دوره‌های زمانی قبلی همان شرکت و با سایر شرکت‌هایی که در خط تجاری یکسان هستند صورت گیرد.

محاسبات متخصص مالی

$$365 \text{ روز} \times \frac{\text{بدهکاران}}{\text{فروش نسبه}} = \text{دوره وصول مطالبات}$$

در نمونه فرضی برای زنجیره خرده فروشی ما

$$4 \text{ روز} = \frac{100,000}{900,000,000} \times 365 = \text{دوره وصول مطالبات}$$

معمولاً، سوپر مارکت‌ها به صورت نسبه معامله نمی‌کنند، به جز در زمینه‌هایی مثل خشک‌شویی، بنابراین تقریباً دوره وصول مطالبات وجود ندارد.

دوره بازپرداخت بدهی‌ها نشان می‌دهد که به طور متوسط پرداخت واحد تجاری به تأمین‌کنندگان آن چه مقدار به طول می‌انجامد.

محاسبات متخصص مالی

$$365 \times \frac{\text{بستانکاران تجاری}}{\text{بهای تمام شده فروش}} = \text{دوره بازپرداخت بدهی‌ها}$$

برای سوپر مارکت زنجیره‌ای:

$$\text{روز} \frac{30}{4} = \frac{5,000,000 \times 365}{60,000,000} = \text{دوره بازپرداخت بدهی‌ها}$$

این نسبت نشان می‌دهد که سوپر مارکت زنجیره‌ای به طور متوسط طی $30/4$ روز بدهی خود را به تأمین‌کنندگان خود می‌پردازد. گرچه یک نسبت بالا برای جریان نقدی خوب است (نقد در حساب بانکی خود بهتر از نقد در حساب بانکی دیگران است)، اما می‌تواند نشانه‌ای از مشکلات جریان نقدی و روابط ضعیف با تأمین‌کنندگان نیز باشد.

محاسبات متخصص مالی

$$\frac{\text{بهای تمام شده فروش}}{\text{موجودی کالا}} = \text{گردش موجودی}$$

با استفاده از ارقام سوپر مارکت زنجیره‌ای، گردش موجودی

کالا در سال 1385 به صورت زیر است:

$$\frac{60,000}{1,000} = 60$$

60 بار گردش کامل در سال، نشان‌دهنده سطح بالایی از گردش است. البته، بعضی از موجودی‌ها (مثل شیر) تقریباً هر روز جایگزین می‌شود، در صورتی که فروش اقلام دیگر (مثل ویدئو) ممکن است چندین هفته به طول انجامد. گردش زیاد موجودی نشان‌دهنده کنترل خوب موجودی است.

N ایده‌های اصلی

اشکالات تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

گرچه تحلیل نسبت یک ابزار قدرتمند است اما اشکالاتی نیز دارد. چند مورد از نقایص آن عبارتند از:

1 شاخص‌های عملکرد مالی بر نتایج کوتاه مدت تاکید دارند. در نتیجه فعالیت‌های تجاری ممکن است به دنبال افزایش سود کوتاه‌مدت با هزینه‌ی رشد بلندمدت شرکت باشند.

2 تحلیل‌گران مالی مستقل باید از اطلاعاتی استفاده کنند که دست کم به چند ماه قبل مربوط است.

3 به منظور اجرای کامل تجزیه و تحلیل نسبت‌ها، صورت‌های مالی منتشر شده باید جزئیات کافی اطلاعات را ارائه دهند تا بر روی آن کار شود. اغلب اطلاعات مهم در دسترس نیستند.

4 مقایسه نسبت‌ها بین شرکت‌ها مشکل است، زیرا فعالیت‌های تجاری مؤسسات مختلف به ندرت یکسان هستند.

5 بعضی از ارزش‌ها ممکن است بیش از سایر موارد تحت تأثیر تغییرات سطح قیمت‌ها قرار بگیرند. به ویژه ارزش اموال مورد استفاده در یک فعالیت تجاری بستگی زیادی به زمان خرید آن خواهد داشت. ارزش‌گذاری کم اموال منجر به این می‌شود که بازده سرمایه به کار گرفته شده به‌طور ساختگی بالا باشد.

بخش 5-1: آشنایی با تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

- 1- نسبت مالی چیست؟
- 2- چرا مقایسه نسبت‌های مالی با معیارهای اصلی اهمیت دارد؟
- 3- چه نوع معیارهایی مناسب هستند؟

بخش 5-2: نسبت‌های سودآوری

ارقام زیر سوابق پنج ساله یک شرکت ساختمانی معروف را نشان می‌دهد:

1385	1384	1383	1382	1381	
796	840	791	719	659	فروش (میلیون ریال)
43	60	47	32	22	سود عملیاتی (میلیون ریال)

- 1- حاشیه سود طی دوره مورد بحث چه تغییری کرده است؟
- 2- چه عواملی به تغییر حاشیه سود طی دوره مورد نظر کمک کرده است؟
- 3- چگونه تجزیه و تحلیل اجزای حاشیه سود نشانه بهتری از دلیل تغییر حاشیه سود طی دوره مورد نظر ارائه می‌دهد؟

بخش 5-3: نسبت‌های نقدینگی

ارقام زیر از گزارش سالانه شرکت نظافت که در اسفند 1383 منتشر شد، گرفته شده است.

1383	دارایی‌های جاری
97	موجودی کالا
600	بدهکاران
826	سرمایه گذاری‌ها
125	موجودی نقد و بانک‌ها
؟	
(1,604)	بستانکاران: مبالغی که طی یک سال موعده پرداخت آن‌ها فرا می‌رسد.
؟	خالص دارایی‌ها (بدهی‌ها) جاری

- 1- چرا رقم بستانکاران در پراتنز گذاشته شده است؟
- 2- چرا داشتن سرمایه در گردش برای شرکت نظافت اهمیت دارد؟
- 3- نسبت جاری چه عددی است؟
- 4- نسبت آنی چه عددی است؟

بخش 5-4: نسبت‌های بازده سرمایه

- 1- منظور از اصطلاح «هزینه سرمایه» چیست؟
- 2- چرا بازده حقوق صاحبان سهام باید بیشتر از هزینه سرمایه باشد؟
- 3- تفاوت بین بازده حقوق صاحبان سهام و بازده سرمایه به کار گرفته شده چیست؟

بخش 5-5: نسبت‌های اهرمی

ارزش سرمایه به کار گرفته شده دو شرکت دقیقاً یکسان است. با این حال، سرمایه شرکت سبز از 75 درصد اوراق بهادار با بهره ثابت تشکیل می‌شود، در حالیکه شرکت زرد 75 درصد سرمایه به کار گرفته شده‌اش را از سرمایه حاصل از انتشار سهام گرفته است.

با فرض این که دو شرکت دارای سوابق سود مشابه هستند:

- 1- در کدام شرکت سهام‌داران ریسک بزرگتری را پذیرفته‌اند؟ توضیح دهید چرا؟
- 2- اگر شرکت سبز به فروش سهام ممتاز بیشتر ادامه دهد و سرمایه را با استفاده از وام افزایش دهد، چه خطری وجود دارد؟
- 3- در آغاز دوره مورد نظر، اهرم در این دو شرکت چقدر است؟

بخش 5-6: نسبت کارایی

در تحلیل گزارش سالانه یک شرکت سهامی عام اطلاعات زیر به دست می‌آید:

1385	1384	
65	50	دوره وصول مطالبات
50	50	دوره بازپرداخت بدهی‌ها
10	15	بازده سهام
1/2	1/5	بازده سرمایه به کار گرفته شده

- 1- نشان دهید که هر یک از این نسبت‌ها چگونه محاسبه می‌شوند؟
  - 2- به کدام یک از این نسبت‌ها باید توجه شود؟ و چرا؟
- بخش 5-7: محدودیت‌های تجزیه و تحلیل نسبت‌ها
- توضیح دهید که چرا احتیاط در هنگام استفاده از نسبت‌ها برای تحلیل عملکرد واحدهای تجاری اهمیت دارد؟

مباحث مطرح شده فصل

بخش 6-1 خواندن صفحات مالی یک روزنامه

آشنایی با انواع اطلاعاتی که در صفحات مالی یک روزنامه ظاهر می‌شود و آشنایی با سرمایه، مثلاً سهام عادی.

بخش 6-2 خرید و فروش سهام

شرحی از نقش بورس و معامله بوری به عنوان بازار سهام شرکت‌های سهامی عام ارائه می‌دهد و در مورد چگونگی ارائه قیمت سهام و سایر جزئیات سود برای سرمایه‌گذاران در گزارش‌های روزنامه‌ای توضیح می‌دهد.

بخش 6-3 نسبت های مهم برای سهام‌داران

نسبت‌های اصلی را که سرمایه‌گذاران در ارزش‌یابی وضعیت سهام خاص مورد بررسی قرار خواهند داد، بررسی می‌نماید. همچنین سایر جزئیات در مورد معاملات سهام را که معمولاً در نشریات مالی ارائه می‌شود بررسی می‌کند.

بخش 6-4 شاخص FTSE و سایر شاخص‌ها

چگونگی محاسبه شاخص‌های قیمت سهام را شرح می‌دهد و سپس اهمیت FTSE100 و سایر شاخص‌های قیمت سهام را که هم در انگلستان و هم در خارج از این کشور مورد استفاده قرار گرفته است، توضیح می‌دهد و نشان می‌دهد که چگونه ممکن است این شاخص‌ها در طی زمان و بسته به این‌که یک بازار پر رونق باشد یا کساد، متفاوت باشند.

بخش 6-5 اوراق قرضه دولتی و شرکتی

بازار اوراق بهادار با بهره ثابت را مورد بررسی قرار می‌دهد و نشان می‌دهد که چطور قیمت اوراق قرضه با نرخ بهره بازار حاکم تغییر می‌کند و مدت زمان قبل از انجام بازپرداخت را نیز نشان می‌دهد.

بخش 6-6 قیمت‌های صندوق‌های سرمایه‌گذاری

نشان می‌دهد که چگونه قیمت‌ها و تغییر قیمت‌های شرکت‌های سرمایه‌گذاری مشترک در نشریات مالی ارائه می‌شود.

پرسش‌ها

این فصل، ویژگی‌های اصلی ارائه رسانه‌ای اطلاعات مالی در مورد سهام و اوراق قرضه شرکت، از جمله اطلاعات ارائه شده در روزنامه‌ها، تلویزیون، گزارش‌ها، رادیو، اینترنت و مانند آن را مورد بررسی قرار می‌دهد. تمرکز اصلی فصل بر گزارش‌های روزنامه‌هاست.

N ایده‌های اصلی

قیمت سهام سرمایه

درک وسیعی از محصولات مالی مختلفی که قرار است در بازارهای سازمان یافته معامله شوند، اهمیت دارد. این فصل قیمت سهام و اوراق قرضه را مورد بررسی قرار می‌دهد. ضمناً مجموعه‌ای از سایر اطلاعات مالی را که در رسانه‌ها ارائه می‌شوند بیان می‌کند.

آشنایی با سهام سرمایه

گزارش جزئیات مربوط به شرکت‌ها، قیمت سهام و عملکرد جاری آن‌ها در بخش مالی روزنامه‌ها جای خاصی دارد.

احتمالاً هر بار که به صفحات مالی یک روزنامه نگاه کرده‌اید، بی‌توجه از آن‌ها گذشته‌اید، زیرا غیر قابل درک به نظر می‌رسند. منظور از آنها چیست؟ این صفحات از چند بخش تشکیل می‌شوند، از جمله:

- قیمت سهام
- قیمت اوراق قرضه دولتی و شرکتی
- نرخ ارز
- قیمت فلزات، محصولات کشاورزی و سایر کالاها
- قیمت انرژی
- قیمت بازار پول و بازده اوراق قرضه

مثال

یک نمونه معمول از گزارش روزنامه‌ها برای یک شرکت ساختمانی

سازنده‌های برتر

سال منتهی به 12/29	1385	1384	1383	1382	1381	سابقه پنج ساله
ارزش فروش در هر سال	796	840	791	719	659	فروش (میلیون ریال)
سودها	42/5	60	46/6	32/5	22/3	سود قبل از مالیات (میلیون ریال)
سود تقسیم بر تعداد سهام	29/8	40/2	30/9	20/8	18/3	سود هر سهم (ریال)
سود پرداختی بابت هر سهم	10	10	8/80	8	7/50	سود تقسیمی هر سهم (ریال)

جدول زیر تغییرات قیمت سهام را نشان می‌دهد. به دلیل بالا بودن سطح سود به دست آمده در سال 1383 و 1384 و به دلیل این که گزارش شرکت و سایر اطلاعات مالی نشان می‌داد که شرکت سهم بیشتری از بازار داخل را به دست آورده و نیز به بازارهای خارجی سودآور راه یافته بود، قیمت سهام افزایش یافت.

قیمت سهام شرکت سازنده برتر

اصطلاح **موجودی سهام** به سرمایه پولی متعلق به یک شرکت مربوط می‌شود. سهام‌داران افرادی هستند که در این موجودی سهم دارند. قیمت سهم بر اساس میزان تقاضا برای انواع خاص سهام تعیین می‌شود. اگر تعداد زیادی از مردم خواستار خرید سهام در یک شرکت باشند، این امر باعث افزایش قیمت سهام آن می‌شود.

نکات کلی از متخصص مالی... بازده سهام

1. ارزش سهام آن‌ها به دلیل افزایش قیمت رشد می‌کند. این در مورد شرکت‌هایی که موفق هستند و در مواقعی که سرمایه‌گذاران به شرکت اعتماد دارند، صدق می‌کند.
2. آن‌ها بازده را به شکل سود سهام تقسیمی دریافت می‌کنند. شرکت‌های سودآور بهترین موقعیت را برای پرداخت سود سهام دارند.
3. آن‌ها مالک بخشی از شرکت هستند و حق انتخاب مدیران و حق رای در مورد موضوعات اصلی در مجمع عمومی سالانه را دارند.
4. آن‌ها دارای اختیار خرید سهام اضافی به قیمت مناسب هستند (حق تقدم خرید سهام جدید).

بازده برای سهام‌داران ممتاز و دارندگان سهام قرضه باید روشن باشد. به عنوان مثال یک قرارداد سهام قرضه ممکن است این گونه خریداری شود:
 "سهام قرضه 8 درصد آذر 1385. به دارندگان این سهام سالانه بابت هر 100 ریال از سهام مورد مالکیت، تا زمان تسویه در سال 1385، 8 ریال پرداخت خواهد شد."
 این موقعیت برای سهام‌داران عادی کمتر روشن است. بازدهی که آن‌ها دریافت می‌کنند به سودآوری فعالیت تجاری بستگی دارد و ممکن است طی زمان تغییر کند.
 سهام‌داران عادی، به چند شکل می‌توانند از داشتن سهام سود ببرند:

بورس اوراق بهادار برای شرکت‌هایی که خواستار انتشار سهام برای اولین بار هستند و نیز معامله سهام موجود و سایر اوراق بهادار، بازاری را فراهم می‌کند.

N ایده‌های اصلی

بورس اوراق بهادار

خرید و فروش سهام عمدتاً در اختیار مؤسسات مالی بزرگ مثل صندوق‌های بازنشستگی، شرکت‌های بیمه و شرکت‌های سرمایه‌گذاری است. بنابراین سرمایه‌گذاران خصوصی تنها مالک بخش کمی از سهام هستند و حدود نیمی از آن‌ها تنها دارای سهام یک یا دو شرکت هستند.

به منظور خرید و یا فروش سهام، یک شخص حقیقی معمولاً فردی را به عنوان کارگزار انتخاب می‌کند تا از طرف او معامله سهام را انجام دهد، او باید کارمزدی را برای انجام این خدمات بپردازد که برای معاملات کوچک معمولاً مبلغ گرانی خواهد بود.

سهام عادی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار معامله می‌شود. بورس حجم زیادی از سهام را با استفاده از یک سیستم مظنه قیمت الکترونیکی معامله می‌کند. شرکت‌هایی که سهامشان در بورس پذیرفته می‌شود می‌توانند سهامشان را با این سیستم در معرض معامله بگذارند.

بازار سرمایه‌گذاری جایگزین یا فرعی نیز توسط بورس اداره می‌شود. نوعاً شرکت‌های بازار فرعی شرکت‌های کوچک‌تر و جوان‌تری هستند که اغلب به سمت پذیرش کامل در مرحله بعدی پیش می‌روند. برای شرکت‌ها پذیرش در بازار فرعی آسان‌تر است زیرا الزامات پذیرش راحت‌تری وجود دارد.

نکات کلی از متخصص مالی ... نقش بازار سازی

بازار سازان شرکت‌هایی هستند که از طریق بورس معامله می‌کنند و امروزه معمولاً تحت مالکیت بانک‌ها و سایر مؤسسات مالی هستند. بازارسازان مسؤلیت ضمانت یک بازار برای انواع خاص سهام را دارند، بنابراین آن‌ها باید موجودی این سهام را در دفاتر خود حفظ کنند. بازارساز از محل تفاوت قیمت خرید و فروش (شکاف قیمت) سود کسب می‌کند یعنی تفاوت بین قیمتی که سهام را می‌فروشد (قیمت پیشنهادی فروش) و قیمتی که سهام را می‌خرد (قیمت پیشنهادی خرید).

مثال:

102 ریال	قیمت پیشنهادی فروش
100 ریال	قیمت پیشنهادی خرید
2 ریال	شکاف قیمت

* □

از لحاظ تئوری، قیمت‌ها بسیار رقابتی هستند زیرا بازارسازان در مقابل یکدیگر با پذیرفته شدن قیمت‌هایشان رقابت می‌کنند.

اگر تصمیم بگیرید که 1000 سهم را خریداری کنید، کارگزار از طرف شما این سهام را به بهترین قیمت موجود در بازار، خریداری خواهد کرد. سپس این سهام چند روز بعد در روز تسویه به شما تحویل می‌شود.

نکات کلی از متخصص مالی ... لیست قیمت سهم بورس

در این جا گزیده‌ای از لیست قیمت سهم بورس در بخش هتلداری در روزنامه سه شنبه 17 اردیبهشت 1385 نشان داده شده است:

هتلداری
52 هفته

سهم	بالاترین	پایین‌ترین	قیمت میانگین	تغییر	بازده	P/E
ایرتور	336	110	258/2	2/2	3/7	7/8
تدبیر	571	398	512/0	5/0	1/1	5/6
داور	355	234	310/0	-8/0	3/4	2/1
پیتزا	74	35	72/5	0/0	1/4	4/7
شهر	256	162	223/5	-7/2	3/9	5/8
باشگاه	227	118	144/5	0/5	1/4	4/8
انتشارات	411	180	411/0	4/5	3/1	5/8

قیمت سهام

معمولاً قیمت سهام در یک صفحه کامل از یک روزنامه ارائه می‌شود. سهام بر حسب حروف الفبا و بخش به بخش ارائه می‌شوند، به عنوان مثال :

اتومبیل

بانک

آشامیدنی

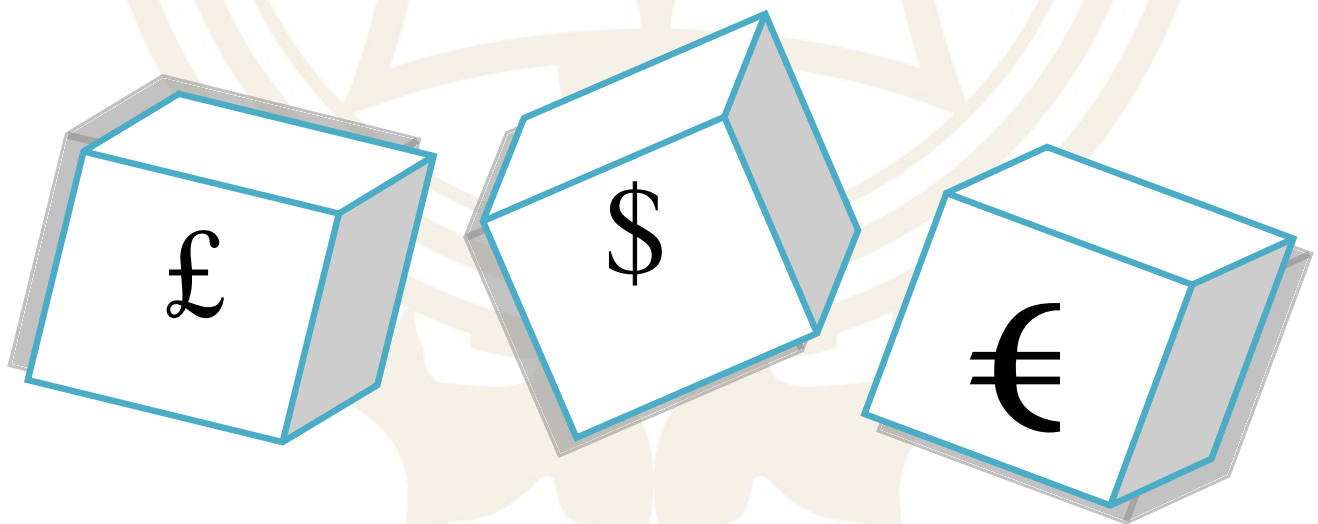
مواد شیمیایی

ساخت و ساز

و غیره

سهام پذیرفته شده در بورس تحت یکی از این سرفصل‌ها قرار می‌گیرد. شاخص قیمت هم به صورت برجسته ارائه می‌شود. شاخص، نشان‌دهنده وضعیت متوسط قیمت چند شرکت است.

در بخشی از صفحه قبل، دو ستون اول بیشترین و کمترین قیمت‌های سهام در دوازده ماه گذشته بیان شده است. نام سهم و قیمت متوسط آن در روز قبل از انتشار روزنامه فهرست‌وار ذکر گردیده است. ستون تغییر، تغییر قیمت بین امروز و روز گذشته را نشان می‌دهد.

N ایده‌های اصلی

محاسبه بازده سهام

سرمایه‌گذاران سهام را اساساً به این دلیل خریداری می‌کنند که انتظار افزایش ارزش سهام را دارند. طی یک دوره زمانی بلندمدت و در صورتی که توان سودآوری شرکت افزایش یابد، قیمت سهام افزایش می‌یابد، به طوری که قادر باشد سود سهام تقسیمی بیشتری را بپردازد.

سرمایه‌گذاران به اطلاعاتی در مورد بازده انواع مختلف سهام نیاز دارند. به عنوان مثال، ممکن است آن‌ها بخواهند بازده سهام عادی، سهام ممتاز یا سهام قرضه را با هم مقایسه کنند.

محاسبات متخصص مالی

در این جا یک روش ساده برای محاسبه بازده سهام عادی ارائه می‌شود:

$$\text{بازده کل سهامداران عادی} = \frac{\text{تغییر قیمت سهام} + \text{سود سهام}}{\text{قیمت سهام}} \times 100\%$$

مثال

به عنوان مثال، اطلاعات زیر در مورد شرکت تورهای مسافرتی در سال 1385 ارائه شد.

سود خالص	10,165 میلیون ریال
تعداد سهام در سال 1385	46,904,000
بنابراین سود هر سهم	216/72 ریال بود.

البته اندازه‌گیری بازده سهام بعد از این که اتفاق افتاد کار ساده‌ای است، اما سرمایه‌گذاران می‌خواهند از احتمال یک بازده خوب قبل از سرمایه‌گذاری خود مطلع شوند.

سود هر سهم یک برآورد ارزشمند است زیرا هر یک از سهام‌داران می‌خواهند که در مورد مقدار سودی که سهامشان ایجاد کرده مطلع شوند. اما اگر شرکت سهام بیشتری منتشر کند، سودهای آن باید بر مبنای سرمایه بیشتری تقسیم شود. بنابراین سهامداران مایلند بدانند که سود هر سهم حفظ خواهد شد و در صورت امکان افزایش خواهد یافت و این تنها در صورتی حاصل می‌شود که شرکت سودده باشد.

محاسبات متخصص مالی

یک روش برای ارزیابی سهام یک شرکت، بررسی مبلغ سود ایجاد شده برای هر سهم منتشر شده است - این رویکرد سود هر سهم نامیده می‌شود. سود هر سهم به صورت زیر محاسبه می‌شود.

$$\text{سود هر سهم (EPS)} = \frac{\text{سود خالص (بعد از کسر مالیات و سود سهام ممتاز)}}{\text{متوسط تعداد سهام عادی منتشر شده}}$$

رقم سود هر سهم در پایین صورت سود و زیان هر شرکت ارائه می‌شود. یادداشت‌های همراه نیز برای نشان دادن چگونگی محاسبه این سود ارائه خواهد شد.

N ایده‌های اصلی

بازده سود سهام و نسبت قیمت به سود هر سهم (P/E)

یک روش بسیار مفید برای برآورد عملکرد سهم، مقایسه سود هر سهم با قیمت سهم است. نسبت قیمت به سود هر سهم، نشان می‌دهد که پرداخت درآمد جاری برای یک سهم در یک شرکت چند سال طول می‌کشد.

تغییرات نسبت قیمت به سود هر سهم بیانگر نقطه نظرات متفاوت سرمایه‌گذاران در مورد رشد بالقوه شرکت‌های مورد نظر آن‌هاست. اگر سرمایه‌گذاران مطمئن باشند، قیمت سهام را افزایش می‌دهند به طوری که قیمت سهام با سرعت و چند برابر درآمد افزایش می‌یابد. اگر پیش بینی رشد آتی خوب باشد، شرکت نسبت قیمت به سود هر سهم را بالاتر ارائه می‌کند.

نسبت‌های پایین‌تر تردید در مورد رشد را نشان می‌دهد - حداقل در کوتاه مدت.

دومین رویکرد برای اندازه‌گیری بازده سهامداران عادی، بررسی سود نقدی واقعی پرداختی در هر سال است. سود نقدی سهام با سود به دست آمده متفاوت است، زیرا بسیاری از شرکت‌ها بخشی از وجوه را برای تامین مالی رشد آتی یا پرداخت بدهی‌ها نگه می‌دارند. **سود نقدی سهام** یعنی سهمی از سودی که سهامداران دریافت می‌کنند.

محاسبات متخصص مالی

$$100\% \times \frac{\text{سود تقسیمی هر سهم}}{\text{قیمت سهام}} = \text{بازده نقدی سهام}$$

فعالیت

به جدول زیر نگاه کنید. این جدول بازده و نسبت قیمت به سود هر سهم موسسات در بخش هتلداری در 17 اردیبهشت 1385 را نشان می‌دهد. این جدول بیانگر چه چیز است؟

نام سهم	بازده	نسبت قیمت/درآمد
ایرتور	3/7	7/8
تدبیر	1/1	5/8
داور	3/4	2/1
خانه	2/3	8/7
باشگاه	1/4	4/8
هتل ستاره	11/1	4/4
سرزمین	1/4	7/0
توانا	1/8	5/5

مثال

فرض کنید که قیمت سهم شرکت تورهای مسافرتی 1000 ریال است و شرکت تصمیم دارد از میان 10,165 میلیون ریال سود مبلغ 6,165 میلیون ریال را حفظ کند - بدین ترتیب، سود تقسیمی هر سهم در سال 1385 برابر است با:

$$\frac{4,000,000,000}{46904000} = 85/3 \text{ ریال}$$

بنابراین بازده نقدی سهام برابر است با:

$$\frac{85/3 \times 100}{1000} = 8/53\%$$

که بیانگر بازده خوبی برای سرمایه‌گذار است و می‌تواند با افزایش قیمت سهم دو چندان شود.

روشن است که در انتخاب شرکتی که در آن سرمایه‌گذاری می‌کنید، توجه به بازده نقدی سهام اهمیت دارد، زیرا نشان دهنده بازده پولی است که سرمایه‌گذاری می‌شود.

N ایده‌های اصلی

شاخص‌های قیمت سهم

نکات کلی از متخصص مالی... شاخص‌ها چگونه محاسبه می‌شوند

به منظور ارائه برآوردی از چگونگی تغییرات ارزش طی زمان، ایجاد یک شاخص ضروری به نظر می‌رسد. شاخص‌ها برای نشان دادن متوسط تغییرات قیمت سهام طی زمان استفاده می‌شوند. قاعده کلی، مقایسه ارزش ارقام شاخص، با ارزش مبنای تعیین شده برای یک دوره مبنا است. به عنوان مثال، فرض کنید که یک سرمایه‌گذار، مالک تعداد مساوی از سهام سه شرکت است و می‌خواهد تغییر قیمت میانگین آن‌ها را در طی زمان مورد بررسی قرار دهد.

در شروع کار، سال 1383 به عنوان سال پایه انتخاب می‌شود:

سهم	قیمت در سال 1383	قیمت در سال 1384	افزایش به درصد
فروشگاه‌های زنجیره‌ای	1000	1500	50
باشگاه فوتبال	1600	1750	9
هتل آسمان	3500	3600	2/8

برای محاسبه افزایش در این فهرست به هریک از سال‌ها یک رقم مبنای 100 می‌دهیم و سپس تغییر قیمت را نسبت به این مبنا اندازه‌گیری می‌کنیم.

محاسبات متخصص مالی

	مبنای سال 1383	رقم جدید سال 1384	
فروشگاه زنجیره‌ای	100	150	(50% افزایش)
باشگاه فوتبال	100	109	(9% افزایش)
هتل آسمان	100	102/8	(2/8% افزایش)

برای یافتن میانگین افزایش لازم است ارقام جدید سال 1384 را با هم جمع کنیم و بر تعداد سهام تقسیم کنیم یعنی:

$$(150+109+102/8) = 361/8$$

$$= 3 \text{ تعداد سهام}$$

$$= 120/6 = \frac{361/8}{3} = \text{میانگین افزایش}$$

3

بدین ترتیب شاخص قیمت سهم برای این سهام از 100 به 120/6 افزایش یافته است - میانگین افزایش بیش از 20% است.

N ایده‌های اصلی

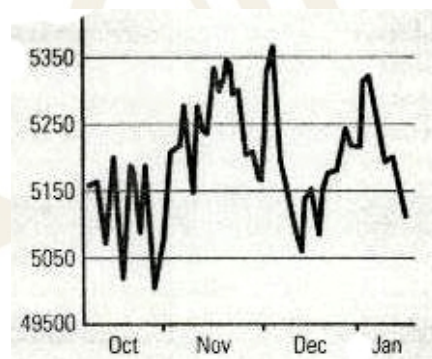
شاخص‌های FTSE

تغییرات یک شاخص معمولاً به عنوان واحد نامیده می‌شوند، به عنوان مثال اگر FTSE 100 از 5350 به 5250 کاهش یابد گفته می‌شود که 100 واحد افت داشته است. شاخص‌های قیمت سهم مرتباً تغییر می‌کنند. سرمایه‌گذاران معمولاً در زمان افزایش شاخص خوشحال و در صورت شروع کاهش شاخص نگران خواهند شد. شاخص‌های بازار سهام دارای یک سری حداقل‌ها و حداکثرها است که نشان دهنده تغییرات در اقتصاد هستند. قیمت سهم معمولاً زمانی احتمال کاهش دارد که یک عدم اطمینان همه‌گیر نسبت به اقتصاد جهانی وجود داشته باشد، مثلاً موردی که به دنبال حمله به مرکز تجارت جهانی در نیویورک در 11 سپتامبر 2001 به وجود آمد. در چنین موقعیت‌هایی تعداد افرادی که مایل به فروش سهام هستند بیش از تعداد افرادی است که مایل به خرید سهام می‌باشند.

شاخص FTSE100 تغییر لحظه به لحظه بازار را برای صد شرکت برتر در بازار لندن ارائه می‌کند و به عنوان شاخصی از سلامت اقتصاد مورد استفاده قرار می‌گیرد. این شاخص با مبنای 1,000 آغاز شد.

شاخص FTSE100 در 15 ژانویه 2002

FTSE100
شاخص قیمت

وضعیتی که در آن مردم اطمینان خود را از دست می‌دهند، بازار کساد نامیده می‌شود.

تمییز دهید

در مقابل، بازار پر رونق بازاری است که در آن سطح معمول خوش‌بینی در میان سرمایه‌گذاران وجود دارد و این باعث بالا رفتن قیمت‌ها می‌شود. افراد فعال سرمایه‌گذارانی هستند که به افزایش احتمالی قیمت‌ها اعتقاد دارند.

شاخص FTSE250 مجموعه شرکت‌های بعدی را که درست در زیر اندازه مدنظر شاخص FTSE 100 قرار دارند در بر می‌گیرد. FTSE350 ترکیبی از شاخص 100 و 250 است. برای شرکت‌های کوچک‌تر شاخص‌های جداگانه وجود دارند. شاخص کل سهام FTSE در برگیرنده تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است. در اتحادیه اروپا مهم‌ترین شاخص‌ها عبارتند از یورو تاپ 100 و یورو تاپ 200 که همان طور که از اسم آن‌ها پیداست، از سهام اصلی در اتحادیه اروپا تشکیل می‌شوند. میانگین صنعتی داو جونز در برگیرنده 30 سهم بورس اوراق بهادار نیویورک و شاخص نیکی 225 بازار توکیو را پوشش می‌دهد.

N ایده‌های اصلی

اوراق قرضه

اوراق قرضه اساساً وام است. مالک اوراق قرضه به انتشار دهنده مبلغی پول داده است. در عوض، انتشار دهنده طی یک دوره زمانی به دارنده اوراق قرضه بهره می‌پردازد و سرانجام مبلغ اولیه استقراض شده را که اصل مبلغ نامیده می‌شود برمی‌گرداند. دارنده اوراق قرضه مالک بخشی از شرکت نیست. دولت نیز همانند شرکت‌ها، اوراق قرضه را برای تامین مخارج خود منتشر می‌کند.

اوراق قرضه مطمئن (بدون ریسک) اصطلاحی است که برای اوراق قرضه دولتی به کار می‌رود. آن‌ها به عنوان "مطمئن" تلقی می‌شوند چون مالکان این اوراق قرضه از باز پرداخت اطمینان دارند. انتشار جدید سهام مطمئن برای جایگزین کردن اوراق قرضه سررسید شده، انجام می‌شود. زمانی که دولت اوراق قرضه جدید منتشر می‌کند، این کار را به نرخ بهره متداول بازار انجام می‌دهد، مثلاً 5 درصد. بنابراین یک سرمایه‌گذار، دارای 100,000 ریال اوراق قرضه با نرخ بهره 5 درصد (5,000 ریال در سال) است که شاید در سال 1385 تسویه شود. بنابراین برای مثال، اگر نرخ‌های بهره در بازار تا 10 درصد افزایش یابند، دارنده اوراق قرضه کمتر از نرخ بهره بازار دریافت خواهد کرد. بنابراین، قیمت بازار اوراق قرضه باید تا 50,000 ریال کاهش یابد - قیمتی که در آن بهره 5,000 ریال پرداختی در هر سال برابر 10 درصد خواهد شد. بدین ترتیب، قیمت اوراق قرضه دولتی با بهره ثابت، به نسبت معکوس با نرخ بهره بازار پایین و بالا می‌رود.

اوراق قرضه گاهی اوقات اوراق بهادار با بهره ثابت نامیده می‌شوند. زمانی که اوراق قرضه منتشر می‌شود، وام‌دهنده از نرخ بهره ثابتی که دریافت خواهد کرد اطلاع دارد.

اطلاعات زیر معمولاً در برگه اوراق قرضه بیان می‌شود:

1. زمان سررسید یعنی تاریخی که اصل مبلغ به وام‌دهنده باز پرداخت می‌شود.
2. اصل مبلغ یا ارزش اسمی - یعنی مبلغی که به دارنده اوراق قرضه در زمان سررسید برگردانده می‌شود، مثلاً 1,000 ریال.
3. مبلغ بهره‌ای که به‌طور سالانه به دارنده اوراق قرضه پرداخت می‌شود.

اوراق قرضه معمولاً شامل انواع زیر است:

- اوراق قرضه شرکتی
- اوراق قرضه دولت محلی
- اوراق قرضه دولت مرکزی

بخش 6-1: خواندن صفحات مالی یک روزنامه

- 1- سودهای یک باشگاه فوتبال لیگ برتر به طور پیوسته در هر یک از سه سال گذشته افزایش یافته است. اثری که این امر احتمالاً در طول زمان بر قیمت سهم دارد، شرح دهید. چه عوامل دیگری ممکن است بر قیمت سهم تأثیر داشته باشد؟
- 2- چرا یک سرمایه‌گذار ممکن است داشتن سهام یک شرکت را به اوراق قرضه ترجیح دهد؟

بخش 6-4- شاخص‌ها

- 1- شاخص چیست؟
- 2- شاخص FTSE 100 با شاخص FTSE 250 چه تفاوتی دارد؟
- 3- دو عاملی که ممکن است منجر به افت شاخص کلی سهام FTSE شود، شرح دهید.

بخش 6-2- خرید و فروش سهام

- گزیده زیر در صفحه سهام یک روزنامه اقتصادی در 17 اردیبهشت 1384 چاپ شد:
- بخش خرده فروشی غذا و دارو

بخش 6-5- اوراق قرضه شرکتی و دولتی

- 1- اوراق قرضه مطمئن یعنی چه؟ چرا قیمت‌های بعضی از اوراق قرضه مطمئن بیشتر از سایرین است؟
- 2- رابطه بین نرخ بهره بازار و قیمت اوراق قرضه چیست؟

سهام	بالاترین	پائین‌ترین	قیمت میانگین	تغییر	بازده	P/E
الف	110	66	102/0	1/0	2/6	9/7
ب	220	178	198/0	0/0	0/9	2/8
پ	419	286	310/5	3/5	3/0	2/0
ت	448	327	358/0	9/5	3/7	3/0
ث	271	229	101/0	0/0	6/7	6/9

- 1- قیمت کدام سهم طی دوره دوازده ماهه بیشترین نوسان را نشان داده است؟ چرا؟
- 2- کدام سهم دارای بیشترین احتمال رشد در آینده است؟
- 3- کدام قیمت سهم از روز گذشته بیشترین افزایش را داشته است؟
- 4- دو بخش دیگری را که در صفحه سهام یک روزنامه اقتصادی نشان داده می‌شود نام ببرید.

بخش 6-3- نسبت‌های مهم برای سهام‌داران

- 1- فرمول سود هر سهم چیست؟ این نسبت چه چیز را نشان می‌دهد؟
- 2- چه روش دیگری را می‌توان برای اندازه‌گیری بازده برای سهام‌داران استفاده کرد؟
- 3- نسبت قیمت به سود هر سهم چیست؟ نسبت بالای قیمت به سود هر سهم چه چیز را نشان می‌دهد؟

فصل 2: اهمیت شرکت

شرکت چیست؟

- یک شرکت سهامی عام (Plc)، سهام خود را در بورس می‌فروشد. سهام را می‌توان به صورت آزاد نیز خریداری کرد. یک شرکت سهامی خاص (Ltd) سهام خود را از طریق بورس نمی‌فروشد و سهام را می‌توان تنها با اجازه هیئت‌مدیره معامله کرد.
- Ltd به یک شرکت سهامی خاص و Plc به یک شرکت سهامی عام اطلاق می‌شود.
- یک واحد تجاری تک مالکی، دارای یک مالک است که شخصاً مسؤول جبران بدهی‌های واحد تجاری است. یک شراکت ممکن است دارای دو یا چند شریک باشد که مشترکاً مسؤولیت اداره واحد تجاری را به عهده دارند و در سود سهام با هم سهیم هستند و مشترکاً پاسخگوی بدهی‌ها هستند.
- مسؤولیت محدود از مالک یک واحد تجاری محافظت می‌کند به طوری که آن‌ها ملزم به پرداخت بدهی‌ها تا میزان ارزش سهام خود در واحد تجاری هستند. واحد تک مالکی و شریک‌ها (به استثنای شراکت محدود) دارای مسؤولیت نامحدود هستند، بدین معنی که آن‌ها باید تمام بدهی‌های واحد تجاری را بپردازند.

کنترل فعالیت‌های شرکت

اساس‌نامه	شرکت‌نامه
بیان تفصیلی مدت زمان پست مدیران	اهداف شرکت
حق رای سهام‌داران	مبلغ انواع مختلف سهام
زمان و چگونگی انتخاب رئیس هیئت‌مدیره	مرکز ثبت شرکت

نقش مدیران

1. نادرست (نه همیشه)
2. نادرست (مسؤولیت جمعی)
3. درست
4. درست
5. درست
6. درست

نقش بورس اوراق بهادار

1. شورای بورس
2. ثبت پذیرش اوراق بهادار
3. بانک‌های تجاری (بازرگانی)

4. به دلیل این‌که بانک بازرگانی به آن‌ها توصیه می‌کند و مؤسسات خریدار سهام را پیش از آغاز کار به آن‌ها معرفی می‌کند.

5. لیست رسمی شامل سهام کاملاً پذیرفته شده در بورس است. بازار سرمایه‌گذاری جایگزین با سهام جدیدتر و اغلب شرکت‌های کوچک‌تری سر و کار دارد که هنوز پذیرش کامل در مورد آن‌ها صورت نگرفته است.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک

زمانی که سرمایه‌گذاران، واحدهای سرمایه یک شرکت سرمایه‌گذاری مشترک را خریداری می‌کنند، در واقع آن‌ها در مجموعه‌ای از شرکت‌ها سرمایه‌گذاری می‌کنند زیرا شرکت مذکور وجوه را برای خریدن سهام تعدادی از شرکت‌ها مورد استفاده قرار می‌دهد. بازده یعنی درآمدی که یک سرمایه‌گذار از صندوق شرکت خود دریافت می‌کند در حالی که رشد یعنی افزایش ارزش شرکت در طول زمان.

شرکت سرمایه‌گذاری

یک شخص حقیقی می‌تواند سهام یک شرکت سرمایه‌گذاری را با ارائه درخواست کتبی مستقیم به شرکت مذکور و پر کردن یک فرم درخواست یا از طریق یک کارگزاری خریداری کند. او هم می‌تواند یک وجه کلی را به عنوان مبلغ سرمایه‌گذاری در اختیار شرکت سرمایه‌گذاری قرار دهد و هم می‌تواند مبلغ را به صورت قسطی و منظم پرداخت کند. از آن جایی که شرکت سرمایه‌گذاری، ریسک را از طریق سرمایه‌گذاری در چند شرکت و سپس پرداخت یک سود تقسیمی توزیع می‌کند، شخص مذکور نفع می‌برد. سرمایه‌گذار از رشد ارزش شرکت سرمایه‌گذاری در طول زمان نیز سود می‌برد.

انواع سهام

1. درست - به دلیل این‌که نام شرکت معروف است، عرضه حق تقدم سهام یا سهام جدید آسان‌تر است.
2. نادرست - بدهکاران ممتاز مثل مالکان سهام ممتاز قبل از سهامداران عادی مورد پرداخت قرار می‌گیرند.
3. نادرست - سرمایه سهمی یعنی سرمایه تامین‌شده توسط سهامداران عادی.
4. نادرست - سرمایه مجاز (ثبت شده) یعنی آن‌چه که شرکت مجاز به گردآوری آن است و سرمایه منتشر شده یعنی آن بخش از سرمایه که در یک لحظه زمانی خاص گردآوری شده است.
5. درست - مدیران مسؤولیت پاسخ‌گویی به سهامداران را دارند.

4. تحقیق و توسعه و علائم تجاری نمونه‌هایی از دارایی‌های ثابت نامشهود هستند.
5. کمترین دارایی جاری به لحاظ نقدینگی، موجودی کالا است، دارایی نقد بعدی مطالبات (بدهکاران) است و نقدترین دارایی وجه نقد است.
6. بدهی‌های جاری - دارایی‌های جاری = سرمایه در گردش سرمایه در گردش نقدینگی واحد تجاری برای بازپرداخت بدهی‌ها را نشان می‌دهد.
7. خالص کل دارایی‌های واحد تجاری برابر است با سرمایه و اندوخته‌ها.

صورت جریان وجوه نقد

1. معمولاً نوع اصلی جریان ورودی وجه نقد از فعالیت‌های عملیاتی عادی ناشی می‌شود.
2. سایر منابع جریان ورودی وجه نقد، از واگذاری دارایی‌ها، سود سهام دریافتی، بهره دریافتی و وام‌های تجاری ناشی می‌شود.
3. جریان خروجی وجه نقد شامل بهره پرداختی، سود سهام پرداختی، مالیات شرکتی و مخارج تحصیل است.

یادداشت‌های توضیحی

1. بهای تمام شده تاریخی زمانی وجود دارد که دارایی‌ها و بدهی‌ها به بهای تمام شده در زمان تحقق آن‌ها ارزش‌گذاری می‌شوند.
2. تحلیل بخشی، جزئیات ارقام بخش‌های تجاری مربوطه را به طور جداگانه نشان می‌دهد، مثل بخش‌ها در یک واحد تجاری، مناطق جغرافیایی و مانند آن.
3. سایر جزئیاتی که ممکن است در یادداشت‌ها دیده شود می‌تواند شامل سود فروش دارایی‌های ثابت، جزئیات ترکیب مخارج کارکنان، گزارش مالیات پرداختی و مانند آن باشد.

گزارش تغییرات تجاری

1. مخارج استثنایی ممکن است شامل مخارج اتفاقی بازسازی واحد تجاری یا مخارج تملک یک واحد تجاری دیگر باشد.
2. اقلام استثنایی اقلامی هستند که به طور معمول به وجود نمی‌آیند و بنابراین تصویری غلط از روند فعالیت تجاری ارائه می‌دهد. آن‌ها موارد غیر عادی هستند که ممکن است فعالیت واحد تجاری را بهتر یا بدتر از حد معمول نشان دهند - بنابراین لازم است در زمان بررسی روند بلند مدت، این موارد کنار گذاشته شوند.

اظهار نظر حسابرس

1. نقش حسابرس تأیید این است که گزارش‌ها و صورت‌های مالی تصویری مطلوب و درست از عملیات تجاری و وضعیت واحد تجاری در دوره زمانی خاص ارائه می‌دهد.
- آن‌ها گزارش را به طور مستقل تأیید می‌کنند. حسابرس برای سهام‌داران و سایرین یک محافظت مستقل فراهم می‌آورد.
2. استانداردهای حسابداری باید هماهنگ باشد تا مقایسه یک سال با سال بعد و یا یک شرکت با شرکت دیگر ممکن باشد.

فصل 5: تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

آشنایی با تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

1. نسبت مالی یعنی مقایسه دو قلم از صورت‌های مالی یک واحد تجاری.
2. از طریق مقایسه نسبت‌های مالی با معیارها می‌توان عملکرد شرکت را با بهترین عملکرد در آن حوزه یا بهترین بخش‌های شرکت مقایسه کرد و از این طریق استانداردها و اهداف برتر را تعیین نمود.
3. یک معیار پایه ممکن است بهترین ارقام در صنعت مورد نظر و یا بهترین ارقام به دست آمده در بهترین بخش یک شرکت باشد.

نسبت‌های سودآوری

$$\text{نسبت سود عملیاتی} = \frac{\text{سود عملیاتی}}{\text{فروش}}$$

این نسبت از حدود 3% در سال 13x5 به حدود 5% در سال 13x9 افزایش یافته است. بدین دلیل که بهای تمام شده فروش‌ها به عنوان درصدی از فروش به دلیل افزایش کارایی یا کاهش هزینه کاهش یافته است. بنابراین، تحقیق مفصل‌تر برای بررسی بهای تمام شده فروش‌ها و هزینه‌ها ضروری است. همچنین بررسی بخش‌های مختلف فعالیت عملیاتی نیز ممکن است ضرورت داشته باشد. مثل: فعالیت‌های ساختمانی مختلف که توسط شرکت برای تعیین سودآورترین آن‌ها انجام می‌شود.

نسبت نقدینگی

13x7

دارایی‌های جاری

97

موجودی کالا

600

مطالبات (بدهکاران)

826

سرمایه‌گذاری‌ها

125

موجودی نقد و بانک‌ها

1648

(1604)

بستانکاران: مبالغ بدهی با سررسید یک سال

44

خالص دارایی‌های جاری

1. رقم مربوط به بستانکاران در داخل پراتنز نشان داده می‌شود زیرا بیانگر بدهی‌هایی است که شرکت به بستانکاران دارد.
2. سرمایه در گردش، شرکت نظافت را قادر می‌سازد تا عملیات روز خود را، مثل پرداخت حقوق، خرید سهام جدید و مانند آن، انجام دهد.
3. نسبت جاری برابر است با: $1604 \div 1648$
4. نسبت بازده آبی برابر است با: $1551 \div 1604$

نسبت‌های بازده سرمایه

1. هزینه سرمایه یعنی بازده مالی که سرمایه‌گذاران از سرمایه خود انتظار دارند.
2. بازده سهام یعنی بازدهی که سهام‌داران واقعاً دریافت می‌کنند - که باید دست‌کم با هزینه سرمایه برابر باشد در غیر این صورت سرمایه‌گذاران ممکن است به دنبال انتقال سرمایه‌گذاری خود به جای دیگری باشند.
3. بازده سهام یعنی بازده سرمایه سهام‌داران. بازده سرمایه به‌کار گرفته شده فراتر از این است و تمام اشکال سرمایه شخص ثالث را در سرمایه وارد می‌کند. بدین ترتیب ROCE یعنی بازده تمام سرمایه مورد استفاده در واحد تجاری.

نسبت‌های اهرمی

1. سهام‌داران در شرکت سبز بیشترین ریسک را پذیرا می‌شوند زیرا 75 درصد سرمایه شرکت در اوراق بهادار با بهره ثابت است. این بدین معناست که سهام‌داران بعد از صف طولانی افرادی قرار دارند که به آن‌ها در زمان تقسیم سود قبل از سهام‌داران، پرداخت می‌شود.
2. اگر شرکت سبز به فروش بیشتر سهام ممتاز و سایر اشکال سرمایه قرضه ادامه دهد، در هر سال بهره فراوانی باید پرداخت شود. اگر سودها ضعیف باشد ممکن است شرکت قادر به پرداخت بهره نباشد.
3. نسبت اهرمی برای شرکت سبز برابر است با 3:1 و برای شرکت زرد برابر است با 1:3.

نسبت کارایی

1. دوره وصول مطالبات به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{دوره وصول مطالبات} = \frac{\text{بدهکاران}}{\text{فروش نسبی}} \times 365$$

- دوره بازپرداخت بدهی‌ها به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{دوره بازپرداخت بدهی‌ها} = \frac{\text{بستانکاران تجاری}}{\text{بهای تمام شده فروش}} \times 365$$

بازده سرمایه به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{بازده سرمایه} = \frac{\text{بهای تمام شده فروش}}{\text{سرمایه سهام}}$$

بهره‌برداری از سرمایه مورد استفاده به صورت زیر محاسبه می‌شود

$$\text{بهره‌برداری از سرمایه مورد استفاده} = \frac{\text{فروش}}{\text{سرمایه به‌کار گرفته شده}}$$

2. دلایلی برای جلب توجه وجود دارد زیرا طبق ارقام ارائه شده:

- بدهکاران به طور متوسط طی مدت زمان بیشتری پرداخت انجام می‌دهند - 65 روز در سال 13x9 در مقایسه با 50 روز در سال 13x8.
- گردش سهام آهسته‌تر است - ده برابر در سال 13x9 در مقایسه با پانزده برابر در سال 13x8.
- بهره‌برداری از سرمایه مورد استفاده از 1/5 به 1/2 کاهش یافته است و بیانگر این است که سرمایه شرکت به طور مؤثر برای انجام فروش‌ها مانند گذشته مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. آیا تصویر شرکت و محصولات آن رو به زوال است؟

محدودیت‌های تجزیه و تحلیل نسبت‌ها

کاهش نسبت‌هایی از قبیل سودآوری ممکن است به این دلیل باشد که در حال حاضر شرکت به منظور تضمین سود بلند مدت بیشتر سرمایه‌گذاری می‌کند. فقط توجه به شاخص‌های کوتاه مدت اهمیت ندارد. همچنین ممکن است بعضی از این اطلاعات کلیدی در گزارش‌های مالی منتشر شده از قلم افتاده باشد که روند واقعی عملکرد را مخفی نگه می‌دارد - تحریف تحلیل نسبت.

فصل 6: اطلاعات مالی در رسانه‌ها - سهام و اوراق قرضه شرکتی

خواندن صفحات مالی یک روزنامه

1. قیمت سهام احتمال افزایش دارد. زیرا سرمایه‌گذارانی که به دنبال بازده مناسب هستند همانند سرمایه‌گذاران علاقمند به رشد، درصد خرید این سهام هستند. این امر منجر می‌شود به نسبت بالای P/E که خرید بیشتر را برمی‌انگیزد و قیمت را افزایش می‌دهد.
2. سهام سرمایه ریسک بیشتری دارد، اما سهم بیشتری از سودها را در سال‌های خوب به دست می‌آورد. دارندگان سهام سرمایه در مقایسه با دارندگان سهام قرضه، دارای حق رأی و سایر مزایای ممتاز بهتر نیز هستند.

فصل 2: اهمیت شرکت

منابع تأمین مالی از سوی شخص ثالث

1. اوراق قرضه وام‌هایی با نرخ بهره ثابت هستند که در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرند. این اوراق، اوراق بهادار با نرخ بهره ثابت هستند که باید قبل از این که بازپرداخت به سهام‌داران عادی صورت بگیرد، پرداخت شود.
2. سهام قرضه قابل تبدیل، اوراق قرضه‌ای هستند که می‌توان آن‌ها را در آینده به سهام تبدیل کرد.

گزارش‌های مؤسسات حسابرسی

چهار عنصر اصلی عبارتند از:

1. عنوان که مخاطب گزارش را بیان می‌کند یعنی سهام‌داران.
2. بند مقدمه که صورت‌های مالی حسابرسی شده را بیان می‌کند.
3. بخش‌هایی که مسئولیت مدیران و حساب‌رسان، مبنای اظهار نظر حسابرس را بیان می‌کند.
4. امضای حسابرسی و تاریخ.

صورت‌های مالی اساسی

1. صورت سود و زیان
2. ترازنامه
3. صورت جریان وجوه نقد

فصل 3: خواندن گزارش‌های شرکتی

اجزای اصلی گزارش‌های شرکتی

1. قوانین بورس اوراق بهادار، الزامات قانونی، استانداردهای حسابداری، آیین‌نامه بهترین عملکرد حاکمیت شرکتی.
2. گزارش هیئت‌مدیره، گزارش حساب‌رسان، صورت سود و زیان، ترازنامه، صورت جریان وجوه نقد، صورت سود و زیان جامع، یادداشت‌های توضیحی.

فصل 4: حساب‌ها و صورت‌های مالی

صورت سود و زیان

1. صورت سود و زیان شرکت سلامت در 29 اسفندماه 13x7

هزار ریال

350	فروش
200	بهای تمام شده فروش
150	سود ناخالص
50	هزینه‌های اداری
100	سود عملیاتی
(10)	سود تضمین شده پرداختنی
90	سود قبل از مالیات
(15)	مالیات
75	سود سال مالی (بعد از مالیات)
25	سود سهام (تقسیمی)
50	سود انباشته

2. الف) فروش یعنی ارزش فروش‌های انجام شده.
- ب) بهای تمام شده فروش یعنی مخارج مستقیم این فروش‌ها.
- ج) هزینه یعنی مخارج اداره واحد تجاری مثل هزینه‌های اداری از قبیل بازاریابی و مخارج ارسال.

ترازنامه

1. دارایی‌ها یعنی آن چه که واحد تجاری مالک یا طلب‌کار است، در صورتی که بدهی‌ها یعنی آن چه که واحد تجاری مدیون است.
2. دارایی‌ها = سرمایه + بدهی‌ها
3. ساختمان‌ها و ماشین‌آلات نمونه‌هایی از دارایی‌های ثابت مشهود هستند.

نکات برجسته مالی

سهام‌داران خوش‌بین خواهند بود زیرا بازده به طور پیوسته از بیش از 70m ریال به 185m ریال افزایش داشته است. شاید مهم‌ترین نکته این باشد که شرکت قادر بوده است به طور روز افزون سود تقسیمی بیش‌تری را بپردازد که از 3/35 ریال در سال 13x5 به 8/6 ریال در سال 13x9 افزایش یافته است.

پیام رئیس هیئت‌مدیره و پیام مدیرعامل

1. این‌ها الزامات قانونی نیستند. گرچه معمولاً در گزارش شرکت بیان می‌شوند. گزارش‌دهی به سهام‌داران یک الزام قانونی برای مدیران است.
2. یک گزارش بدبینانه منجر به عدم اطمینان می‌گردد به طوری که قیمت سهام کاهش خواهد یافت. یک ارزیابی بیش از حد خوش‌بینانه نیز منجر به افزایش قیمت سهم بیش از ارزش واقعی شرکت می‌شود.
3. کل ذی‌نفعان، مثل مسؤولان مالیاتی، رقیبان، مشتریان، عرضه‌کنندگان، کارکنان و مانند آن.

گزارش مدیران و گزارش حاکمیت شرکتی

1. معمولاً این بیانیه در بخش حاکمیت شرکتی گزارش ظاهر می‌شود.
2. تهیه گزارش مدیران اجباری است.
3. مسؤولیت پاسخ‌گویی شامل بررسی دقیق و پیوسته، ارائه گزارش کامل حاکمیت شرکتی و اداره شرکت است. گزارش در مورد حاکمیت شرکتی یک ایده کلی از چگونگی سازمان‌دهی و کنترل شرکت ارائه می‌دهد.

خرید و فروش اوراق سهام

1. شرکت پ تا 133 واحد نوسان و شرکت ت تا 121 واحد نوسان داشته است. احتمالاً علت این است که ارقام معاملاتی طی دوره مربوطه نوسان داشته است یا واحدهای تجاری ممکن است در مذاکرات کسب مالکیت شرکت کرده باشند. بازده سهم نیز ممکن است بهتر یا بدتر شده باشد.

2. ب و ت بیشترین نسبت P/E را دارند.

3. ت تا 9/5 افزایش داشته است که بیانگر نتایج معاملات خوب در آن زمان و کسب سود در مقابل پیشرو بازار، ج است.

4. هوا- فضا و حفاظت محیط زیست، اتومبیل‌ها، بانک‌ها، نوشیدنی‌ها، مواد شیمیایی و مانند آن.

نسبت‌های مهم برای سهامداران

1.

$$\text{سود خالص (بعد از کسر مالیات و سود سهام ممتاز)} \\ \text{میانگین تعداد سهام عادی منتشر شده} = \text{سود هر سهم (EPS)}$$

بیانگر میزان سود حاصل شده هر سهم از شرکت است که حق سهامداران است.

2. بازده سود (تقسیمی)

$$\frac{\text{سود تقسیمی هر سهم}}{\text{قیمت سهم}} \times 100$$

3. نسبت P/E نشان می‌دهد که پرداخت سودهای جاری یک سهم در یک شرکت چند سال طول می‌کشد. این نسبت بر اساس قیمت به سود هر سهم اندازه‌گیری می‌شود و شاخص خوبی برای تعیین سرعت رشد یک شرکت است.

FTSE و سایر شاخص‌ها

1. شاخص FTSE100 شاخصی است با مبنای 1,000، که بیانگر 100 شرکت برتر پذیرفته شده در بورس است. FTSE250 از 250 شرکت بعدی تشکیل می‌شود.

2. داوجونز و نیکی

3. بدبینی کلی نسبت به اقتصاد یا موجودی منفی غیرمترقبه، به کاهش کل شاخص سهم منجر می‌گردد.

اوراق قرضه دولتی و شرکتی

1. اوراق قرضه مطمئن همان اوراق قرضه دولتی هستند. آن‌ها را اوراق قرضه مطمئن می‌نامند زیرا باز پرداخت آن‌ها مطمئن و پشتوانه آن‌ها دولت است. قیمت اوراق قرضه در بازار نیز به نزدیکی بازپرداخت آن وابستگی دارد.

هر چه زمان بازپرداخت اوراق قرضه نزدیک‌تر باشد، قیمت آن‌ها به ارزش اسمی‌شان نزدیک‌تر می‌شود. به علاوه، قیمت به بهره پرداختی نیز بستگی دارد که با توجه به نرخ بهره بازار در زمان انتشار این اوراق تعیین می‌شود.

2. هرچه نرخ بهره بازار در زمان انتشار اوراق قرضه مطمئن، بیشتر باشد، قیمت معامله پائین‌تر است، هر چند که سایر عوامل مانند نزدیک بودن زمان بازپرداخت نیز اهمیت دارد.

قیمت‌های صندوق مدیریت شده

1. صندوق سرمایه‌گذاری مشترک یعنی صندوق امانی تحت مدیریت سرمایه‌گذاران حرفه‌ای و یک شرکت امانی، دارنده سید سهام است. این صندوق‌های امانی به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند که از طریق خرید سهام در چند بخش و در چند شرکت خصوصی، ریسک را توزیع کنند.

2. درآمد یعنی بازده سالانه سهام، به صورت یک سود سهام تقسیمی (یا بهره) می‌باشد، در حالی که رشد به افزایش ارزش سهام یا اوراق مربوط می‌شود.

فرهنگ زیر تعاریفی از اصطلاحات و لغاتی که در متن تعریف نشده است ارائه می‌دهد.

استانداردهای حسابداری قوانین و مقررات حاکم بر اندازه‌گیری و یا افشای انواع خاصی از معاملات است.

هزینه اداری مخارجی است که با تولید و تحویل کالا و خدمات به مشتری ارتباطی ندارد مانند مخارج بازاریابی.

بازار سرمایه‌گذاری جایگزین (AIM) بازاری است برای شرکت‌های کوچکتر و جدیدتر در بورس سهام.

ترازنامه تصویری کلی از دارایی‌ها، بدهی‌ها و منابع سرمایه یک موسسه در یک لحظه زمانی را نشان می‌دهد.

مبنا ملاک مناسبی است برای مقایسه، مثلاً صورت حساب دستمزد سال گذشته مبنایی است برای اندازه‌گیری صورت حساب دستمزد امسال.

شرکت‌های معتبر شرکت‌هایی که دارای سابقه بلند مدت و مداوم در افزایش سود و پرداخت پیوسته سود تقسیمی هستند.

هیئت‌مدیره مدیران ارشد یک شرکت که برای مدیریت بر فعالیت‌های شرکت تعیین شده‌اند.

کمیته کدبری کمیته‌ای است که قانونی برای تشدید جنبه‌های مختلف نظارت مالی شرکت‌ها طراحی نموده است و تعیین کمیته‌های پاداش و حسابرسی از جمله توصیه‌های آن است.

رئیس هیئت‌مدیره یک شرکت فردی است در سمت ریاست هیئت‌مدیره و نماینده اصلی سهام‌داران.

مدیرعامل نماینده اصلی مدیر و کارکنان یک شرکت، در سمت اداره روزانه آن است.

قانون ترکیبی در مورد حاکمیت شرکتی مجموعه گرد آمده‌ای است از توصیه‌های کمیته‌های کدبری، همپل، گرین بری

که نتیجه نهایی آن گزارشگری شفاف‌تر توسط شرکت به ویژه در ارتباط با پرداخت حقوق و پاداش مدیران و نیز الزام شرکت‌ها به رعایت الزامات حاکمیت شرکتی بوده است.

دفتر ثبت شرکت‌ها نام مکان ثبت شرکت‌ها که در آن اطلاعات قانونی مورد نیاز در مورد شرکت‌های سهامی عام و خاص باید نزد ثبت‌کننده شرکت‌ها بایگانی شود.

شرکت هرگونه واحد تجاری را گویند که دارای هویت حقوقی جدا از اعضای آن باشد، بیشتر شرکت‌ها محدود هستند و اکثراً تحت قانون شرکت‌ها به ثبت می‌رسد.

بهای تمام شده فروش یعنی بهای ساخت محصول و خدمات فروخته شده به مشتریان.

مدیران افرادی هستند که توسط سهام‌داران یک شرکت برای مراقبت از منافعشان انتخاب می‌شوند.

مخارج توزیع یعنی بهای تمام شده رساندن محصول شرکت از کارخانه به مشتری.

سود سهام تقسیمی یعنی مبلغی که از سود شرکت به سهام‌داران پرداخت می‌شود.

سهام قرضه وامی است که می‌توان مثل سهام یک شرکت خرید و فروش کرد.

ارزش اسمی ارزش ثبت شده یک سهم در سوابق حسابداری.

فهرست رسمی بازار اصلی بورس سهام برای شرکت‌های تاسیس شده است.

نسبت یعنی رابطه بین یک متغیر با متغیر دیگر واحد تجاری مثل سود به فروش.

بازده سرمایه به کار گرفته شده یعنی سود قبل از بهره که به عنوان درصد سرمایه مورد استفاده اظهار می‌شود.

زمان تسویه تاریخی است که تا آن زمان باید بابت تمام خریدها، از سوی خریدار پرداخت و از سوی فروشنده تحویل صورت گیرد.

صرف سهام یعنی تفاوت بین مبلغ دریافت شده و ارزش اسمی در زمان انتشار سهام جدید توسط شرکت.

نقدینگی توان پرداخت حقوق، صورت حساب عرضه‌کنندگان و سایر تعهدات در زمان دین است.

ذی نفعان افراد ذی‌نفع در گردش واحد تجاری را گویند.

اقدام مشهود یعنی اقدام فیزیکی که قابل دیدن و لمس کردن باشد.

سرمایه در گردش یعنی منابع مالی که یک شرکت را قادر می‌سازد تا فعالیت روزانه خود را ادامه دهد، مثلاً داشتن سهام برای فروش، توان اعتبار دهی به مشتریان و داشتن وجه نقد برای پرداخت بدهی در زمان مقرر.

بازده یعنی نرخ سود برای سهام‌داران در صورتی که عواید شرکت به‌عنوان سود تقسیمی بین آن‌ها توزیع شده باشد. هر چه بازده بیشتر باشد، پول بیشتری به سهام‌داران تعلق می‌گیرد.

پیوست

1- در کشور ایران، قوانین مربوط به انواع شرکتها، نحوه ثبت شرکتها، وضعیت قانونی آنها و سایر موارد مربوط به امور تجاری در قانون تجارت مصوب سال 1311 و اصلاحیه بعدی آن در سال 1347 بیان شده است.

2- طبق قانون تجارت شرکت‌های تجاری بر هفت قسم است:

- 1- شرکت سهامی
- 2- شرکت با مسولیت محدود
- 3- شرکت تضامنی
- 4- شرکت مختلط غیرسهامی
- 5- شرکت مختلط سهامی
- 6- شرکت نسبی
- 7- شرکت تعاونی تولید و مصرف

تعریف و برخی قوانین مربوط به این شرکتها بشرح زیر می باشد:

(1) **شرکت سهامی**، شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسولیت صاحبان سهام، محدود به مبلغ اسمی سهام آنهاست. شرکت سهامی به دو نوع تقسیم می‌شود:
نوع اول - شرکت‌هایی که موسسین آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تامین می‌کنند. این‌گونه شرکت‌ها **شرکت سهامی عام** نامیده می‌شوند.

نوع دوم - شرکت‌هایی که تمام سرمایه آنها در موقع تاسیس منحصرآ توسط موسسین تامین گردیده است. این‌گونه شرکت‌ها **شرکت سهامی خاص** نامیده می‌شوند.

(2) **شرکت با مسولیت محدود** شرکتی است که بین دو یا چند نفر برای امور تجاری تشکیل شده و هر یک از شرکاء بدون این‌که سرمایه به سهام یا قطعات سهام تقسیم شده باشد فقط تا میزان سرمایه خود در شرکت مسؤل قروض و تعهدات شرکت است.

در اسم شرکت باید عبارت (با مسولیت محدود) قید شود و الا آن شرکت در مقابل اشخاص ثالث شرکت تضامنی محسوب و تابع مقررات آن خواهد بود. اسم شرکت نباید متضمن اسم هیچ یک از شرکاء باشد و الا شریکی که اسم او در اسم شرکت قید شده در مقابل اشخاص ثالث حکم شریک ضامن در شرکت تضامنی را خواهد داشت.

شرکت با مسولیت محدود وقتی تشکیل می‌شود که تمام سرمایه نقدی تادیه و سهم‌الشرکه غیرنقدی نیز تقویم و تسلیم شده باشد. هر یک از شرکاء به نسبت سهمی که در شرکت دارد دارای رای خواهد بود مگر اینکه اساسنامه ترتیب دیگری مقرر داشته باشد. روابط بین شرکاء در این نوع شرکت تابع اساسنامه است اگر در اساسنامه راجع به تقسیم نفع و ضرر مقررات خاصی نباشد تقسیم مزبور به نسبت سرمایه شرکاء به عمل خواهد آمد.

(3) **شرکت تضامنی** شرکتی است که در تحت اسم مخصوص برای امور تجاری بین دو یا چند نفر با مسئولیت تضامنی تشکیل می‌شود: اگر دارایی شرکت برای تادیه تمام قروض کافی نباشد هر یک از شرکاء مسئول پرداخت تمام قروض شرکت است. هر قراری که بین شرکاء برخلاف این ترتیب داده شده باشد در مقابل اشخاص ثالث کان لم یکن خواهد بود.

در اسم شرکت تضامنی باید عبارت (شرکت تضامنی) و لاقول اسم یک نفر از شرکاء ذکر شود. در صورتی که اسم شرکت مشتمل بر اسمی تمام شرکاء نباشد باید بعد از اسم شریک یا شرکایی که ذکر شده است عبارتی از قبیل (و شرکاء) یا (و برادران) قید شود.

شرکت تضامنی وقتی تشکیل می‌شود که تمام سرمایه نقدی تادیه و سهم‌الشرکه غیرنقدی نیز تقویم و تسلیم شده باشد. در شرکت تضامنی منافع به نسبت سهم‌الشرکه بین شرکاء تقسیم می‌شود مگر آنکه شرکت‌نامه غیر از این ترتیب را مقرر داشته باشد.

در شرکت تضامنی هیچ یک از شرکاء نمی‌تواند سهم خود را به دیگری منتقل کند مگر به رضایت تمام شرکاء. مادام که شرکت تضامنی منحل نشده مطالبه قروض آن باید از خود شرکت به عمل آید و پس از انحلال طلبکاران شرکت می‌توانند برای وصول مطالبات خود به هر یک از شرکاء که بخواهند و یا به تمام آنها رجوع کنند، و در هر حال هیچ‌یک از شرکاء نمی‌توانند به استناد اینکه میزان قروض شرکت از میزان سهم او در شرکت تجاوز می‌نماید از تادیه قروض شرکت امتناع ورزد. فقط در روابط بین شرکاء مسئولیت هر یک از آنها در تادیه قروض شرکت به نسبت سرمایه خواهد بود که در شرکت گذاشته است آن هم در صورتی که در شرکت‌نامه ترتیب دیگری اتخاذ نشده باشد. هر شرکت تضامنی می‌تواند با تصویب تمام شرکاء به شرکت سهامی مبدل گردد در این صورت رعایت تمام مقررات راجعه به شرکت سهامی الزامی است.

(4) **شرکت مختلط غیرسهامی** شرکتی است که برای امور تجاری در تحت اسم مخصوصی بین یک یا چند نفر شریک ضامن و یک یا چند نفر شریک با مسئولیت محدود بودن انتشار سهام تشکیل می‌شود. شریک ضامن مسئول کلیه قروضی است که ممکن است علاوه بر دارایی شرکت پیدا شود شریک با مسئولیت محدود کسی است که مسئولیت او فقط تا میزان سرمایه‌ای است که در شرکت گذارده و یا بایستی بگذارد. در اسم شرکت باید عبارت (شرکت مختلط) و لاقول اسم یکی از شرکاء ضامن قید شود. شریک ضامن را وقتی می‌تواند شخصا برای قروض شرکت تعقیب نمود که شرکت منحل شده باشد. اگر دارایی شرکت برای تادیه تمام قروض آن کافی نباشد طلبکاران آن حق دارند بقیه طلب خود را از دارایی شخصی تمام یا هر یک از شرکاء ضامن وصول کنند در این صورت بین طلبکاران شرکت و طلبکاران شخصی شرکاء ضامن تفاوتی نخواهد بود.

روابط بین شرکاء با رعایت مقررات تابع شرکت نامه خواهد بود. هر یک از شرکاء با مسئولیت محدود که اسمش جزء اسم شرکت باشد در مقابل طلبکاران شرکت شریک ضامن محسوب خواهد شد. هر قراری که برخلاف این ترتیب بین شرکاء داده شده باشد در مقابل اشخاص ثالث بی‌اثر است.

اداره شرکت مختلط غیرسهامی به عهده شریک یا شرکای ضامن و حدود اختیارات آنها همان است که در مورد شرکاء شرکت تضامنی مقرر است. شریک با مسئولیت محدود نه به عنوان شریک حق اداره کردن شرکت را دارد نه

اداره امور شرکت از وظایف او است. ضمناً هیچ شریک با مسئولیت محدود نمی‌تواند بدون رضایت سایر شرکاء شخص ثالثی را با انتقال تمام یا قسمتی از سهم‌الشرکه خود به او داخل در شرکت کند.

(5) **شرکت مختلط سهامی** شرکتی است که در تحت اسم مخصوصی بین یک عده شرکاء سهامی و یک یا چند نفر شریک ضامن تشکیل می‌شود. شرکاء سهامی کسانی هستند که سرمایه آنها به صورت سهام یا قطعات سهام متساوی‌القیمه درآمده و مسئولیت آنها تا میزان همان سرمایه است که در شرکت دارند. شریک ضامن کسی است که سرمایه او به صورت سهام در نیامده و مسئول کلیه قروضی است که ممکن است علاوه بر دارایی شرکت پیدا شود. در صورت تعدد شریک ضامن مسئولیت آنها در مقابل طلبکاران و روابط آنها با یکدیگر تابع مقررات شرکت تضامنی خواهد بود.

در اسم شرکت باید عبارت (شرکت مختلط) و لاقلاً اسم یکی از شرکاء ضامن قید شود.

مدیریت شرکت مختلط سهامی مخصوص به شریک یا شرکاء ضامن است.

(6) **شرکت نسبی** شرکتی است که برای امور تجاری در تحت اسم مخصوص بین دو یا چند نفر تشکیل و مسئولیت هر یک از شرکاء به نسبت سرمایه‌ای است که در شرکت گذاشته.

در اسم شرکت نسبی عبارت (شرکت نسبی) و لاقلاً اسم یک نفر از شرکاء باید ذکر شود. در صورتی که اسم شرکت مشتمل بر اسامی تمام شرکاء نباشد بعد از اسم شریک یا شرکایی که ذکر شده عبارتی از قبیل «وشرکاء» و «برادران» ضروری است.

مادام که شرکت نسبی منحل نشده مطالبه قروض آن باید از خود شرکت به عمل آید فقط پس از انحلال طلبکاران می‌توانند با رعایت ماده فوق به فرد فرد شرکاء مراجعه کنند. اگر دارایی شرکت نسبی برای تادیه تمام قروض شرکت کافی نباشد هر یک از شرکاء به نسبت سرمایه که در شرکت داشته مسئول تادیه قروض شرکت است.

(7) **شرکت تعاونی تولید** شرکتی است که بین عده‌ای ارباب حرف تشکیل می‌شود و شرکاء مشاغل خود را برای تولید و فروش اشیاء یا اجناس به کار می‌برند.

شرکت تعاونی مصرف شرکتی است که برای مقاصد ذیل تشکیل می‌شود:

1- فروش اجناس لازمه برای مصارف زندگانی اعم از اینکه اجناس مزبور را شرکاء ایجاد کرده یا خریده باشند.

2- تقسیم نفع و ضرر بین شرکاء به نسبت خرید هر یک از آنها.

شرکت تعاونی اعم از تولید یا مصرف ممکن است مطابق اصول شرکت سهامی یا بر طبق مقررات مخصوصی که با تراضی شرکاء ترتیب داده شده باشد تشکیل بشود.

3- در شرکت سهامی (اعم از سهامی عام یا سهامی خاص) تعداد شرکا نباید از سه نفر کمتر باشد.

4- طبق تعریف استانداردهای حسابداری ایران حق امتیاز و فرانشیز مجوز استفاده از حقوق دیگران است که صاحب حق براساس توافقنامه در قبال دریافت مبلغ مشخصی، امتیاز ساخت و حق فروش تولیدات یا انجام خدمات مشخص، استفاده از نام یا علامت تجاری را به خریدار اعطا می‌کند. در توافقنامه معمولاً محدودیت‌ها و تعهدات طرفین مشخص می‌شود. این محدودیت‌ها از جمله ممکن است در مورد کیفیت محصولات، نرخ‌ها و

قیمت تولیدات یا الزام بر خرید کالا از محل مشخص باشد. برای تحصیل حق امتیاز و فرانشیز، مبالغی به طور یکجا در زمان انعقاد قرارداد، در طول قرارداد و یا با ترکیبی از این دو شیوه پرداخت می‌شود. مبالغی که در ابتدا یکجا پرداخت می‌شود

5- طبق قانون تجارت **شرکت تعاونی تولید** شرکتی است که بین عده‌ای ارباب حرف تشکیل می‌شود و شرکاء مشاغل خود را برای تولید و فروش اشیاء یا اجناس به کار می‌برند.

شرکت تعاونی مصرف شرکتی است که برای مقاصد ذیل تشکیل می‌شود:

3- فروش اجناس لازمه برای مصارف زندگانی اعم از اینکه اجناس مزبور را شرکاء ایجاد کرده یا خریده باشند.

4- تقسیم نفع و ضرر بین شرکاء به نسبت خرید هر یک از آنها.

6- مقررات مربوط به تاسیس، ثبت و اداره شرکتها در ایران در قانون تجارت تصریح شده است.

7- بر اساس الزامات قانون تجارت طرح اساسنامه باید با قید تاریخ به امضا موسسین رسیده و مشتمل بر مطالب زیر باشد:

1- نام شرکت.

2- موضوع شرکت به طور صریح و منجز.

3- مدت شرکت.

4- مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن اگر تاسیس شعبه موردنظر باشد.

5- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک.

6- تعداد سهام بی‌نام و با نام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که ایجاد سهام ممتاز موردنظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهام.

7- تعیین مبلغ پرداخت شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود که به هر حال از پنج سال متجاوز نخواهد بود.

8- نحوه انتقال سهام با نام.

9- طریقه تبدیل سهام با نام به سهام بی‌نام و بالعکس.

10- در صورت پیش‌بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن.

11- شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت.

12- مواقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی.

13- مقررات راجع به حدنصاب لازم جهت تشکیل مجامع عمومی و ترتیب اداره آنها.

14- طریقه شور و اخذ رای و اکثریت لازم برای معتبربودن تصمیمات مجامع عمومی.

15- تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت ماموریت آنها و نحوه تعیین جانشین برای مدیرانی که فوت یا استعفا می‌کنند یا محجور یا معزول یا به جهات قانونی ممنوع می‌گردند.

16- تعیین وظایف و حدود اختیارات مدیران.

- 17- تعداد سهام تضمینی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.
- 18- قید اینکه شرکت یک بازرس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازرس.
- 19- تعیین آغاز و پایان سال مالی شرکت موعده تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسلیم آن به بازرسان و به مجمع عمومی سالانه.
- 20- نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن.
- 21- نحوه تغییر اساسنامه.

8- طبق قانون تجارت مصوب سال 1311، برای شرکتهای تضامنی شرکتنامه تهیه می شود که در آن مقررات مربوط به روابط بین شرکا شامل مواردی همچون نحوه تقسیم سود، مسئولیت شرکا در تادیه قروض شرکت، میزان سهم الشرکه هر یک از شرکا و ... ذکر می شود.

9- در شرکتهای سهامی عام عبارت "شرکت سهامی عام" و در شرکتهای سهامی خاص عبارت "شرکت سهامی خاص" باید قبل از نام شرکت یا بعد از آن بدون فاصله با نام شرکت در کلیه اوراق و اطلاعیه ها و آگهی های شرکت بطور روشن و خوانا قید شود.

10- براساس الزامات تعیین شده در قانون تجارت، در موقع تاسیس سرمایه شرکتهای سهامی عام از پنج میلیون ریال و سرمایه شرکتهای سهامی خاص از یک میلیون ریال نباید کمتر باشد.

11- طبق قانون تجارت برای تاسیس شرکتهای سهامی عام موسسین باید اقلام 20 درصد سرمایه شرکت را خود تعهد کرده و لااقل 35 درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام «شرکت در شرف تاسیس» نزد یکی از بانکها سپرده سپس اظهارنامه ای به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام که به امضاء کلیه موسسین رسیده باشد در تهران به اداره ثبت شرکتها و در شهرستانها به دایره ثبت شرکتها و در نقاطی که دایره ثبت شرکتها وجود ندارد به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم و رسید دریافت کنند.

اظهارنامه مذکور باید باقید تاریخ به امضاء کلیه موسسین رسیده و موضوعات زیر مخصوصا در آن ذکر شده باشد:

- 1- نام شرکت.
- 2- هویت کامل و اقامتگاه موسسین.
- 3- موضوع شرکت.
- 4- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک.
- 5- تعداد سهام با نام و بی نام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که سهام ممتاز نیز موردنظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهام.

6- میزان تعهد هر یک از موسسین و مبلغی که پرداخت کرده‌اند با تعیین شماره حساب و نام بانکی که وجوه پرداختی در آن واریز شده است. در مورد آورده غیرنقد تعیین اوصاف و مشخصات و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف آورده غیرنقد اطلاع حاصل نمود.

7- مرکز اصلی شرکت.

8- مدت شرکت.

طرح اساسنامه نیز باید با قید تاریخ به امضاء موسسین رسیده و مشتمل بر مطالب زیر باشد:

1- نام شرکت.

2- موضوع شرکت به طور صریح و منجز.

3- مدت شرکت.

4- مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن اگر تاسیس شعبه موردنظر باشد.

5- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک.

6- تعداد سهام بی‌نام و بانام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که ایجاد سهام ممتاز موردنظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این‌گونه سهام.

7- تعیین مبلغ پرداخت شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود که به هر حال از پنج سال متجاوز نخواهد بود.

8- نحوه انتقال سهام بانام.

9- طریقه تبدیل سهام با نام به سهام بی‌نام و بالعکس.

10- در صورت پیش‌بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن.

11- شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت.

12- مواقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی.

13- مقررات راجع به حدنصاب لازم جهت تشکیل مجامع عمومی و ترتیب اداره آنها.

14- طریقه شور و اخذ رای و اکثریت لازم برای معتبربودن تصمیمات مجامع عمومی.

15- تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت ماموریت آنها و نحوه تعیین جانشین برای مدیرانی که فوت یا استعفا می‌کنند یا محجور یا معزول یا به جهات قانونی ممنوع می‌گردند.

16- تعیین وظایف و حدود اختیارات مدیران.

17- تعداد سهام تضمینی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.

18- قید اینکه شرکت یک بازرس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت ماموریت بازرس.

19- تعیین آغاز و پایان سال مالی شرکت و موعد تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسلیم آن به بازرسان و به مجمع عمومی سالانه.

20- نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن.

21- نحوه تغییر اساسنامه.

طرح اعلامیه پذیره‌نویسی نیز باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

1- نام شرکت.

- 2- موضوع شرکت و نوع فعالیت‌هایی که شرکت به منظور آن تشکیل می‌شود.
  - 3- مرکز اصلی شرکت و شعب آن در صورتی که تاسیس شعبه موردنظر باشد.
  - 4- مدت شرکت.
  - 5- هویت کامل و اقامتگاه و شغل موسسین، در صورتی که تمام یا بعضی از موسسین در امور مربوط به موضوع شرکت یا امور مشابه با آن سوابق یا اطلاعات یا تجاربی داشته باشند ذکر آن به اختصار.
  - 6- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک و تعداد و نوع سهام در مورد سرمایه غیرنقد شرکت، تعیین مقدار و مشخصات و اوصاف و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف سرمایه غیرنقد اطلاع حاصل نمود.
  - 7- در صورتی که موسسین مزایایی برای خود در نظر گرفته‌اند تعیین چگونگی و موجبات آن مزایا به تفصیل.
  - 8- تعیین مقداری از سرمایه که موسسین تعهد کرده و مبلغی که پرداخت کرده‌اند.
  - 9- ذکر هزینه‌هایی که موسسین تا آن موقع جهت تدارک مقدمات تشکیل شرکت و مطالعاتی که انجام گرفته است پرداخت کرده‌اند و برآورد هزینه‌های لازم تا شروع فعالیت‌ها شرکت.
  - 10- در صورتی که انجام موضوع شرکت قانوناً مستلزم موافقت مراجع خاصی باشد ذکر مشخصات اجازه نامه یا موافقت اصولی آن مراجع.
  - 11- ذکر حداقل تعداد سهامی که هنگام پذیرهنویسی باید توسط پذیرهنویس تعهد شود و تعیین مبلغی از آن که باید مقارن پذیرهنویسی نقدا پرداخت گردد.
  - 12- ذکر شماره و مشخصات حساب بانکی که مبلغ نقدی سهام مورد تعهد باید به آن حساب پرداخت شود و تعیین مهلتی که طی آن اشخاص ذی‌علاقه می‌توانند برای پذیرهنویسی و پرداخت مبلغ نقدی به بانک مراجعه کنند.
  - 13- تصریح به اینکه اظهارنامه موسسین به انضمام طرح اساسنامه برای مراجعه علاقه‌مندان به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم شده است.
  - 14- ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی تا تشکیل مجمع عمومی موسس منحصر در آن منتشر خواهد شد.
  - 15- چگونگی تخصیص سهام به پذیرهنویسان.
- مرجع ثبت شرکت‌ها پس از مطالعه اظهارنامه و ضامناً آن و تطبیق مندرجات آنها با قانون، اجازه انتشار اعلامیه پذیرهنویسی را صادر خواهد نمود.
- 12- طبق قانون تجارت هیات مدیره شرکت باید پس از انقضای سال مالی صورت‌داری و دیون شرکت را در پایان سال و همچنین ترازنامه و حساب عملکرد و حساب سود و زیان شرکت را به ضمیمه گزارشی درباره فعالیت و وضع عمومی شرکت طی سال مالی مزبور تنظیم کند. اسناد مذکور در این ماده باید اقلأ 20 روز قبل از تاریخ مجمع عمومی عادی سالانه در اختیار بازرسان گذاشته شود.

13- طبق قانون تجارت مجمع عمومی شرکت سهامی از اجتماع صاحبان سهام تشکیل می‌شود. مقررات مربوط به حضور عده لازم برای تشکیل مجمع عمومی و آراء لازم جهت اتخاذ تصمیمات در اساسنامه معین خواهد شد مگر در مواردی که به موجب قانون تکلیف خاص برای آن مقرر شده باشد. مجامع عمومی به ترتیب عبارتند از:

1- مجمع عمومی موسس.

2- مجمع عمومی عادی.

3- مجمع عمومی فوق‌العاده.

وظایف مجمع عمومی موسس به قرار زیر است:

1- رسیدگی به گزارش موسسین و تصویب آن و همچنین احراز پذیره‌نویسی کلیه سهام شرکت و تادیه مبالغ لازم.

2- تصویب طرح اساسنامه شرکت و در صورت لزوم اصلاح آن.

3- انتخاب اولین مدیران و بازرسان یا بازرسان شرکت.

4- تعیین روزنامه کثیرالانتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی در آن منتشر خواهد شد.

هرگونه تغییر در مواد اساسنامه یا در سرمایه شرکت یا انحلال شرکت قبل از موعد منحصر در صلاحیت مجمع عمومی فوق‌العاده می‌باشد.

مجمع عمومی عادی می‌تواند نسبت به کلیه امور شرکت به جز آنچه که در صلاحیت مجمع عمومی موسس و فوق‌العاده است تصمیم بگیرد. در مجمع عمومی عادی تصمیمات همواره با اکثریت نصف به علاوه یک آراء حاضر در جلسه رسمی معتبر خواهد بود مگر در مورد انتخاب مدیران و بازرسان که اکثریت نسبی کافی خواهد بود. در مورد انتخاب مدیران تعداد آراء هر رای‌دهنده در عدد مدیرانی که باید انتخاب شوند ضرب می‌شود و حق رای هر رای‌دهنده برابر حاصل ضرب مذکور خواهد بود. رای‌دهنده می‌تواند آراء خود را به یک نفر بدهد یا آن را بین چند نفری که مایل باشد تقسیم کند، اساسنامه شرکت نمی‌تواند خلاف این ترتیب را مقرر دارد.

مجمع عمومی عادی باید سالی یک بار در موقعی که در اساسنامه پیش‌بینی شده است برای رسیدگی به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی قبل و صورت‌داری و مطالبات و دیون شرکت و صورت‌حساب دوره عملکرد سالانه شرکت و رسیدگی به گزارش مدیران و بازرسان یا بازرسان و سایر امور مربوط به حساب‌های سال مالی تشکیل شود. بدون قرائت گزارش بازرسان یا بازرسان شرکت در مجمع عمومی اخذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود/ زیان سال مالی معتبر نخواهد بود.

14- شرکت سهامی به وسیله هیات مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده و کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند اداره خواهد شد. عده اعضای هیات مدیره در شرکت‌های سهامی عام نباید از پنج نفر کمتر باشد. مدت مدیریت مدیران در اساسنامه معین می‌شود لیکن این مدت از دو سال تجاوز نخواهد کرد. انتخاب مجدد مدیران بلامانع است.

طبق قانون تجارت اشخاص ذیل نمی‌توانند به مدیریت شرکت انتخاب شوند:

- 1- محجورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنها صادر شده است.
- 2- کسانی که به علت ارتکاب جنایت یا یکی از جنحه‌های ذیل به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلاً یا بعضاً محروم شده باشند در مدت محرومیت:
سرقت- خیانت در امانت- کلاهبرداری- جنحه‌هایی که به موجب قانون در حکم خیانت در امانت یا کلاهبرداری شناخته شد است- اختلاس- تدلیس- تصرف غیرقانونی در اموال عمومی.
جز درباره موضوعاتی که به موجب مقررات این قانون اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجامع عمومی است مدیران شرکت دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت می‌باشند مشروط بر آنکه تصمیمات و اقدامات آنها در حدود موضوع شرکت باشد. محدودکردن اختیارات مدیران در اساسنامه یا به موجب تصمیمات مجامع عمومی فقط از لحاظ روابط بین مدیران و صاحبان سهام معتبر بوده و در مقابل اشخاص ثالث باطل و کان‌لم‌یکن است.
هیات مدیره باید اقلأً یک نفر شخص حقیقی را به مدیریت عامل شرکت برگزیند و حدود اختیارات و مدت تصدی و حق‌الزحمه او را تعیین کند. در صورتی که مدیرعامل عضو هیات مدیره باشد دوره مدیریت عامل او از مدت عضویت او در هیات مدیره بیشتر نخواهد بود. مدیرعامل شرکت نمی‌تواند در عین حال رییس هیات مدیره همان شرکت باشد مگر با تصویب سه چهارم آراء حاضر در مجمع عمومی.
تبصره هیات مدیره در هر موقع می‌تواند مدیرعامل را عزل نماید. مدیرعامل شرکت در حدود اختیاراتی که توسط هیات مدیره به او تفویض شده است نماینده شرکت محسوب و از طرف شرکت حق امضاء دارد.

15- هیات مدیره در اولین جلسه خود از بین اعضای هیات یک رییس و یک نایب رییس که باید شخص حقیقی باشند برای هیات مدیره تعیین می‌نماید. مدت ریاست رییس و نیابت نایب رییس هیات مدیره بیش از مدت عضویت آنها در هیات مدیره نخواهد بود. هیات مدیره در هر موقع می‌تواند رییس و نایب رییس هیات مدیره را از سمت‌های مذکور عزل کند. هر ترتیبی خلاف این ماده مقرر شود کان‌لم‌یکن خواهد بود. شخص حقیقی که به عنوان نماینده شخص حقوقی عضو هیات مدیره معرفی شده باشد در حکم عضو هیات مدیره تلقی خواهد شد. هرگاه رییس هیات مدیره موقتاً نتواند وظایف خود را انجام دهد وظایف او را نایب رییس هیات مدیره انجام خواهد داد. رییس هیات مدیره علاوه بر دعوت و اداره جلسات هیات مدیره موظف است که مجامع عمومی صاحبان سهام را در مواردی که هیات مدیره مکلف به دعوت آنها می‌باشد دعوت نماید.
مجامع عمومی توسط هیات ریسه‌ای مرکب از یک رییس و یک منشی و دو ناظر اداره می‌شود. در صورتی که ترتیب دیگری در اساسنامه پیش‌بینی نشده باشد ریاست مجمع با رییس هیات مدیره خواهد بود مگر در مواقعی که انتخاب یا عزل بعضی از مدیران یا کلیه آنها جزو دستور جلسه مجمع باشد که در این صورت رییس مجمع از بین سهامداران حاضر در جلسه به اکثریت نسبی انتخاب خواهد شد. ناظران از بین صاحبان سهام انتخاب خواهند شد ولی منشی جلسه ممکن است صاحب سهم نباشد.

16- هیات مدیره باید اقلأ یک نفر شخص حقیقی را به مدیریت عامل شرکت برگزیند و حدود اختیارات و مدت تصدی و حق الزحمه او را تعیین کند. در صورتی که مدیرعامل عضو هیات مدیره باشد دوره مدیریت عامل او از مدت عضویت او در هیات مدیره بیشتر نخواهد بود. مدیرعامل شرکت نمی‌تواند در عین حال رییس هیات مدیره همان شرکت باشد مگر با تصویب سه چهارم آراء حاضر در مجمع عمومی.

17- هیات مدیره در هر موقع می‌تواند مدیر عامل را عزل کند.

18- سهم قسمتی است از سرمایه شرکت سهامی که مشخص میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در شرکت سهامی می‌باشد. ورقه سهم، سند قابل معامله‌ای است که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت سهامی دارد. سهم ممکن است با نام و یا بی‌نام باشد. در صورتی که برای بعضی از سهام شرکت با رعایت مقررات این قانون مزایایی قائل شوند این‌گونه سهام ممتاز نامیده می‌شود. در شرکت‌های سهامی عام، مبلغی اسمی هر سهم نباید از 10 هزار ریال بیشتر باشد.

19- طبق اصلاحیه قانون تجارت مصوب سال 1347، شرکت‌های سهامی هنگامی که اظهارنامه ثبت و طرح اساسنامه شرکت را به مرجع ثبت شرکتها تسلیم می‌کنند بایستی انواع سهام، تعداد آنها، با نام یا بی‌نام بودن آنها و مبلغ اسمی آنها را مشخص کنند و به همان میزان و کیفیت سهم صادر و به عموم عرضه کنند. چنانچه در آینده شرکت نیازمند وجوه بیشتری بود و قصد تامین آنرا از محل صدور سهام عادی داشت، باید طبق قوانین، مراحل مربوط به افزایش سرمایه را طی کند. این مراحل شامل موارد زیر می‌باشد:

مجمع عمومی فوق‌العاده به پیشنهاد هیات مدیره پس از قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در مورد افزایش سرمایه شرکت اتخاذ تصمیم می‌کند. مجمع عمومی فوق‌العاده که در مورد افزایش سرمایه اتخاذ تصمیم می‌کند شرایط مربوط به فروش سهام جدید و تأدیه قیمت آن را تعیین یا اختیار تعیین آن را به هیات مدیره واگذار خواهد کرد. پیشنهاد هیات مدیره راجع به افزایش سرمایه باید متضمن توجیه لزوم افزایش سرمایه و نیز شامل گزارشی درباره شرکت از بدو سال مالی در جریان و اگر تا آن موقع مجمع عمومی نسبت به حساب‌های سال مالی قبل تصمیم نگرفته باشد حاکی از وضع شرکت از ابتدای سال مالی قبل باشد گزارش بازرس یا بازرسان باید شامل اظهارنظر درباره پیشنهاد هیات مدیره باشد.

در خرید سهام جدید صاحبان سهام شرکت به نسبت سهامی که مالکند حق تقدم دارند و این حق قابل نقل و انتقال است مهلتی که طی آن سهامداران می‌توانند حق تقدم مذکور را اعمال کنند کمتر از 60 روز نخواهد بود. این مهلت از روزی که برای پذیره‌نویسی تعیین می‌گردد شروع می‌شود.

در شرکت‌های سهامی خاص پس از اتخاذ تصمیم راجع به افزایش سرمایه از طریق انتشار سهام جدید باید مراتب از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد به اطلاع صاحبان سهام برسد در این آگهی باید اطلاعات مربوط به مبلغ افزایش سرمایه و مبلغ اسمی سهام جدید و حسب مورد مبلغ اضافه ارزش سهم و تعداد سهامی که هر صاحب سهم به نسبت سهام خود حق تقدم در خرید آنها را دارد و مهلت

پذیره‌نویسی و نحوه پرداخت ذکر شود. در صورتی که برای سهام جدید شرایط خاصی در نظر گرفته شده باشد چگونگی این شرایط در آگهی قید خواهد شد.

در شرکت‌های سهامی عام پس از اتخاذ تصمیم راجع به افزایش سرمایه از طریق انتشار سهام جدید باید آگهی به نحو مذکور در مورد شرکت سهامی خاص منتشر و در آن قید شود که صاحبان سهام بی‌نام برای دریافت گواهینامه حق خرید سهامی که حق تقدم در خرید آن را دارند ظرف مهلت معین که نباید کمتر از 20 روز باشد به مراکزی که از طرف شرکت تعیین و در آگهی قید شده است مراجعه کنند. برای صاحبان سهام با نام گواهینامه‌های حق خرید باید توسط پست سفارش ارسال گردد.

سرمایه شرکت را می‌توان از طریق صدور سهام جدید و یا از طریق بالابردن مبلغ اسمی سهام موجود افزایش داد. تأدیه مبلغ اسمی سهام جدید به یکی از طرق زیر امکان‌پذیر است:

- ۱- پرداخت مبلغ اسمی سهم به نقد.
- ۲- تبدیل مطالبات نقدی حاصل شده اشخاص از شرکت به سهام جدید.
- ۳- انتقال سود تقسیم نشده یا اندوخته یا عواید حاصله از اضافه ارزش سهام جدید به سرمایه شرکت.
- ۴- تبدیل اوراق قرضه به سهام.

افزایش سرمایه از طریق بالابردن مبلغ اسمی سهام موجود در صورتی که برای صاحبان سهام ایجاد تعهد کند ممکن نخواهد بود مگر آنکه کلیه صاحبان سهام با آن موافق باشند. فقط در شرکت سهامی خاص تأدیه مبلغ اسمی سهام جدید به غیر نقد نیز مجاز است.

شرکت می‌تواند سهام جدید را برای مبلغ اسمی بفروشد یا اینکه مبلغی علاوه بر مبلغ اسمی سهم به عنوان اضافه ارزش سهم از خریداران دریافت کند. شرکت می‌تواند عواید حاصله از اضافه ارزش سهام فروخته شده را به اندوخته منتقل سازد یا نقداً بین صاحبان سهام سابق تقسیم کند یا در ازاء آن سهام جدید به صاحبان سهام سابق بدهد.

20- طبق قانون تجارت ایران، ورقه قرضه ورقه قابل معامله ای است که معرف مبلغ وامی است با بهره معین که تمام یا اجزای آن، در موعد یا مواعد معینی باید مسترد گردد. برای ورقه قرضه ممکن است علاوه بر بهره، حقوق دیگری نیز شناخته شود.

پس از انقلاب اسلامی ایران به منظور مشارکت عمومی مردم در اجرای طرح‌های عمرانی - انتفاعی دولت و یا سایر طرح‌های سودآوری تولیدی، ساختمانی و خدماتی و با توجه به ربوی بودن اوراق قرضه، مطالعات گسترده‌ای توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و بور اوراق بهادار انجام و سپس اوراق جدیدی که مبتنی بر موارد زیر است طراحی گردید:

الف. دارنده اوراق مشارکت وجوه خود را قرض نمی‌دهد بلکه در یک طرح اقتصادی معین مشارکت می‌نماید.
ب- سرمایه‌گذار متناسب با مبلغی که در تامین مالی طرح مشارکت نموده است از سود حاصل از طرح سهم می‌باشد.

موارد زیر را می‌توان در تعریف، ویژگی‌ها و نحوه انتشار اوراق مشارکت بیان داشت:

1- تعریف

اوراق مشارکت اوراقی است که به موجب قانون انتشار اوراق مشارکت و یا مجوز قانونی خاص یا مجوز بانک مرکزی جهت تامین بخشی از منابع مالی طرح‌های اقتصادی صادرکنندگان (انتشاردهندگان) آن منتشر می‌شود.

2- ناشران اوراق مشارکت

دولت، شهرداری‌ها، شرکت‌های دولتی، شرکت‌های سهامی عام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سایر شرکت‌های سهامی عام و خاص و بانک مرکزی

3- مشخصات اوراق مشارکت

این اوراق دارای قیمت اسمی است، می‌تواند با نام یا بی‌نام باشد، دارای مدت معین است، بازپرداخت اصل اوراق در سررسید و پرداخت سود علی‌الحساب در مقاطع معین توسط ناشر تضمین شده و خرید و فروش آن در بانک عامل یا بورس اوراق بهادار مجاز است.

4- حقوق دارندگان اوراق مشارکت (سرمایه‌گذاران)

الف. دارنده اوراق مشارکت، در سررسید اصل قیمت اسمی را دریافت می‌کند.

ب- دارنده اوراق مشارکت متناسب با قیمت اسمی و مدت زمان مشارکت در سود حاصل از اجرای طرح سهیم می‌باشد، سود مزبور را به صورت علی‌الحساب در موعد مقرر از طریق بانک عامل دریافت می‌کند، در خاتمه طرح (حداکثر پس از شش ماه از تاریخ سررسید) سود قطعی طرح توسط عامل محاسبه شده سپس سود علی‌الحساب کسر و الباقی سود به دارنده اوراق مشارکت پرداخت می‌شود چنانچه سود قطعی کمتر از سود علی‌الحساب پرداختی باشد، مابه‌التفاوت سود علی‌الحساب پرداختی مسترد نمی‌شود. در صورتی که طرح زیان بدهد جبران زیان به عهده ناشر است.

ج- دارنده اوراق مشارکت می‌تواند اوراق مزبور را بفروشد (توسط بانک عامل یا بورس اوراق بهادار). با فروش اوراق مشارکت، رابطه وکیل و موکل بین ناشر و خریدار محقق می‌شود.

د- اوراق مشارکت را می‌توان به عنوان وثیقه در قراردادهای مربوط به دستگاه‌های دولتی استفاده نمود.

ه- اوراق مشارکتی که توسط شرکت‌های سهامی عام منتشر شده است در سررسید نهایی با سهام سایر شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار قابل تعویض است. همچنین اوراق مذکور در سررسید قابل تبدیل به سهام شرکت‌های موضوع طرح اوراق مشارکت می‌باشد.

6- انواع اوراق مشارکت

اوراق مشارکت در قوانین طبقه‌بندی خاصی نشده، اما براساس نوع طرح‌های ناشران آنها و سازمان‌هایی که مسوولیت صدور مجوز آن را دارند، همچنین سازمان‌های تضمین‌کننده (اصل و سود علی‌الحساب) طبقه‌بندی زیر را می‌توان انجام داد:

6-1- اوراق مشارکت دولت

جهت تامین منابع مال طرح‌های عمرانی - انتفاعی دولت صادر شده، میزان آن در بودجه تعیین می‌شود و وزارت امور اقتصادی و دارایی تضمین‌کننده بازپرداخت اصل و سود علی‌الحساب و سود تحقق یافته است. در صورتی که شهرداری‌ها و یا شرکت‌های دولتی مجری طرح‌های عمرانی - انتفاعی باشند مشمول همین موارد خواهند شد.

6-2- اوراق مشارکت شهرداری‌ها، شرکت‌های دولتی و سایر موسسات

در تمام این موسسات اولاً اوراق مشارکت برای طرح‌هایی غیر از طرح‌های عمرانی و انتفاعی دولت است و شامل طرح‌های تولیدی، ساختمانی و خدماتی سودآور می‌باشد، ثانیاً مجوز آنها توسط بانک مرکزی صادر خواهد شد، بدیهی است ابتدا باید طرح به بانک عامل جهت بررسی داده شود و پس از بررسی و موافقت بانک عامل به بانک مرکزی ارایه گردد و ثالثاً ناشر مکلف است بازپرداخت اصل و سود اوراق را تعهد کند و وثایق لازم را برای تضمین بازپرداخت اصل و سود قطعی به اوراق در اختیار بانک عامل قرار دهد. اوراق مشارکت قابل تبدیل و تعویض با سهام منحصر است به شرکت‌های سهامی عام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار.

6-3- اوراق مشارکت بانک مرکزی

براساس قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی به بانک مرکزی اجازه داده شده با تصویب شورای پول و اعتبار اقدام به انتشار این اوراق نماید (بدون مطرح شدن طرح‌های تولیدی و برای تقویت پایه سرمایه بانک‌ها). از این رو به شرط عدم مغایرت با قانون عملیات بانکی بدون ربا، بانک مرکزی می‌تواند اقدام به انتشار اوراق مشارکت نماید.

با توجه به موارد ذکر شده می‌توان بین اوراق قرضه و اوراق مشارکت تفاوت‌هایی به شرح زیر قائل شد:

1- اوراق مشارکت برای طرح یا طرح‌هایی مشخص منتشر می‌شود حال آنکه در مورد اوراق قرضه چنین الزامی وجود ندارد.

2- به اوراق مشارکت سودی به عنوان علی‌الحساب به نرخ معین تعلق می‌گیرد و سود قطعی آن در پایان طرح و یا در سررسید اوراق مشارکت از محل سود قطعی طرح تعیین و مابه‌التفاوت پرداخت می‌شود، در صورتی که در اوراق قرضه اعطای چنین سودی معمول نیست.

3- ناشران اوراق مشارکت باید در مقاطعی از زمان وضعیت مالی و عملکرد اجرای طرح موضوع اوراق مشارکت را گزارش کنند.

4- بازپرداخت اصل و پرداخت سود علی‌الحساب اوراق مشارکت حسب مورد توسط دولت (در مورد اوراق مشارکت طرح‌های عمرانی) یا توسط بانک عامل (در مورد سایر انواع اوراق مشارکت) تضمین می‌شود و به این ترتیب خطر نکول در مورد هیچ‌یک از انواع آن وجود ندارد، در حالی که این خطر در مورد اوراق قرضه شرکت‌ها وجود دارد.

21- در فرهنگ لغات مسئولیت پاسخگویی بشرح زیر تعریف شده است:

"الزام شخص به تشریح و ارائه دلایل منطقی در مورد اعمالی که انجام داده است."

22- طبق قانون تجارت هیات مدیره شرکت باید پس از انقضای سال مالی صورت‌داری و دیون شرکت را در پایان سال و همچنین ترازنامه و حساب عملکرد و حساب سود و زیان شرکت را به ضمیمه گزارشی درباره فعالیت و وضع عمومی شرکت طی سال مالی مزبور تهیه کند. اسناد مذکور در این ماده باید اقلاباً بیست روز قبل از تاریخ مجمع عمومی عادی سالانه در اختیار بازرسان گذاشته شود.

در شرکت‌های سهامی عام هیات مدیره مکلف است که به حساب‌های سود و زیان و ترازنامه شرکت گزارش حسابداران رسمی را نیز ضمیمه کند. حسابداران رسمی باید علاوه بر اظهارنظر درباره حساب‌های شرکت گواهی نمایند که کلیه دفاتر و اسناد و صورت حساب‌های شرکت و توضیحات مورد لزوم در اختیار آنها قرار داشته و

حساب‌های سود و زیان و ترازنامه تنظیم شده از طرف هیات مدیره وضع مالی شرکت را به نحو صحیح و روشن نشان می‌دهد. منظور از حسابداران رسمی مذکور در این ماده حسابداران موضوع فصل هفتم قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفند سال 1345 می‌باشد و در صورتی که به موجب قانون شرایط و نحوه انتخاب حسابداران رسمی تغییر کند و یا عنوان دیگری برای آنان در نظر گرفته شود شامل حسابداران مذکور در این ماده نیز خواهد بود.

مجمع عمومی عادی باید سالی یک بار در موقعی که در اساسنامه پیش‌بینی شده است برای رسیدگی به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی قبل و صورت‌داری و مطالبات و دیون شرکت و صورت‌حساب دوره عملکرد سالانه شرکت و رسیدگی به گزارش مدیران و بازرس یا بازرسان و سایر امور مربوط به حساب‌های سال مالی تشکیل شود. بدون قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در مجمع عمومی اخذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود/زیان سال مالی معتبر نخواهد بود.

در مواردی که تصمیمات مجمع عمومی متضمن یکی از امور ذیل باشد یک نسخه از صورت جلسه مجمع باید جهت ثبت به مرجع ثبت شرکت‌ها ارسال گردد:

1- انتخاب مدیران و بازرس یا بازرسان.

2- تصویب ترازنامه.

3- کاهش یا افزایش سرمایه و هر نوع تغییر در اساسنامه.

4- انحلال شرکت و نحوه تصفیه آن.

23- طبق استانداردهای حسابداری ایران علاوه بر مواردی همچون گزارش مدیران و گزارش حسابرسی، گزارشات سالانه باید شامل مجموعه کامل صورتهای مالی باشد. این مجموعه شامل موارد زیر است:

1- ترازنامه 2- صورت سود و زیان 3- صورت سود و زیان جامع 4- صورت جریان وجوه نقد
5- یادداشت‌های توضیحی

24- مسئولیت تهیه و ارائه صورت‌های مالی به عهده مدیریت واحد تجاری است. مدیریت واحد تجاری موظف به تهیه و ارائه صورت‌های مالی به گونه‌ای است که تصویری مطلوب از وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری ارائه کند.

25- براساس قانون تشکیل سازمان حسابرسی، وظیفه تدوین و تعمیم اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی به سازمان حسابرسی محول شده است. همچنین «مرجع تخصصی و رسمی تدوین اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی در سطح کشور سازمان است و گزارش‌های حسابرسی و صورت‌های مالی که در تنظیم آنها اصول و ضوابط تعیین شده از طرف سازمان رعایت نشده باشد در هیچ یک از مراجع دولتی قابل استفاده نخواهد بود.»

26- شرکت مکلف است کلیه اطلاعات خود و شرکت‌های وابسته را مطابق با ضوابط و مقررات تعیین شده در این آیین نامه، ظرف مهلت مقرر به بورس اعلام و به عموم افشا نماید. شرکت مکلف است ضوابط و مقررات داخلی افشای اطلاعات شرکت را مشتمل بر موارد زیر تدوین و به بورس اعلام نماید.

- 1- افشای فوری اطلاعات مهم مربوط به فعالیت شرکت.
- 2- نحوه اعلام و افشای اطلاعات مهم
- 3- اعلام اطلاعات به بورس همزمان با افشای آن به عموم.
- 4- ممانعت از دسترسی افراد غیرمجاز به اطلاعات قبل از افشا.
- 5- اعلام و افشای تصمیمات مجامع عمومی اعم از عادی و فوق العاده.
- 6- انطباق گزارش ها و صورت‌های مالی سالانه، میان دوره‌ای و فصلی با اصول و موازین مورد نظر بورس و استانداردهای حسابداری.

شرکت مکلف است اطلاعات زیر را مطابق ضوابط تعیین شده در این آیین نامه به بورس اعلام و به عموم افشا نماید:
الف) گزارش ها و صورت‌های مالی سالانه، میان دوره‌ای و فصلی.

ب) تاریخ تشکیل و تصمیمات اتخاذ شده در مجامع عمومی عادی و فوق العاده.

پ) اطلاعات مهم مربوط به شرکت.

ت) اطلاعات مربوط به دارندگان اطلاعات نهانی.

شرکت مکلف است گزارش ها و صورت‌های مالی زیر را ظرف مهلت‌های مقرر در این ماده به اطلاع عمومی برساند.

الف) صورت‌های مالی سالانه غیرتلفیقی حسابرسی نشده (ترازنامه، صورت سود و زیان و گردش وجوه نقد) حداکثر 45 روز و صورت‌های مالی سالانه غیرتلفیقی حسابرسی شده حداکثر 10 روز قبل از مجمع عمومی عادی سالانه.

ب) صورت‌های مالی سالانه غیرتلفیقی حسابرسی شده حداکثر 10 روز قبل از مجمع عمومی عادی سالانه.

پ) صورت‌های مالی 3، 6 و 9 ماهه حسابرسی نشده حداکثر یک ماه پس از پایان دوره موردنظر.

ت) صورت‌های مالی میان دوره‌ای حسابرسی شده حداکثر دوماه پس از پایان دوره موردنظر.

ث) اطلاعات پرتفوی سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری در پایان هرماه.

ج) بودجه و پیش بینی عملکرد سالانه حداکثر 30 روز قبل از شروع سال مالی جدید و تعدیل پیش بینی عملکرد سالانه در دوره‌های سه ماهه، حداکثر 20 روز بعد از پایان دوره.

چ) پیش بینی درآمد هر سهم (EPS) در پایان هر سه ماه، حداکثر 20 روز بعد از پایان دوره سه ماهه.

نظام مالی، حسابداری و کنترل داخلی شرکت، همچنین مفاد و نحوه تنظیم گزارش‌های موضوع این ماده باید مطابق استانداردهای مصوب در کشور و ضوابط تعیین شده توسط بورس، با هماهنگی سازمان حسابرسی باشد.

به منظور اطمینان از دسترسی همزمان کاربران اطلاعات موضوع این آیین نامه، شرکت مربوطه موظف است آن را مهلت مقرر به دو طریق زیر افشا نماید:

الف) انتشار در حداقل روزنامه کثیرالانتشار رسمی شرکت.

ب) انتشار در سایت اینترنتی شرکت در صورت دارا بودن سایت.

شرکت مکلف است نسخه‌ای از اطلاعاتی را که موظف به افشای آن است به طور همزمان در اختیار بورس قرار دهد. مفاد و نحوه ارایه اطلاعات براساس ضوابط تعیین شده از ناحیه بورس خواهد بود.

اطلاعیه افشای رویدادها و تصمیمات مهم باید متضمن اطلاعاتی از قبیل نام و محل ثبت شرکت، تاریخ وقوع و تشریح کامل حادثه یا تصمیم اتخاذ شده باشد.

27- شرکت مکلف به افشای فوری اطلاعات مهم زیر به سازمان بورس است:

الف) رویدادهای موثر بر وضعیت فعالیت شرکت از قبیل:

- توقف تمام یا بخشی از فعالیت شرکت.
- تغییر عمده در نوع فعالیت اصلی شرکت.
- تغییر عمده و ارادی در رویه حسابداری شرکت.
- تغییر در ترکیب اعضای هیات مدیره، مدیرعامل، هیئت عامل و بازرسان.
- تغییر عمده در ساختار مالکیت شرکت.
- خرید یا فروش عمده سهام شرکت‌های دیگر (تغییر در پرتفوی شرکت).
- انعقاد یا فسخ قراردادهای مهم.
- طرح دعاوی مهم علیه شرکت یا اقامه دعوا توسط شرکت علیه اشخاص ثالث.
- کشف منابع قابل توجه توسط شرکت‌های تامین کننده مواد اولیه شرکت.
- تولید محصولات و ارائه خدمات جدید، دستیابی به منابع اولیه و فناوری، بازار فروش و مشتریان جدید.
- تایید یا لغو پروانه، حق امتیاز و نشان تجاری.
- منازعات مهم کارگری یا منازعه با پیمانکاری یا تامین کنندگان مواد اولیه.
- توقیف یا ضبط تمام یا قسمتی از دارایی‌های شرکت به دلیل طرح دعاوی با اهمیت.
- هرگونه تغییر در طرح‌های توسعه.

ب) تصمیمات و شرایط موثر بر ساختار سرمایه و تامین منابع شرکت از قبیل:

- افزایش یا کاهش سرمایه شرکت یا شرکت‌های وابسته.
- تغییر عمده در ارقام بودجه شرکت.
- انتشار اوراق بهادار جدید.
- تغییر در سایر اجزای ساختار سرمایه از قبیل قراردادهای لیزینگ و ضمانتنامه‌های بزرگ.
- عرضه سهام ناشی از افزایش سرمایه.
- تغییر مه در سیاست توزیع سود سهام.

استقراض یا بازپرداخت مبالغ قابل توجه در مقایسه با گردش عملیات مالی شرکت.

پ) تغییر وضعیت سازمانی حقوقی شرکت از قبیل:

- تغییر در ساختار شرکت مانند تجدید ساختار مالی ادغام، الحاق و ...
- تملک شرکتی دیگر توسط شرکت یا تملک شرکت توسط شرکتی دیگر.

ت) سایر اطلاعات مهم موثر بر قیمت اوراق بهادار شرکت و تصمیم سرمایه‌گذاران از قبیل:

- هرگونه تغییر شرایط و وقوع رویدادهایی که موجب تغییر در اطلاعات مندرج در آگهی پذیره نویسی و اعلامیه‌های دیگر شرکت می‌شود.

- توثیق یا فک رهن بخش قابل توجهی از دارایی‌های شرکت.
- وجود دلایل مستند مبنی بر افزایش یا کاهش قابل توجه درآمدها و هزینه‌های شرکت در آینده قابل پیش بینی.
- توقف در پرداخت دیون یا عدم توانایی در اجرای تعهدات شرکت و انجام قراردادهای.
ورود خسارت قابل توجه ناشی از رویدادهای طبیعی (آتش سوزی، سیل، زلزله و ...) یا ورود خسارت به واسطه انجام عملیات تجاری شرکت.

- هرگونه اختلاف قابل توجه بین آخرین پیش بینی‌ها و پیش بینی‌های جدید در مورد جزئیات عملکرد و تعدیلات سنواتی با اهمیت و ...
- خرید و فروش دارایی‌های ثابت.

در موارد زیر شرکت می‌تواند اطلاعات مهم را مشروط به نگهداری و محرمانه آن با تاخیر افشا نماید:
الف) افشای فوری اطلاعات مانع دستیابی شرکت به اهداف خاصی شود.
ب) موضوع مورد افشا، پیوسته در حال تغییر باشد.
پ) شرکت در حال انجام مذاکره بوده و هنوز بر سر اصول آن توافق حاصل نشده باشد.
ت) افشای فوری اطلاعات، مزایای قابل توجهی برای شرکت رقیب فراهم کند.

28- مدت مدیریت مدیران در اساسنامه مشخص خواهد شد که در هر حال این مدت از دو سال تجاوز نخواهد کرد.

29- در ایران انجام حسابرسی و اظهار نظر در مورد صورت‌های مالی بر اساس استانداردهای حسابرسی منتشر شده توسط سازمان حسابرسی صورت می‌گیرد.

30- مجموعه کامل صورت‌های مالی شامل اجزای زیر است:

الف- صورت‌های مالی اساسی:

- 1- ترازنامه،
- 2- صورت سود و زیان،
- 3- صورت سود و زیان جامع، و
- 4- صورت جریان وجوه نقد.

ب- یادداشت‌های توضیحی.

31- درآمد و هزینه‌هایی که در یک دوره مالی شناسایی شده است در یکی از صورت‌های عملکرد مالی یعنی صورت سود و زیان و صورت سود و زیان جامع گزارش می‌شود.
صورت‌های عملکرد مالی در قالب موارد زیر به اهداف گزارشگری مالی کمک می‌نمایند:

الف- ارایه اطلاعات به استفاده کنندگان به منظور قادر ساختن ایشان در امر بررسی ارزیابی‌های قبلی از عملکرد مالی دوره‌های گذشته و در صورت لزوم اصلاح ارزیابی‌های آنها از عملکرد دوره‌های آتی.
ب- ارایه گزارش از نتایج وظیفه مباشرت مدیریت به منظور قادر ساختن استفاده کنندگان به ارزیابی عملکرد گذشته مدیریت و ایجاد مبنایی جهت شکل گیری انتظارات آتی در مورد عملکرد مالی.

صورت سود و زیان باید حداقل حاوی اقلام اصلی زیر باشد:

الف) درآمدهای عملیاتی،

ب) هزینه‌های عملیاتی،

ج) سود یا زیان عملیاتی،

د) هزینه‌های مالی،

ه) سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی،

و) مالیات بر درآمد،

ز) سود یا زیان فعالیت‌های عادی،

ح) اقلام غیرمترقبه،

ط) سهم اقلیت، و

ی) سود یا زیان خالص.

علاوه بر موارد بالا، ممکن است به موجب سایر استانداردهای حسابداری، ارائه اقلام اصلی و جمع‌های فرعی دیگری در صورت سود و زیان الزامی باشد یا برای ارائه عملکرد مالی واحد تجاری به نحو مطلوب ضرورت داشته باشد.

صورت سود و زیان جامع

صورت سود و زیان جامع به عنوان یک صورت مالی اساسی، باید کل درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده طی دوره را که قابل انتساب به صاحبان سرمایه است، به تفکیک اجزای تشکیل دهنده آنها نشان دهد. هدف از تهیه صورت سود و زیان و صورت سود و زیان جامع، ارائه کلیه درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده طی یک دوره مالی می باشد. تمرکز اصلی صورت سود و زیان دوره بر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی است. درآمدها و هزینه‌ها تنها در مواردی در صورت سود و زیان منعکس نمی شود که به طور مشخص به موجب استانداردهای حسابداری مستقیماً به حساب حقوق صاحبان سرمایه منظور شود. از آنجایی که جهت تصمیم گیری اقتصادی استفاده کنندگان صورت‌های مالی، آگاهی از کلیه جنبه‌های عملکرد مالی واحد تجاری طی دوره ضرورت دارد، لازم است کلیه درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده طی آن دوره مورد ملاحظه قرار گیرد.

32- ترازنامه باید حداقل حاوی اقلام اصلی زیر باشد:

الف) دارایی‌های ثابت مشهود،

ب) دارایی‌های نامشهود،

ج) سرمایه‌گذاری‌ها،

د) موجودی مواد و کالا،

ه) حساب ها و اسناد دریافتی تجاری و سایر حساب ها و اسناد دریافتی،
و) موجودی نقد،

ز) حساب ها و اسناد پرداختی تجاری و سایر حساب ها و اسناد پرداختی،
ح) ذخیره مالیات،

ط) ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان،

ی) بدهی های بلندمدت،

ک) سهم اقلیت، و

ل) سرمایه و اندوخته ها .

واحد تجاری باید موارد زیر را در ترازنامه یا در یادداشت های توضیحی افشا کند:

الف) برای هر یک از طبقات سهام:

1- تعداد سهام مصوب،

2- تعداد سهام منتشر شده و میزان سرمایه پرداخت شده،

3- ارزش اسمی هر سهم،

4- حقوق، مزایا و محدودیت های مربوط، و

5- سهام واحد تجاری که در مالکیت واحدهای تجاری فرعی و وابسته است.

ب) مبالغ دریافتی بابت افزایش سرمایه قبل از ثبت قانونی

ج) صرف سهام

د) ماهیت و موضوع هر یک از اندوخته ها

ه) مبالغ منظور شده در صورت های مالی بابت سود سهام پیشنهادی

33- طبق استانداردهای حسابداری ایران، داراییهای غیرجاری باید به ترتیب در طبقات زیر

تقسیم بندی و در ترازنامه گزارش شوند:

۵- داراییهای ثابت مشهود

۶- داراییهای نامشهود

۷- سرمایه گذاریهای بلندمدت

۸- سایر داراییها

34- دارایی نامشهود به یک دارایی غیر پولی و فاقد ماهیت عینی اطلاق می شود که:

الف) به منظور استفاده در تولید یا عرضه کالاها یا خدمات، اجاره به دیگران یا برای مقاصد اداری توسط واحد تجاری نگهداری می شود.

ب) با قصد استفاده طی بیش از یک دوره مالی توسط واحد تجاری تحصیل شده باشد، و

ج) قابل تشخیص باشد.

هر طبقه از دارایی‌های نامشهود عبارت از گروهی از دارایی‌ها با ماهیت و کاربرد مشابه در عملیات واحد تجاری است. نمونه این طبقات جداگانه به قرار زیر است:

الف) حق اختراع.

ب) حق تالیف.

ج) سرقفلی محل کسب (حق کسب، پیشه یا تجارت).

د) علائم و نام‌های تجاری.

هـ) حق امتیاز (فرانشیز).

و) نرم افزار رایانه ای.

ز) حق امتیاز استفاده از خدمات عمومی.

ح) فرمول‌ها، مدل‌ها و طرح‌ها.

35- دارایی ثابت مشهود به دارایی مشهودی اطلاق می‌شود که:

الف) به منظور استفاده در تولید یا عرضه کالاها یا خدمات، اجاره به دیگران یا برای مقاصد اداری توسط واحد تجاری نگهداری می‌شود، و

ب) انتظار رود بیش از یک دوره مالی مورد استفاده قرار گیرد.

نمونه‌هایی از طبقات دارایی‌های ثابت مشهود به شرح زیر است:

الف) زمین

ب) ساختمان

ج) ماشین‌آلات و تجهیزات

د) کشتی‌ها

هـ) هواپیماها

و) وسایل نقلیه

ز) اثاثیه و منصوبات

ح) تاسیسات

دارایی‌هایی از یک طبقه که در موقعیت‌های جغرافیایی متفاوتی نگهداری می‌شود، طبقه جداگانه‌ای از دارایی‌های ثابت مشهود را تشکیل نمی‌دهد.

36- سرمایه‌گذاری نوعی دارایی است که واحد سرمایه‌گذار برای افزایش منافع اقتصادی از طریق توزیع منافع

(به شکل سود سهام، سود تضمین شده و اجاره)، افزایش ارزش یا سایر مزایا (مانند مزایای ناشی از مناسبات

تجاری) نگهداری می‌کند.

سرمایه‌گذاری بلندمدت به طبقه‌ای از سرمایه‌گذاری‌ها گفته می‌شود که به قصد استفاده مستمر در فعالیت‌های

واحد تجاری نگهداری شود. یک سرمایه‌گذاری هنگامی به عنوان دارایی غیرجاری طبقه بندی می‌شود که قصد

نگهداری آن برای مدت طولانی به وضوح قابل اثبات باشد یا توانایی واگذاری آن توسط سرمایه‌گذار مشمول

محدودیت‌هایی باشد.

سرمایه‌گذاری بلندمدت مشتمل بر موارد زیر است:

- الف) سرمایه‌گذاری در واحد تجاری فرعی و وابسته یا تسهیلات بلندمدت اعطایی به این واحدها.
- ب) سرمایه‌گذاری هایی که اساساً جهت حفظ، تسهیل و گسترش فعالیت یا روابط تجاری موجود انجام شده است (این سرمایه‌گذاری ها اصطلاحاً سرمایه‌گذاری ها تجاری نام گرفته است).
- ج) سرمایه‌گذاری هایی را که نمی توان واگذار کرد، یا بدون تاثیر عمده بر فعالیت‌های واحد تجاری قابل واگذاری نیست.
- د) سرمایه‌گذاری هایی که با قصد استفاده مستمر توسط واحد تجاری نگهداری می شود و هدف آن نگهداری پرتفویی از سرمایه‌گذاری ها جهت تامین درآمد و یا رشد سرمایه برای صاحبان سرمایه واحد تجاری است.

37- یک دارایی زمانی باید به عنوان دارایی جاری طبقه بندی شود که:

- الف) انتظار رود طی چرخه عملیاتی معمول واحد تجاری یا ظرف یکسال از تاریخ ترازنامه، هر کدام طولانی تر است. مصرف یا فروخته شود. یا به وجه نقد یا دارایی دیگری که نقدشدن آن قریب به یقین است. تبدیل شود، یا
- ب) وجه نقد یا معادل وجه نقدی باشد که استفاده از آن محدود نشده است. سایر دارایی ها باید به عنوان دارایی‌های غیرجاری طبقه بندی شود.
- نمونه اقلامی که به عنوان دارایی جاری طبقه بندی می شود عبارت است از:
- الف) مانده وجوه نقد و مانده حساب‌های بانکی، به استثنای مواردی که اعمال محدودیت در مصرف آنها مانع از استفاده این اقلام برای عملیات جاری شود. در مواردی که استفاده از وجوه نقد برای عملیات جاری مشمول محدودیت باشد، تنها در صورتی می توان آن را جزء دارایی‌های جاری منظور کرد که مدت محدودیت حداکثر تا زمان سررسید تعهدی باشد که به عنوان بدهی جاری طبقه بندی شده است یا اینکه محدودیت ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه برطرف شود.
- ب) حصه‌ای از حساب ها و اسناد دریافتی تجاری و غیرتجاری که انتظار می رود ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه به وجه نقد یا دارایی دیگری تبدیل شود که نقدشدن آن قریب به یقین است.
- ج) موجودی مواد و کالا و کار در جریان پیشرفت پیمان‌ای بلندمدت، صرف نظر از اینکه ممکن است اقلامی از آن احتمالاً ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه یا یک چرخه عملیاتی معمول نقد نشود.
- د) سهام شرکت ها، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهاداری که به قصد نگهداری تحصیل نشده و به سهولت قابل نقدشدن است.
- ه) پیش پرداختهای خرید دارایی‌های جاری.
- و) پیش پرداختهای هزینه در مواردی که انتظار می رود ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه به طور کامل به مصرف برسد.

38- موجودی مواد و کالا به دارایی‌های اطلاق می شود که:

- الف) برای فروش در روال عادی عملیات واحد تجاری نگهداری می شود،
- ب) به منظور ساخت محصول یا ارائه خدمات در فرایند تولید قرار دارد،

ج) به منظور ساخت محصول یا ارائه خدمات، خریداری شده و نگهداری می شود، و
د) ماهیت مصرفی دارد و به طور غیرمستقیم در جهت فعالیت واحد تجاری مصرف می شود.

39- طبق قوانین انگلستان، زمانیکه هیات مدیره شرکت سهامی، پیشنهاد تقسیم مبلغی سود بین سهامداران را تصویب کند، مبلغ مربوط به عنوان تعهد شرکت در قبال سهامداران تلقی و به عنوان بدهی شناسایی می شود. اما در ایران پرداخت سود به سهامداران منوط به تصویب آن در مجمع عمومی عادی می باشد. بنابراین تا زمانی که مجمع عمومی عادی پرداخت سود به سهامداران را تصویب نکند، هیچگونه بدهی در ترازنامه از این بابت شناسایی نمی شود.

40- صورت جریان وجوه نقد باید منعکس کننده جریانهای نقدی طی دوره تحت سرفصلهای اصلی زیر باشد:

- فعالیتهای عملیاتی،
- بازده سرمایه‌گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی،
- مالیات بر درآمد
- فعالیتهای سرمایه‌گذاری
- فعالیتهای تامین مالی

فعالیت‌های عملیاتی عبارت از فعالیت‌های اصلی مولد درآمد عملیاتی واحد تجاری است. فعالیت‌های مزبور متضمن تولید و فروش کالا و ارائه خدمات است و هزینه‌ها و درآمدهای مرتبط با آن در تعیین سود یا زیان عملیاتی در صورت سود و زیان منظور می شود. جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی اساساً در برگزیده جریان‌های ورودی و خروجی نقدی مرتبط با فعالیت‌های مزبور است. مثال‌هایی از جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی به شرح زیر است:

الف) دریافت‌های نقدی حاصل از فروش کالا و ارائه خدمات.
ب) دریافت‌های نقدی حاصل از حق امتیاز، حق الزحمه، کارمزد و سایر درآمدهای عملیاتی.
ج) پرداخت‌های نقدی به فروشندهگان کالا و خدمات.
د) پرداخت‌های نقدی به کارکنان واحد تجاری یا از جانب آنها.
هـ) دریافت‌ها و پرداخت‌های نقدی یک شرکت بیمه بابت حق بیمه‌ها، خسارات، مستمری‌ها و سایر پرداخت‌های بیمه‌ای.

و) دریافت‌ها و پرداخت‌های مرتبط با قراردادهای منعقد شده با اهداف تجاری و عملیاتی.
ز) پرداخت‌های نقدی بابت مزایای پایان خدمت کارکنان و هزینه سازماندهی مجدد.

بازده سرمایه‌گذاری‌ها و سود پرداختی بابت تامین مالی در برگزیده دریافت‌های حاصل از مالکیت سرمایه‌گذاری‌ها و سود دریافتی از بابت سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه مدت بانکی و نیز پرداخت‌های انجام شده به تامین کنندگان منابع مالی است. نمونه اقلامی که تحت سرفصل «بازده سرمایه‌گذاری‌ها و سود پرداختی بابت تامین مالی» ارائه می شود، به شرح زیر است:

الف) جریان‌های نقدی ورودی:

- سود و کارمزد دریافتی، و
- سود سهام دریافتی شامل سود سهام دریافتی از شرکت‌های سرمایه‌پذیری که سرمایه‌گذاری در آنها به روش ارزش ویژه در حساب‌ها انعکاس یافته است.

(ب) جریان‌های نقدی خروجی:

- سود و کارمزد پرداختی (اعم از اینکه به حساب دارایی تحصیل شده یا به هزینه دوره منظور شده باشد)،
  - سود سهام پرداختی، و
  - حصه‌ای از اقساط اجاره به شرط تملیک پرداختی که هزینه تامین مالی محسوب می‌شود
- جریان‌های نقدی تنها منحصر به پرداخت‌ها یا علی‌الحساب‌های پرداختی از بابت مالیات بر درآمد و یا استرداد مبالغ پرداختی از همین بابت است و دربرگیرنده جریان‌های نقدی مربوط به سایر انواع مالیات‌ها که درآمد مربوط جزء درآمد مشمول مالیات تلقی نمی‌شود (از قبیل مالیات‌های تکلیفی و مالیات‌های مستقیم وضع شده بر تولید یا فروش) نیست.
- جریان‌های نقدی مربوط به مالیات‌های اخیرالذکر برحسب مورد تحت سایر سرفصل‌های اصلی در صورت جریان وجوه نقد ارائه می‌شود.
- جریان‌های نقدی منظور شده تحت سرفصل «فعالیت‌های سرمایه‌گذاری» مشتمل بر جریان‌های مرتبط با تحصیل و فروش سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت، سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و دارایی‌های ثابت مشهود و دارایی‌های نامشهود و نیز پرداخت و وصول تسهیلات اعطایی به اشخاص مستقل از واحد تجاری به جز کارکنان می‌باشد. نمونه‌هایی از جریان‌های نقدی مرتبط با فعالیت‌های سرمایه‌گذاری به شرح زیر است:

(الف) جریان‌های نقدی ورودی:

- دریافت‌های نقدی حاصل از فروش سرمایه‌گذاری در سهام یا اوراق مشارکت سایر واحدهای تجاری.
- دریافت‌های نقدی حاصل از فروش دارایی‌های ثابت مشهود و دارایی‌های نامشهود.
- دریافت‌های نقدی مرتبط با اصل سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت بانکی.
- دریافت‌های نقدی حاصل از وصول اصل وام‌های پرداختی به سایر اشخاص شامل وصول قرض الحسنه پرداختی.

(ب) جریان‌های نقدی خروجی:

- پرداخت‌های نقدی جهت تحصیل سرمایه‌گذاری در سهام یا اوراق مشارکت سایر واحدهای تجاری.
  - پرداختی نقدی جهت تحصیل دارایی‌های ثابت مشهود و دارایی‌های نامشهود. این پرداخت‌ها شامل پرداخت‌های مرتبط با مخارج توسعه منظور شده به دارایی و نیز ساخت دارایی ثابت مشهود توسط واحد تجاری است.
  - سپرده‌گذاری نزد بانک‌ها در قالب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت.
  - وام‌های نقدی پرداختی به سایر اشخاص شامل قرض الحسنه.
- جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های تامین مالی شامل دریافت‌های نقدی از تامین‌کنندگان منابع مالی خارج از واحد تجاری (شامل صاحبان سرمایه) و بازپرداخت اصل آن است. افشای جداگانه جریان‌های نقدی مزبور جهت پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی لازم به منظور ایفای تعهدات به تامین‌کنندگان منابع مالی واحد تجاری مفید است. نمونه‌هایی از جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های تامین مالی به شرح زیر است:

الف) جریان‌های نقدی ورودی:

- دریافت‌های نقدی حاصل از صدور سهام.
- دریافت‌های نقدی حاصل از صدور اوراق مشارکت، وام‌ها و سایر تسهیلات کوتاه مدت و بلندمدت.

ب) جریان‌های نقدی خروجی:

- بازپرداخت اصل اوراق مشارکت، وام‌ها و سایر تسهیلات دریافتی.
- پرداخت حصة اصل اقساط اجاره به شرط تملیک
- پرداخت هرگونه مخارج (به جز سود تضمین شده و کارمزد پرداختی بابت تامین مالی) در رابطه با اخذ تسهیلات مالی، صدور سهام و اوراق مشارکت و سایر راه‌های تامین مالی

41- طبق استانداردهای حسابداری ایران، اطلاعات در مورد انواع مختلف محصولات و خدمات ارائه شده و نیز اطلاعات مربوط به مناطق مختلف جغرافیایی عملیات و متحد تجاری به استفاده کنندگان صورتهای مالی در مورد زیر کمک می‌کند:

- 1- درک بهتر عملکرد گذشته واحد تجاری
  - 2- ارزیابی بهتر بازده و مخاطرات واحد تجاری
  - 3- قضاوت‌های آگاهانه در مورد کل واحد تجاری
- بنابراین با توجه به منافی که از این نوع گزارشگری عاید سهامداران و سایر ذینفعان می‌شود، گزارشگری بر حسب قسمتهای تجاری و جغرافیایی برای کلیه واحدهای تجاری که اوراق سهام آنها به عموم عرضه می‌شود و یا در جریان انتشار عمومی است الزامی شده است.

42- اطلاعات زیر باید در یادداشت توضیحی واحد تجاری افشا شود:

الف) تصریح اینکه صورتهای مالی براساس استانداردهای حسابداری تهیه شده است،
ب) رویه‌های حسابداری اعمال شده در خصوص معاملات و رویدادهای بااهمیت،
ج) مواردی که افشای آنها طبق استانداردهای حسابداری الزامی شده و در بخش دیگری از صورتهای مالی ارائه نشده است، و

د) موارد دیگری که در صورتهای مالی اساسی ارائه نشده است. لیکن افشای آنها برای ارائه مطلوب ضرورت دارد.
یادداشت‌های توضیحی باید به نحوی ارائه شود. هر قلم مندرج در ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت سود و زیان جامع و صورت جریان وجوه نقد باید به یادداشت‌های توضیحی مربوط عطف داده شود.
برای کمک به درک صورتهای مالی و مقایسه آن با صورتهای مالی واحدهای تجاری دیگر، یادداشت‌های توضیحی عموماً به ترتیب زیر ارائه می‌شود:

الف) تصریح اینکه صورتهای مالی طبق استانداردهای حسابداری تهیه شده است،
ب) مبنا یا مبانی اندازه‌گیری و رویه‌های حسابداری مورد استفاده،
ج) اطلاعات تکمیلی درباره ارقام ارائه شده در صورتهای مالی اساسی به ترتیب صورتهای مالی و به ترتیب اقلام اصلی ارائه شده در آنها، و

د) سایر موارد افشا، شامل:

1- بدهی‌های احتمالی، تعهدات و سایر اطلاعات مالی، و

2- اطلاعات غیرمالی.

موارد زیر باید در بخش مهم رویه‌های حسابداری یادداشت‌های توضیحی تشریح شود:

الف) مبنا یا مبانی اندازه‌گیری مورد استفاده در تهیه صورت‌های مالی، و

ب) کلیه رویه‌های حسابداری لازم برای درک مناسب صورت‌های مالی.

رویه‌های حسابداری که ممکن است واحد تجاری ارائه آنها را مدنظر قرار دهد، شامل موارد زیر است، اما محدود به

آنها نیست:

الف) شناخت درآمد عملیاتی،

ب) اصول تلفیق صورت‌های مالی، شامل واحدهای تجاری فرعی و وابسته،

ج) ترکیب واحدهای تجاری،

د) مشارکت‌های خاص،

ه) دارایی‌های ثابت مشهود و دارایی‌های نامشهود،

و) احتساب مخارج تامین مالی و سایر مخارج به عنوان بهای تمام شده دارایی،

ز) پیمان‌های بلندمدت،

ح) سرمایه‌گذاری در املاک،

ط) سرمایه‌گذاری‌ها،

ی) اجاره‌ها،

ک) مخارج تحقیق و توسعه،

ل) موجودی مواد و کالا،

م) مالیات‌ها،

ن) ذخایر،

س) مزایای پایان خدمت کارکنان،

ع) تسعیر ارز، و

ف) کمک‌های بلاعوض دولت.

واحد تجاری باید موارد زیر را نیز در یادداشت‌های توضیحی افشا کند:

الف) اقامتگاه و شکل حقوقی واحد تجاری، کشور محل فعالیت آن و نشانی مرکز ثبت شده (یا محل اصلی فعالیت

چنانچه متفاوت از کشور محل ثبت باشد)،

ب) شرحی از ماهیت عملیات واحد تجاری و فعالیت‌های اصلی آن،

ج) نام واحد تجاری اصلی و واحد تجاری اصلی نهایی گروه، و

د) تعداد کارکنان در پایان دوره یا میانگین تعداد آنها طی دوره.

43- ارقام استثنایی اقلامی با اهمیت است که منشأ آن رویدادها یا معاملاتی می باشد که در چارچوب فعالیت‌های عادی شرکت واقع می گردد و به منظور ارائه تصویری مطلوب، افشای جداگانه آنها، منفردا یا در صورت تشابه نوع. در مجموع، به لحاظ استثنایی بودن ماهیت یا وقوع ضرورت می یابد. نمونه اقلامی که ممکن است در صورت با اهمیت بودن، استثنایی تلقی شود عبارت است از:

(الف) زیان‌های ناشی از بلایای طبیعی در مناطقی که وقوع آنها به طور متناوب انتظار می رود،

(ب) هزینه‌های اخراج دسته جمعی کارکنان شاغل در بخش‌های فعال واحد تجاری،

(ج) هزینه‌های تجدید سازمان،

(د) به هزینه بردن دارایی‌های نامشهود خارج از فرآید استهلاک،

(ه) زیان انتقال صنایع مزاحم به خارج از محدوده شهرها، طبق مقررات جاری،

(و) کمک‌های بلاعوض غیرسرمایه‌ای دریافتی و کمک‌های بلاعوض پرداختی،

(ز) سود یا زیان فروش دارایی‌های ثابت مشهود و سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت،

(ح) سود یا زیان فروش یا توقف عملیات یک بخش از واحد تجاری،

(ط) هزینه‌های غیرمعمول مربوط به مطالبات مشکوک الوصول و کاهش ارزش موجودی مواد و کالا،

(ی) ذخیره‌های غیرمعمول برای زیان‌های ناشی از پیمان‌های بلندمدت،

(ک) وجوه مازاد ناشی از حل و فصل ادعای خسارت از شرکت‌های بیمه،

(ل) هزینه‌های جذب نشده ناشی از عدم دستیابی به ظرفیت معمول (عملی) موردانتظار و ضایعات غیرعادی

(م) سود/ زیان ناشی از حل و فصل دعاوی برله و علیه شرکت

44- طبق استانداردهای حسابرسی مصوب سازمان حسابرسی، هدف حسابرسی صورتهای مالی این است که حسابرس بتواند درباره اینکه آیا صورتهای مالی از تمام جنبه‌های با اهمیت طبق استانداردهای حسابداری تهیه شده است یا نه، اظهار نظر کند. حسابرس در انجام حسابرسی بر اساس استانداردهای حسابرسی، از نبود تحریف با اهمیت (ناشی از تقلب و اشتباه) در صورتهای مالی به عنوان یک مجموعه واحد، اطمینانی معقول کسب می کند. حسابرس نمی تواند اطمینان مطلق کسب کند چرا که در هر حسابرسی، محدودیتهای ذاتی وجود دارد که بر توانایی وی در کشف تحریفهای با اهمیت اثر می گذارد. این محدودیتهای از عواملی همچون موارد زیر پدید می آید:

- 1- استفاده از نمونه گیری
  - 2- محدودیتهای ذاتی کنترل‌های داخلی
  - 3- این واقعیت که بیشتر شواهد حسابرسی متقاعد کننده هستند و نه قطعی
- بنابراین کاری که حسابرس برای رسیدن به نظر حرفه‌ای انجام می دهد متأثر از قضاوت اوست.